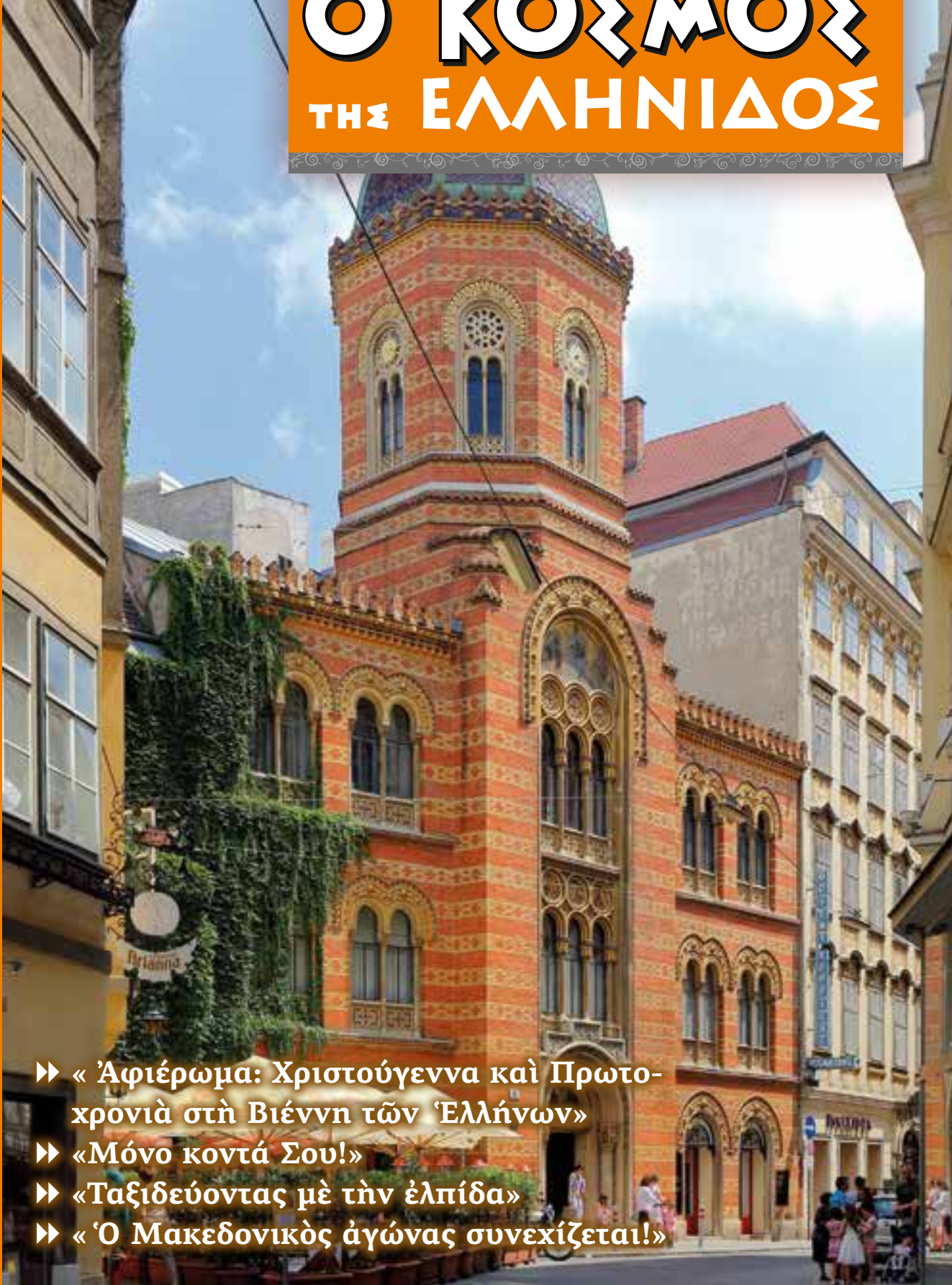

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

-
- ▶▶ « Άφιέρωμα: Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιὰ στὴ Βιέννη τῶν Ἑλλήνων»
 - ▶▶ «Μόνο κοντά Σου!»
 - ▶▶ «Ταξιδεύοντας μὲ τὴν ἐλπίδα»
 - ▶▶ « Ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼνας συνεχίζεται! »

Περιεχόμενα

❖ Μόνο κοντά Σου! (ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ)	201
❖ Έσεϊς οί ήλιοι... (ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ)	202
❖ Περιμένοντας τὸ Νεογέννητο... (ΑΝΤΩΝΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΟΥ)	204
❖ Ἀπὸ τὸν λόγῳ «Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσσοστόμου (Α. Κ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ)	205
❖ Ἀνθοδέσμη χριστουγεννιάτικων ἀναμνήσεων (ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΟΓΑΝΗ)	209
❖ Ἀφιέρωμα: Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιὰ στὴ Βιέννη τῶν Ἑλλήνων (ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ)	210
❖ Ἡ ρίζα (ΜΑΡΙΑ ΓΟΥΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ)	219
❖ Ταξιδεύοντας μὲ τὴν ἐλπίδα (ΜΠΕΛΛΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ)	220
❖ Ὁ Μακεδονικὸς ἀγῶνας συνεχίζεται! (ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ)	221
❖ Ἀλκοὴ καὶ ἀλκοολισμός. Μιὰ συνήθεια ποὺ κοστίζει ἀκριβά (ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ- ΑΓΓΕΛΗ)	224
❖ Τὸ ἐφτάφωνο Τραγούδι τοῦ Ἀσώτου. Ὡδὴ ἑβδομῃ: Ἡ Ἄρνηση (ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ)	227
❖ Ὁ καπνένος ὁ Πλοῦτωνας... (ΚΛΕΙΩ-ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΟΥΡΑΣΗ)	233
❖ Κάτι εἶδα... ἄκουσα... ἢ μοῦπαν... Πῶς περνάει ὁ καιρὸς! (ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ)	234
❖ Βιβλιοπαρουσίαση. Ναυσικᾶς Ἰεσσαὶ Κασιμάτη, Ἄχ, Μικρασία! Σύλλη, ἡ γῆ τῶν γονιῶν μας (ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ)	235
❖ Βιβλιοπαρουσίαση. Λίλης Μαυροκεφάλου, Τότε ποὺ τὸ νερὸ πολεμοῦσε τὴ φωτιά (ΗΒΗ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ)	236
❖ Εἰς μνημόσυνον. Αἰκατερίνη Ψηλολίγνου (Α.Ψ.)	237
❖ Εἰς μνημόσυνον. Ἐλπίδα Κωτσόγιαννη (ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΣΑΓΚΑΡΛΗ-ΔΙΑΜΑΝΤΗ)	238
❖ Πίνακας περιεχομένων 2018	239

Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΤΗΣ **ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ**

Κυκλοφορεῖ ἀνά δύο μῆνες
μέ 40 σελίδες.

Ἐκδότης: «Χριστιανική Ἐνωσις Ἀκτῖνες»,
ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα
Τηλ. 210 3247294, 210 3235931

Διευθυντὴς Σύνταξης: Γιάννης Κ. Τσέντος,
Θεῖξιθόνος 1, 166 74 Γλυφάδα

Τιμὴ τεύχους 2,5€.

Ἐτήσια Συνδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ 15€.

Ἐξωτερικοῦ: 30€.

Κύπρου: 20€.

- **Τόπος ἔκδοσης:** Ἀθήνα
- **Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2018**
- **Δημιουργικὸ - Ἐκτύπωση:** «Λυχνία Α.Ε.»,
Ἄνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυθο Ἀχαρνῶν,
Τηλ. 210 3410436, www.lyhnia.com

Παρακαλοῦμε, ἀποστέλλετε τίς συνεργασίες σας στὴ διεύ-
θυνση Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα.

Διατηροῦμε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύουμε ἢ νὰ συντέ-
μουμε κατὰ τὴν κρίση μας ὅποιοδήποτε χειρόγραφο. Χειρό-
γραφα δημοσιευμένα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

Μόνο κοντά Σου!

Μὲ τὴν πάλην, Χριστέ μου, στὸ κύμα,
ἤρθα κι ἄραξα κάπου κοντά Σου.
Μὰ δὲν ἔχω τ' ἀξιόπρεπο ντύμα,
ν' ἀνεβῶ τὰ λαμπρὰ τὰ σκαλιὰ Σου.

Μὲ ἀσήκωτο βάρος γυρίζω
σὲ λεκιάρικο κι ἄφωτο γῦρο.
Καὶ χιλιάδες ντροπὲς ἀντικρίζω,
σὰν ἀπλώνω τὴ σκέψη τριγύρω.

Καὶ δὲ θέλω, Χριστέ μου, νὰ ζήσω
σκλαβωμένος σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι.
Θέλω μιὰ καὶ γιὰ πάντα ν' ἀφήσω
τῆς ψευτιᾶς τὸ πολύχνουδο χάδι.

Μὰ πολύτροπες σκέψεις διαβαίνουν,
μὲ δοξόπλουτες κι ὁμορφες χάντρες.
Μὲ θαμπώνουν μ' αὐτὲς καὶ μὲ δένουν
καὶ μὲ κλείνουν σ' ἀσάλευτες μάντρες.

Ποιὸς μπορεῖ ναρκωμένος νὰ μείνει,
νὰ ξανάβρει μονάχος τὸ θάρρος,
τοὺς παχιοὺς τοὺς λεκέδες νὰ πλύνει,
νὰ πετάξει τ' ἀσήκωτο βάρος;

Γιὰ βοήθεια σὲ θέλω, Χριστέ μου,
νὰ βαδίζεις στὸ δρόμο κοντά μου.
Ν' ἀγρυπνεῖς, Παραστάτη πιστέ μου,
καὶ νὰ σπάσεις Ἐσὺ τὰ δεσμά μου.

Κι ὅταν θᾶρθει ἡ ὥρα τῆς χάρις,
τὴ στερνὴ τὴν πνοή μου νὰ βγάλω,
ὕμνητή Σου, Χριστέ, νὰ μὲ πάρεις
κι ἓνα ἔργο δικό Σου νὰ κάνω.

Γιὰ νὰ βάλω κι ἐγὼ τὰ φτερά μου
τὰ λευκὰ ποὺ φοροῦν αὐθικοί Σου,
καὶ κοντά Σου νὰ βρῶ τὴ χαρὰ μου,
τὴν αἰώνια χαρὰ, τὴ δική Σου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ
(ἀπὸ τὴν ποιητικὴ συλλογὴ *Πρὸς Ἑμμοῦς*)

Ἔσεῖς οἱ λίγοι...

Ἦταν τὴ χρονιὰ πού πήγαμε γιὰ Χριστούγεννα στὴ Ζάκυνθο. Τρεῖς οἰκογένειες, ἓνα τσοῦρμο παιδιὰ κι ἀκράτητος ἐνθουσιασμός, μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Παραμονὴ Χριστούγεννα, βραδάκι πιά, εἴμαστε στὸ νησί. Τακτοποιήσαμε τὰ μπαγκάζια μας στὸ ξενοδοχεῖο καὶ ξεχυθήκαμε στοὺς δρόμους, ψάχνοντας γιὰ κάτι ἄλλοδο. Εἶχαμε πεινάσει. Ὁ «ῥογικός» τῆς συντροφιάς ἔκανε τὴ φριχτὴ πρόβλεψη πὺς δὲν πρόκειται νὰ βροῦμε τίποτα. Δὲν τὸν ἀκούσαμε. Τὸν ἀφήσαμε ν' ἀκολουθεῖ δύσπιστα, τελευταῖος, κι ἐμεῖς τρέχαμε μπροστὰ κι ὀρμούσαμε, ἴδια λαίλαπα, στὸ πρῶτο μαγειρεῖο.

- Ξέρετε, θὰ θέλαμε κάτι, γιὰ νὰ φᾶμε...
- Ναί, πῶς... Περάστε, τί θὰ θέλατε;
- Κάτι ἄλλοδο...
- Ἄλλοδο; ἀπὸ ποῦ ἐρχόσαστε;
- Ἀπὸ Ἀθήνα.
- Καὶ θέλετε ἄλλοδο φαγητό; Δὲν ἔχουμε...

Δὲν τὸ βάλουμε κάτω. Μπαίνουμε σὲ δεύτερο, σὲ τρίτο, σὲ τέταρτο μαγαζί. Καὶ παντοῦ ὁ ἴδιος διᾶλογος. Ὁ τελευταῖος μαγαζάτορας συμπλήρωσε καὶ κάτι ἀκόμα:

- Γιὰ πηγαίνετε στοῦ Μαύρου... Νά, αὐτὸ τὸ

γωνιακὸ μαγαζί, ἐκεῖ κάτω... Ἴσως βρεῖτε κάτι...

Φοῦλ, τώρα, γιὰ τοῦ Μαύρου. Ἀνοίγουμε ὀρμητικὰ τὴν πόρτα κι ἀντικρίζουμε... ἓναν μαῦρο!... Μέχρις ἐκεῖνη τὴ στιγμή, πιστεύαμε πὺς τὸ «Μαῦρος» ἦταν ἐπίθετο. Ὅχι, ἐπρόκειτο γιὰ ἓναν ἀληθινὸ μαῦρο, πού γιὰ κάποιους λόγους εἶχε βρεθεῖ ἀπὸ χρόνια καὶ κατασταλάξει στὴ Ζάκυνθο. Τοῦ δηλώνουμε, σὰ γρήγορα, τὸν λόγο τῆς ἐπιδρομῆς μας. Ἡ πρώτη του ἀντίδραση μᾶς ἔκοψε τὰ πόδια...

- Ἄλλοδο; Μά, δὲν ἔχω τίποτα...

Ταυτόχρονα, μᾶς κοίταξε ξαφνιασμένα, ἐπίμονα, ἐρευνητικά.

- Μπᾶτε μέσα... εἶπε ἀποφασιστικά, ὕστερα ἀπὸ μικρὸ δισταγμό. Καὶ τὸ πρόσωπό του σὰ νὰ φωτίστηκε. Μπᾶτε μέσα... κάτι θὰ κάνουμε...

Καὶ μπήκαμε καὶ τριγυρίσαμε τὴν ξυλδόσομπα καὶ τρίβαμε τὰ χέρια μας, γιὰτὶ ἔκανε κρύο κι ἤμασταν στραπατσαρισμένοι ἀπὸ τὸ ταξίδι. Βρήκαμε ξανὰ τὸ κέφι ὄλοι μας, ἀκόμα κι ὁ «ῥογικός» τῆς συντροφιάς, πού πικαρίστηκε, γιὰτὶ οἱ προβλέψεις του δὲν ἐπαληθεύτηκαν. Ὅταν σὲ λίγο ρουφήξαμε μιὰ ζεστὴ ντοματόσουπα, μὲ μερικὲς παπάρες χωριάτικου ψωμιοῦ μέσα, καὶ στυλώσαμε, φωνάζαμε

τὸν μαῦρο νὰ μᾶς δώσει μερικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Καὶ πρῶτα πρῶτα, ποῦ θὰ ἐκκλησιαστοῦμε. Ὁ μαῦρος βρῆκε ξανὰ τὸ ἀπορημένο του ὕφος...

– Ξέρετε, ἡ Λειτουργία αὐριο ἀρχίζει νωρίς, καὶ σεῖς εἴσατε ἀπὸ τὸ ταξίδι.

– Ἐν τάξει, ἐν τάξει... τοῦ ἀπαντήσαμε.

Τώρα, μερικοὶ τῆς συντροφιάς, ποῦ δὲν ἀρκέστηκαν στὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον, ἤθελαν νὰ σιγουρέψουν τὸ κάτι ἄλλο, γιὰ τὴν ἐπομένη:

– Μήπως, συνηθίζετε νὰ φτιάχνετε πασά, γιὰ αὐριο;

– Βέβαια, βέβαια... Θὰ ἔχω ἐξαιρετικὸ πασά, γιὰ χριστουγεννιάτικο...

Ἄφοῦ σιγουρέψαμε ἔτσι τὸ κάθε τί μας, γυρίσαμε στὸ ξενοδοχεῖο γιὰ ξεκούραση.

Τὴν ἄλλη μέρα, Χριστούγεννα, ψιλοχιόνιζε. Τί ὀμορφιὰ ἓνα γύρω! Βγήκαμε στὸ δρόμο χαράματα. Περπατούσαμε γοργά, κουκουλωμένοι. Κάποιος ἔκανε τὴν ἀρχή: «*Δεῦτε ἴδωμεν, πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός...*». Καὶ τὸν συνοδεύσαμε ὅλοι. Τὰ χριστουγεννιάτικα μηνύματα στροβιλιζόνταν γιὰ λίγο στὴ σκέψη, κι ὕστερα ἔπεφταν ἀπαλά, σὰν τὶς νιφάδες τοῦ χιονιοῦ, μέσα μας κι ἀπλώναν κι ὕγραιναν τὰ μάτια κι ἔκαναν τὰ χεῖλια ἀνήμπορα νὰ ἐκφράσουν τὴ μεγαλοσύνη τῶν συμβάντων. Τὴ συγκατάβαση τοῦ Θεοῦ· τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ... Πόση συγκατάβαση; πόση ἀγάπη; ρωτᾷ ὁ νοῦς. Ποῦ νὰ βρεθῆ τὸ μέτρο, γιὰ νὰ μετρήσεις καὶ νὰ πεῖς: τόσο... Λὲς μόνο, «*Δόξα Σοι ὁ Θεός*», καὶ κλείνεις μ' αὐτό, τὴν ἔκφραση τοῦ ἀκατάληπτου.

Στὴν ἐκκλησιά, συντροφιά μας στὴ Χριστουγεννιάτικη Λειτουργία τὸ σκῆνωμα τοῦ ἀγίου Διονυσίου. Ἀξέχαστα βιώματα· εὐλογημένες συγκινήσεις!

Ὁ μαῦρος μᾶς περίμενε. Εἶχε στολίσει τὸ μαγαζὶ καὶ στὸ μαῦρό του πρόσωπο ἄστραφτε χαρούμενο χαμόγελο.

– Καλῶς τους, καλῶς τους, περᾶστε...

Μπήκαμε μὲ γέλια καὶ φωνὲς χαρούμενες, τοῦ εὐχρηθήκαμε καὶ στρωθήκαμε, περιμένοντας τὶς περιποιήσεις του. Ἔφτασε καὶ ὁ πασάς, πραγματικὰ χριστουγεννιάτικος, καὶ ἄλλα πολλὰ. Ὅταν τὸ τραπέζι ἦταν πιὰ στὸ τέλος, ἦρθε κοντὰ μας. Τοῦ προσφέραμε θέση πλῆι μας καὶ ποτήρι νὰ τσουγκρίσουμε μαζὶ του γιὰ τὰ «*χρόνια πολλὰ*».

Τότε, μᾶς ἄνοιξε τὴν καρδιά του... Σπούδαζε, μᾶς εἶπε, στὸ ὦδεῖο, πρὶν χρόνια· εἶχε καὶ φωνὴ καλὴ... σπούδαζε κιθάρα... ἀλλὰ δὲν κατάφερε νὰ τελειώσει· ἦταν μόνος, ἀβοήθητος, ἔρημος... Οἱ φιλόμουσοι τῆς συντροφιάς φώναξαν:

– Φέρε τὴν κιθάρα, θὰ μᾶς τραγουδήσεις, θὰ μᾶς τραγουδήσεις...

Δὲν μᾶς χάλασε τὸ χατήρι· ἔφερε τὴν κιθάρα. Τὰ

λιγνά του δάχτυλα ἀνεβοκατέβαιναν στὴν ταστιέρα, κι ἡ φωνή του βγήκε ἤρεμη, γλυκειά, μ' αἴσθημα... Τὸν σεκοντάραμε καὶ τὸ σόλο κατέληξε χορωδία. Τότε ὁ μαῦρος ξανοίχτηκε λίγο περισσότερο:

– Χτὲς βράδυ, ποῦ ῥοθατε καὶ ζητούσατε ἄλλοδο φαγητό, μὲ ξαφνιάσατε, μὲ συγκινήσατε... δὲ μπορούσα νὰ τὸ πιστέψω· Ἀθηναῖοι, ἔλεγα, νὰ ῥθουν ἐκδρομὴ καὶ νὰ νηστεύουν; Κι ἐκείνη ἡ ἐπιμονή σας νὰ πᾶτε χαράματα στὴν ἐκκλησιά... καὶ κοντὰ σὲ σᾶς τοὺς μεγάλους, τόσα παιδιά... τί προνομιούχα, νὰ μεγαλῶνουν μὲ τέτοιες συνθήκες... ἐγώ, δυστυχῶς, δὲν εἶχα τέτοιες εὐκαιρίες στὴ ζωὴ μου...

Καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι συμπλήρωσε:

– Εἴσατε λίγοι, ἀλλὰ ἐσεῖς οἱ λίγοι κρατᾶτε ἐμᾶς τοὺς πολλοὺς...

(Μεταφέρω αὐθεντικὸ τὸ διάλογο· ὄχι –γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ– πὼς πίστεψε κανεὶς μας πὼς εἴμαστε στοὺς λίγους ποὺ κρατοῦν τοὺς πολλοὺς!)

Τώρα, Χριστούγεννα πάλι, θυμήθηκα τὸν μαῦρο. Τὸν ξένο, τὸν μοναχικὸ, τὸν ἔρημο μαῦρο, μὲ τὰ δύσκολα παιδικὰ χρόνια καὶ τὴ γλυκειὰ φωνή. Ἦθελα νὰ τὸν βρῶ καὶ νὰ τοῦ πῶ:

– Ξέρεις, μαῦρέ μου, ὅταν συγκοιλιζόμαστε ἡ καρδιά σου ἀπὸ τέτοιες ἀπλές, συνηθισμένες χριστιανικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ συναντᾷς, δὲ μπορεῖ νὰ ῥσαι μὲς στοὺς πολλοὺς... Οἱ πολλοί, ἀλλήλωστε, δὲ φτιάχνουν ἄλλοδο φαγητὸ στοὺς ταξιδιώτες, παραμονὴ Χριστούγεννα!

Περιμένοντας τὸ Νεογέννητο...

Χριστούγεννα!

Πάλι, Κύριε, θὰ ἔρθεις νὰ γεννηθεῖς, ὄχι στὴ φάτνη μὲ τ' ἄχυρα, ἀλλὰ στὶς καρδιές μας.

Ὅλοι κάναμε ὄνειρα καὶ σχέδια καὶ εἶπαμε πὼς τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος δὲν θὰ τὰ ἐπαναλάβουμε. Ὑποσχεθήκαμε στὸν ἑαυτό μας περισσότερη συνέπεια καὶ ἀποφασίσαμε καλλύτερες σχέσεις μὲ τὸν ἑαυτό μας, μὲ τὸν ἀδελφό μας καὶ μὲ τὸν Θεό μας. Ὅμως πάλι, Χριστέ μας, δὲν τὰ καταφέραμε.

Πὼς θὰ γεννηθεῖς μέσα στὴν καρδιά μας;

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι παιδιά τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως ὅλοι μεταξύ μας εἴμαστε ἀδέλφια. Πολλὲς φορές μὲ τοὺς ἀδελφούς μας ἀνταλλάξαμε σκληρὲς κουβέντες.

Πὼς θὰ γεννηθεῖς, Χριστέ μου, στὴν καρδιά μας; Πὼς θὰ Σὲ ὑποδεχοῦμε;

Κάποτε ὁ ἕνας πίκρανε, ἀδίκησε, κατέκρινε τὸν ἄλλο, δημιούργησε ψυχρότητα, βαριά ἀτμόσφαιρα.

Πὼς θὰ γεννηθεῖς, Χριστέ μου, ὅταν οἱ σχέσεις τῶν παιδιῶν Σου εἶναι ψυχρὲς καὶ οἱ ψυχὲς κινουῦνται σὲ μιὰ ὀμικλώδη κατάσταση;

Πὼς μπορεῖ ὁ ἕνας νὰ ἀρνεῖται τὸν χαιρετισμὸ τοῦ ἄλλου; Πὼς μπορεῖ ὁ ἕνας νὰ μισεῖ τὸν ἄλλο, καὶ νὰ περιμένει «τὸ Νεογέννητο», τὸν Θεό, τὸν Διδάσκαλο, τὸν Ὁδηγό, τὸν Κυβερνήτη μας, τὸν Λυτρωτή μας; νὰ περιμένει τὰ Χριστούγεννα;

Χριστέ μου, οὔτε οἱ προσευχὲς μας οὔτε τὰ

Χριστούγεννα!

Πάλι, Κύριε, θὰ ἔρθεις νὰ γεννηθεῖς, ὄχι στὴ φάτνη μὲ τ' ἄχυρα, ἀλλὰ στὶς καρδιές μας.

δωρά μας οὔτε ἡ ἡλιεὶά μας γίνονται δεκτά, μὲ τέτοια καρδιά καὶ τέτοιες σχέσεις μεταξύ μας.

Γιὰ τὸν ἐρχομό Σου, Κύριε, Σὲ παρακαλοῦμε, δώσέ μας τὸν χρόνο, ὡς δικά Σου παιδιά, νὰ γονατίσουμε εὐλαβικά, νὰ Σὲ ἱκετεύσουμε νὰ μᾶς συγχωρήσεις πάλι!

Σὲ παρακαλοῦμε, ζέστανε τὴν καρδιά μας, γιὰ νὰ γίνει ἡ φάτνη ποὺ μέσα της θὰ γεννηθεῖς.

Κύριε, δὲν θέλομε οἱ καρδιές μας νὰ εἶναι ψυχρὲς, ἀδιάφορες. Τὸ ἔλεός Σου, ἡ μακροθυμία Σου, ἄς τις ἀλλάξει. Κύριε, γέμισε τὶς καρδιές μας μὲ ἀγάπη, μὲ αἰσιοδοξία, μὲ καλοσύνη, μὲ γαλήνη.

Σὲ μιὰ τέτοια καρδιά θέλομε, Κύριε, νὰ γεννηθεῖς!

Σὲ περιμένουμε!

ANTONIA GRAMMENOU

Ἐκ τῶν Ἐπιτομῶν «Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»

τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», ἀναγγέλλει θριαμβευτικὰ ἡ Ἐκκλησία μας κατὰ τὴ μεγάλη, κοσμοσωτήρια ἑορτὴ. «Χριστοῦγεννα, Πρωτούγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου», «οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ φύσις ὅλη», τραγουδᾷ πανηγυρίζοντας ὁ λαὸς μας. Ἀλλὰ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ μέγιστος ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας καὶ συγγραφέας, «*Θεοῦ κατοικητήριον*» κατὰ τὸν ὑμνωδόν, μεταγγίζει στὴν ψυχὴ μας τὸν δικό του ἐνθουσιαστικὸ παῖμόν καὶ τὴ δική του λαχτάρια γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστογεννῶν, ποὺ τὴν ἀποκαλεῖ «*μητρόπολιν πασῶν τῶν ἑορτῶν*». Στὴν ὁμιλία του «Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», ποὺ ἐξεφώνησε στὴν Ἀντιόχεια κάποια Χριστοῦγεννα τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 4^{ου} αἰῶνα, ἐξηγεῖ τὸ μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Κι ἐμεῖς προσπαθοῦμε νὰ ζήσουμε τὸ μεγάλο γεγονός, ποὺ συγκλόνισε τὸν Ἅγιο, προσεγγίζοντας μὲ δέος τοὺς χρυσοὺς λόγους του, κάπως συνοπτικὰ καὶ σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση.

Ἀρχίζοντας τὴν ὁμιλία του, μὲ τὸν χαρισματικὸν λόγον, ὁ Χρυσοστόμωτος Ἰωάννης Χρυσόστομος δείχνει τὴν ἐκπληξήν του: «*Μυστήριον ξένον καὶ παράδοξον βλέπω*». Τοῦτο ποὺ βλέπω, λέει ὁ ἱερός Πατέρας, εἶναι μυστήριον παράξενον. Ξεπερνᾷ τὴ λογικὴ. «*Φωνῆς ποιμένων φθάνουν σ' αὐτιά μου. Δὲν παίζουν σήμερον μὲ τὶς φλογέρας τοὺς μιὰ μελωδία τῆς υπαίθρου, ἀλλὰ ψάλλουν ὕμνον οὐράνιον. Οἱ ἄγγελοι ὕμνολογοῦν, ἀνυμνοῦν οἱ ἀρχάγγελοι, ψάλλουν τὰ Χερουβὶμ, δοξολογοῦν τὰ Σεραφίμ, ἑορτάζουν ὅλοι, καθὼς βλέπουν τὸν Θεὸν ἐπὶ τὴ γῆ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς... Σήμερον ἡ Βηθλεὲμ τὸν οὐρανὸν μιμήθηκε· ἀντὶ γιὰ ἀστέριον δέχθηκε τοὺς ἀγγέλους νὰ ὕμνοῦν, ἀντὶ γιὰ ἥλιον κώρσεε – πῶς νὰ τὸ περιγράψω κανεὶς – τὸν ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης. Καὶ μὴ ζητᾷς νὰ μάθῃς πῶς· ὅπου γὰρ βούληται Θεός, νικᾷται φύσεως τάξις". Ἐκεῖνος λοιπὸν τὸ θέλησε. Τὴ δύναμιν τὴν εἶχε, κατέθηκε ἐπὶ τὴ γῆ καὶ ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον. Τὰ πάντα συνεργάσθησαν μαζὶ μὲ τὸν Θεόν. Σήμερον γεννιέται ὁ ΩΝ (Ἐκεῖνος ποὺ ὑπάρχει αἰῶ-*

νια), καὶ ὁ ΩΝ γίνεται αὐτὸ ποὺ ποτὲ δὲν ὑπῆρξε. Εἶναι Θεὸς καὶ γίνεται ἄνθρωπος. Γίνεται ἄνθρωπος καὶ πάλιν μένει Θεός. Ἀλλ' ἐνῶ εἶναι (Θεός) Λόγος, ἔγινε σάρκα (ἄνθρωπος), χωρὶς νὰ μεταβληθῆ ἡ φύσις του. Οἱ Ἰουδαῖοι δὲν δέχθηκαν τὴν παράδοξον γέννησίν του. Οἱ Φαρισαῖοι παρερμήνευαν τὰ ἱερὰ βιβλία, οἱ γραμματεῖς δίδασκαν ἀντίθετα πρὸς τὸν νόμον καὶ ὁ Ἡρώδης ζητοῦσε νὰ βρεῖ τὸ νεογέννητον, ὅχι γιὰ νὰ τὸ τιμήσῃ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸ ἐξοντώσῃ.

» Κι ὅμως, ἦλθαν βασιλεῖς νὰ θαυμάσουν τὸν

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», ἀναγγέλλει θριαμβευτικὰ ἡ Ἐκκλησία μας κατὰ τὴ μεγάλη, κοσμοσωτήρια ἑορτὴ. «Χριστοῦγεννα, Πρωτούγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου», «οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ φύσις ὅλη», τραγουδᾷ πανηγυρίζοντας ὁ λαὸς μας. Ἀλλὰ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ μέγιστος ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας καὶ συγγραφέας, «*Θεοῦ κατοικητήριον*» κατὰ τὸν ὑμνωδόν, μεταγγίζει στὴν ψυχὴ μας τὸν δικό του ἐνθουσιαστικὸ παῖμόν καὶ τὴ δική του λαχτάρια γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστογεννῶν, ποὺ τὴν ἀποκαλεῖ «*μητρόπολιν πασῶν τῶν ἑορτῶν*».

έπουράνιο βασιλεία: πῶς ἦλθε στὴ γῆ χωρὶς ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους, χωρὶς θρόνους καὶ κυριότητες, χωρὶς δυνάμεις καὶ ἐξουσίες, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνθρώπινη σάρκα κι ἀπὸ παρθένο γεννημένος! Κι ἦλθαν νὰ Τὸν προσκυνήσουν βασιλεῖς καὶ στρατιῶτες, γυναῖκες καὶ παρθένες, νήπια καὶ παιδιά, ἄνδρες καὶ ποιμένες, ἱερεῖς καὶ δοῦλοι, ψαράδες καὶ τελῶνες καὶ πόρνες. Ἦλθαν ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ δοῦν τὸν Ἄμνὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ σπκώνει τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου. Οἱ μάγοι, γιὰ νὰ Τὸν προσκυνήσουν, οἱ ποιμένες, γιὰ νὰ Τὸν δοξολογήσουν, οἱ τελῶνες, γιὰ νὰ Τὸν κηρύξουν, οἱ πόρνες, γιὰ νὰ Τοῦ προσφέρουν μῦρα, ἡ Σαμαρείτις, γιὰ νὰ ξεδιψάσει, ἡ Χανααῖα, γιὰ νὰ εὐεργετηθεῖ.

» Ἄφοῦ λοιπὸν ὅλοι σκιρτοῦν ἀπὸ χαρὰ, θέλω κι ἐγὼ νὰ σκιρτήσω, νὰ χορέψω θέλω, νὰ πανηγυρίσω θέλω. Χορεύω, χωρὶς νὰ κρούω κιθάρα, χωρὶς κλαδιὰ κισσοῦ νὰ κινῶ, χωρὶς νὰ ἔχω αὐτὸ, χωρὶς ν' ἀνάβω δᾶδες, ἀλλὰ στὰ χέρια μου κρατῶ, ἀντὶ γιὰ μουσικὰ ὄργανα, τοῦ Χριστοῦ τὰ σπάργανα. Γιατὶ αὐτὰ εἶναι ἡ ἐλπίδα μου, αὐτὰ ἡ ζωὴ μου, αὐτὰ ἡ σωτηρία μου, αὐτὰ ὁ αὐτὸς μου, αὐτὰ ἡ κιθάρα μου. Γι' αὐτὸ τὰ ἔχω μαζὶ μου, γιὰ νὰ πάρω δύναμη ἀπὸ τὴ δύναμή τους, γιὰ νὰ φωνάξω μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους "Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ" καὶ μὲ τοὺς ποιμένες "Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία".

Σκιρτοῦν καὶ τὰ δικά μας σπλάγχνα ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὸν γεννηθέντα Θεό, καὶ μόνο διαβάζοντας τοῦτες τὶς γραμμὲς τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ ὅπως γράφει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βασιλείου, Προηγούμενος Ἱ. Μονῆς Ἰβήρων, «ἡ θεολογία γίνεται σκίρτημα χαρᾶς... Μᾶς συνεπαίρνει ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ζωντάνια τοῦ λόγου τοῦ Χρυσορρήμονος». Μᾶς ζωογονεῖ ἡ δύναμη τῆς πίστεώς του, καθὼς θέλει νὰ μᾶς

ἐξηγήσει τὰ θεῖα γεγονότα.

« Ἐκεῖνος ποὺ προαιώνια γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀνεξήγητα, γεννιέται σήμερα ἀπὸ Παρθένο ὑπερφυσικά. Τὸ πῶς τὸ γνωρίζει ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Θεὸς Τὸν γεννῆσε μὲ τρόπο θεϊκό. Ἡ Παρθένος Τὸν γεννῆσε μὲ τρόπο ὑπερφυσικό. Ἔτσι, οὔτε ἡ οὐράνια γεννήσῃ Του μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ, οὔτε ἡ ἐνανθρώπησή Του μπορεῖ νὰ ἐρευνηθεῖ. Τὸ ὅτι Τὸν γεννῆσε ἡ Παρθένος σήμερα τὸ γνωρίζω. Τὸ ὅτι Τὸν γεννῆσε ὁ Θεὸς προαιώνια τὸ πιστεύω. Γιατὶ σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν Θεὸ δὲν πρέπει νὰ μένουμε στὴ φυσικὴ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ νὰ πιστεύουμε στὴ δύναμη Ἐκείνου ποὺ κατευθύνει τὰ πάντα...

» Φόβο νιώθω μπροστὰ στὸ μυστήριο! Τί νὰ εἶπω ἢ τί νὰ λαλήσω; Πόσο ἀνέκφραστη εἶναι ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ!», ἀναβοηθεῖται. « Ὁ προαιώνιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄφθαρτος καὶ ἀόρατος καὶ ἀσώματος, κατοίκησε μέσα στὸ φθαρτὸ καὶ ὄρατὸ σῶμά μας. Γιὰ ποῖο λόγο; Νά, ὅπως ξέρετε, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι πιστεύουμε περισσότερο σὲ ὅ,τι βλέπουμε παρὰ σὲ ὅ,τι ἀκοῦμε. Στὰ ὄρατὰ πιστεύουμε. Στὰ ἀόρατα ἀπιστοῦμε. Ἔτσι, δὲν πιστεύαμε στὸν ἀόρατο ἀληθινὸ Θεό, ἀλλὰ λατρεύαμε ὄρατὰ εἰδωλὰ μὲ μορφή ἀνθρώπων. Δέχθηκε λοιπὸν ὁ Θεὸς νὰ παρουσιασθεῖ μπροστὰ μας μὲ ὄρατὴ μορφή ἀνθρώπου, γιὰ νὰ διαλύσει μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο κάθε ἀμφιβολία γιὰ τὴν ὑπαρξή Του. Κι ἀφοῦ μᾶς διδάξει μὲ τὴν αἰσθητὴ καὶ ἀναμφισβήτητη παρουσία Του, νὰ μᾶς ὀδηγήσει εὐκόλῃ στὴν ἀληθινὴ πίστη, στὰ ἀόρατα καὶ ὑπερφυσικά».

Ἐκθέτει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τοὺς συλλογισμούς του, γιὰ νὰ μᾶς ἀφυπνίσει ἀπὸ τὴ νάρκη τῆς καθημερινότητας, κι ὅσο βλέπει τὸ θαῦμα, τὴ γέννηση τοῦ Θεανθρώπου –«ὕπερ φύσιν γέγονε τὸ θαῦμα», ἐκπλήσσειται. « Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν παιδίον γέγονε. Ὁ ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καθήμενος ἐν φάνη τίθεται...». «Πῆρε τὸ σῶμά μου. Μοῦ προσφέρει τὸ Πνεῦμά Του. Μοῦ χαρίζει τὸν θησαυρὸ τῆς αἰώνιας ζωῆς. Παίρνει τὴ σάρκα μου, γιὰ νὰ τὴν ἀγιάσει. Δίνει τὸ Πνεῦμά Του, γιὰ νὰ μὲ σώσει.

» "Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν". Ἡ Ἰουδαία Τὸν γεννῆσε. Ἡ οἰκουμένη Τὸν ὑποδέχθηκε. Πές μου λοιπὸν», ἀπευθύνει ὁ Ἅγιος καταϊγιστικὰ ἐρωτήματα στὸν Ἰουδαῖο καὶ δίνει ὁ ἴδιος ἀπαντήσεις, «ποιὸν γεννῆσε; Τὸν Δημιουργὸ τῆς κτίσεως. Κι ἂν ἐσὺ σωπαίνεις, βοᾷ ἡ φύση. Γέννησε ἡ Παρθένος ἢ ὄχι; Ἐκεῖνος ποὺ γεννῆσε κάποτε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ παρθένα γῆ, Ἐκεῖνος ποὺ ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ κατόπιν ἔκαμε γυναῖκα, γεννήθηκε σήμερα ἀπὸ παρθένο κόρη. "Ἐκ παρθένου οὖν σήμερον προῆλθε νικησάσης φύσιν, ὑπερβάσης γάμον".

» Ὁ Ἡσαΐας καὶ οἱ προφῆτες σας δὲν μίλησαν γι' αὐτό; Καὶ ὅταν γεννῆσε ἡ Παρθένος, ἐσεῖς δὲν

παρουσιάσατε στὸν Ἡρώδη τὴ μαρτυρία τοῦ προφήτη Μιχαΐα: “Ἐκ σοῦ, Βηθλεέμ, ... θὰ ἀναδειχθεῖ ἄρχοντας, ὁ ὁποῖος θὰ ὀδηγήσει τὸν λαό μου τὸν ἰσραηλιτικό”; “Ἐκ σοῦ”, εἶπε ὁ προφήτης. Ἄπο σὰς προῆλθε καὶ παρουσιάσθηκε σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμο. Παρουσιάσθηκε ὡς ἄνθρωπος, γιὰ νὰ καθοδηγήσει τοὺς ἀνθρώπους. Παρουσιάσθηκε ὡς Θεός, γιὰ νὰ σώσει τὴν οἰκουμένη. Ἐσεῖς τὸν κηρύξατε, χωρὶς νὰ τὸ θέλητε. Ἐλῆτε λοιπὸν νὰ ἐορτάσουμε. Ἐλῆτε νὰ πανηγυρίσουμε. Παράξενος εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐορτῆς, ἐπειδὴ εἶναι παράδοξος καὶ ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως. Διότι σήμερα λύθηκαν τὰ μακροχρόνια δεσμά. Ὁ διάβολος κατατροπιώσθηκε. Δραπέτευσαν οἱ δαίμονες. Ὁ θάνατος καταργήθηκε. Ἀνοίχθηκε ὁ παράδεισος. Διώχθηκε ἡ ἀμαρτία. Ἀποκαλύφθηκε ἡ ἀλήθεια. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν στὴ γῆ μεταφυτεύθηκε. Οἱ ἄγγελοι συνομιλοῦν μὲ τοὺς ἀνθρώπους. “Ὅλα ἔγιναν ἕνα».

Παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς. «Τὸ κήρυγμα τοῦ Χρυσοστόμου ἱεουργεῖται στὶς ψυχές μας» (Ἀρχιμ. Βασίλειος). Μᾶς παρασύρει στὴ δίνη τοῦ λόγου τοῦ ὁ ἱερὸς Πατέρας, ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Σωτῆρος. Μιῆ μὲ ὄλη του τὴν ὑπαρξη καὶ μᾶς ξεσηκώνει: «Τρέχουν κοντά Του οἱ μάγοι. Τρέχουμε κι ἐμεῖς. Τρέχει καὶ τ’ ἀστέρη, γιὰ νὰ φανερώσει τὸν Κύριο τοῦ οὐρανοῦ. Μά... κι ἑκεῖνος τρέχει. Τρέχει πρὸς τὴν Αἴγυπτο».

Καὶ μὲ συχνὲς ἀγιολογικὲς ἀναφορὲς ἀπὸ τὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη ἐξηγεῖ κάθε λεπτομέρεια ἀπὸ τὴ θεία Γέννηση, ὅπως π.χ. τὴν ἀπορία τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ καὶ τὴν ἀπάντηση ἀπὸ τὸν οὐρανό, μὲ τὴ φωνὴ τοῦ ἀγγέλου: «Μὴ φοβοῦ, Ἰωσήφ. Τὸ γὰρ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς ἐκ Πνεύματός ἐστὶν ἁγίου». «Καὶ φανέρωσε ἔτσι σ’ ἐκεῖνον καὶ σὲ μᾶς», συνεχίζει «ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος», «ὅτι τὸν Ἅγιον Πνεῦμα ἐπεσκίασε τὴν Παρθένο. Κάποτε ὁ διάβολος ἐξαπάτησε τὴν παρθένο Εὐα. Τώρα ὁ ἄγγελος ἔφερε τὸ σωτηρικὸ μῆνυμα στὴν Παρθένο Μαριάμ. Κάποτε ἡ Εὐα εἶπε λόγος ποῦ ἔγινε αἰτία θανάτου. Τώρα ἡ Μαρία γέννησε τὸν Λόγο, ποῦ ἔγινε αἰτία αἰώνιας ζωῆς. Ὁ λόγος τῆς Εὐας ἔδειξε τὸ δέντρο, ποῦ ἔδωξε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν παράδεισο. Ὁ Λόγος τῆς Μαρίας ἔδειξε τὸν Σταυρό, ποῦ ἐπανάφερε τὸν Ἀδὰμ στὸν Παράδεισο. Σ’ αὐτὸν λοιπὸν τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ υἱὸ τῆς Παρθένου, ποῦ ἀνοίξε δρόμο μέσα σὲ τόπο ἀδιάβατο, ὡς ἀναπέμψουμε δοξολογία σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν».

Κι ὅπως τελειώνει ὁ λόγος, ἡ εὐλογία τοῦ Ἱεράρχη καὶ τὰ σκιρτήματα τῆς χαρᾶς του «ὅτι Θεὸς ἐπὶ γῆς ἦλθε» δεισιδύουν μέσα μας. Μᾶς φλογίζει τὸ πάθος τῆς ἀγάπης του στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ἡ βεβαιότητα τῆς πίστεώς του. Ὁ θριαμβευτικὸς

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στὴν ἐπίγεια ζωὴ του, ὡς «στήριγμα καὶ σκεῦος ἔνθεον τῆς Ἐκκλησίας», εὐαγγελιζόταν μὲ τὸ κήρυγμα του συνεχῶς «τὸν ἀνεξιχνίαστον πληοῦτον τοῦ Χριστοῦ», καὶ μὲ τὴν αὔρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰκονογράφησε μὲ τοὺς λόγους του τὴ ζωὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ Γέννηση ὡς τὴ Σταύρωση καὶ τὴν Ἀνάσταση. Φιλάνθρωπη καὶ ἱεραποστολικὴ ἡ δράση του, δρόσιζε καὶ ἀνακούφιζε τοὺς δυστυχεῖς καὶ πονεμένους στὴν Ἀντιόχεια, ὅπου γεννήθηκε, σπούδασε, πέρασε τὴν ἄσκησή του καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱεροσύνης, ἢ στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὑπηρέτησε στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο. Καὶ ὡς μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, παρὰ τὶς ἀφόρητες δοκιμασίες τῆς μαρτυρικῆς ζωῆς του, συγκρούμενος μὲ τὴν ἐγκόσμια ἐξουσία, τὶς ποικίλης θλίψεις καὶ πειρασμοῦς, ἔλεγε: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν».

τόνος, ἡ θεολογικὴ σαφήνεια, τὸ κάλλος καὶ ἡ ἐκφραστικὴ δύναμη τοῦ λόγου (στὴ γλωσσικὴ διατύπωση τοῦ ρήτορα) μᾶς παραπέμπουν στὸν ἄλλο λόγο του, τὸν «Κατηχητικό», ποῦ ἀκοῦμε οἱ χριστιανοὶ ὄλων τῶν αἰώνων τὴ νύχτα τῆς Ἀναστάσεως στοὺς Ὁρθόδοξους ναοὺς τῆς οἰκουμένης καὶ νιώθουμε σεισμὸ μὲσα μας: «Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, Ἄδη, τὸ νεῖκος; Ἀνάστη Χριστός!...». Μᾶς πλημμυρίζει τότε ἡ χαρὰ ἡ ἀναστάσιμη, ὅπως τώρα τὰ σκιρτήματα τοῦ θείου Βρέφους στὴ φτωχικὴ Βηθλεέμ.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος σὴν ἐπίγεια ζωὴ του, ὡς «σπήριγμα καὶ σκεῦος ἐνθεὸν τῆς Ἐκκλησίας», εὐαγγελιζόταν μὲ τὸ κήρυγμά του συνεχῶς «τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ», καὶ μὲ τὴν αὔρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰκονογράφησε μὲ τοὺς λόγους του τὴ ζωὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ Γέννηση ὡς τὴ Σταύρωση καὶ τὴν Ἀνάσταση. Φιλάνθρωπη καὶ ἱεραποστολικὴ ἡ δράση του, δρόσιζε καὶ ἀνακούφιζε τοὺς δυστυχεῖς καὶ πονεμένους σὴν Ἀντιόχεια, ὅπου γεννήθηκε, σπούδασε, πέρασε τὴν ἀσκήσὴ του καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱεροσύνης, ἢ σὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὑπηρέτησε στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο. Καὶ ὡς μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, παρὰ τὴς ἀφόρτες δοκιμασίης τῆς μαρτυρικῆς ζωῆς του, συγκρουόμενος μὲ τὴν ἐγκόσμια ἐξουσία, τὴς ποικίλης θλίψεως καὶ πειρασμοῦ, ἔλεγε: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν». Ἀκόμη καὶ σὴς ἐξορίες ὀδηγούμενος ἐπανελάμβανε τὴν ὁμολογία πίστεως καὶ ζωῆς: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν· δὲν θὰ παύσω ποτὲ νὰ τὸ ἴλέω γιὰ ὅλα ὅσα μοῦ συμβαίνουν». Γιατί; Εἶχε τὴν ἀνεκλήθητη χαρὰ τοῦ Κυρίου μέσα του, «χαίρων ἐν τοῖς παθήμασιν».

Τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου διδασκάλου γί-

νεται πυρσός, ὅπως ἡ Χάρη ποὺ ἐξέλαμψε ἀπὸ τὸ στόμα του, κατὰ τὸ ἀπολυτικίό του, καὶ μᾶς φωτίζει. Πληουτίζει τὸν κόσμον μὲ τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀφιληργυρίας. Καὶ μὲ τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης του, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος δείχνει πῶς ἡ Βηθλεὲμ ζοῦσε πάντα μέσα του. Μᾶς φωνάζει ὁ «κῆρυξ τῆς Θεῆς Βασιλείας»: «Βάητε τὸν Χριστὸ νὰ κατοικήσει μέσα σὴς καρδιές σας μὲ τὴν πίστη σας. Πλούσιος ὢν (ἄν καὶ ἦταν πλούσιος) δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσεν. Ἐν σπαργάνοις ἐμπλέκεται καὶ τὰ τῆς ἀμαρτίας διαρρήσει (διασπᾶ) δεσμά». Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Σωτήρας μας! Τρέξατε, πανηγυρίσατε...

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», μᾶς καλεῖ ἡ ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίης. «Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε...». Ἀναγεννιόμαστε κάθε χρόνο μὲ τὴ Γέννηση τοῦ Θεανθρώπου! Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ χαρὰ, ποὺ μὲ τὴν πίστη ἐνισχύει ἐσωτερικὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάνει δυνατὸ νὰ ἀντέχει σὴς καταιγίδες τῆς ζωῆς, μέσα ἀπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς αἰωνιότητος.

A. Κ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Ἄνθοδέσμη χριστουγεννιάτικων ἀναμνήσεων

«Τῶν παιδικῶν μας χρόνων ἡ πιὸ ὁμορφὴ γιορτὴ εἶναι τὰ Χριστούγεννα τοῦ Δεκέμβρη τὴν παγωνιά, ἀξέχαστες ἀναμνήσεις γαληνεύουν τὴν ψυχὴ, στῆς Βηθλεὲμ τὴ φάτνη καὶ στῶν ἀγγελίων τὴ συντροφιά».

Τότε τὸ σπίτι ἔπαιρνε γιορταστικὴ μορφή. Χριστουγεννιάτικο δέντρο μὲ στολίδια καὶ λαμπιόνια. Ποιὸ πρωῖ τὴν παραμονὴ ξεκινούσαμε γιὰ τὰ κάλαντα σὲ γνῶριμα σπίτια.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ σπιτιοῦ μοσχοβολοῦσε ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ γιαπράκια (λαχανοντοημάδες), τὴ γαλοπούλα καὶ τὸ χριστόψωμο.

Τὸ πρωῖ τῆς πρώτης μέρας ὁ γλυκόκλαθος ἦχος τῆς καμπάνας μᾶς καλοῦσε στὴ λαμπροστόλιστὴ ἐκκλησιά, μὲ τὴ γλυκιὰ ψαλμωδία καὶ τὴ Θεία Εὐχαριστία. Σὰν τελεῖωνε ἡ Θεία Λειτουργία, στὸ σπίτι μᾶς περιμένε τὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι μὲ τὰ πλούσια ἐδέσματα.

Ὅμως ἡ χαρὰ μας μεγάλωνε, ὅταν κάναμε πρόβα τὰ μουσικὰ μας ὄργανα γιὰ τὴν ἐκδηλώσει ἀγάπης ποὺ μᾶς περιμέναν τὶς δύο ἐπόμενες μέρες. Τὴ δεύτερη ἡμέρα, μὲ τὰ παιδιά τῶν Χ.Μ.Ο. (Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων) ἐπισκεπτόμασταν τοὺς ἀσθενεῖς στὸ νοσοκομεῖο καὶ τοὺς ψυχαγωγούσαμε μὲ χριστουγεννιάτικα τραγούδια, προσφέροντας σὲ ὅλους ἕνα μικρὸ δῶρο καὶ γλυκά.

Τὴν τρίτη ἡμέρα ἐπισκεπτόμασταν τὸ γηροκομεῖο, μὲ τὸ ἴδιο πρόγραμμα καὶ τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης μας. Ἡ ψυχὴ μας γέμιζε χαρὰ καὶ συγκίνηση, ὅταν βλέπαμε θλιμμένους ἀνθρώπους νὰ χαμογελοῦν

καὶ νὰ τραγουδοῦν μαζί μας.

Στ' ἀλήθεια, ἡ εὐτυχία ποὺ νιώθαμε ἦταν ἀπερίγραπτη καὶ ἔμενε ἄσβεστη στὴ μνήμη μας.

Ἄναρωτιέμαι πῶς περνοῦν οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι τὰ Χριστούγεννα σήμερα. Ἡ ἀπάντη-

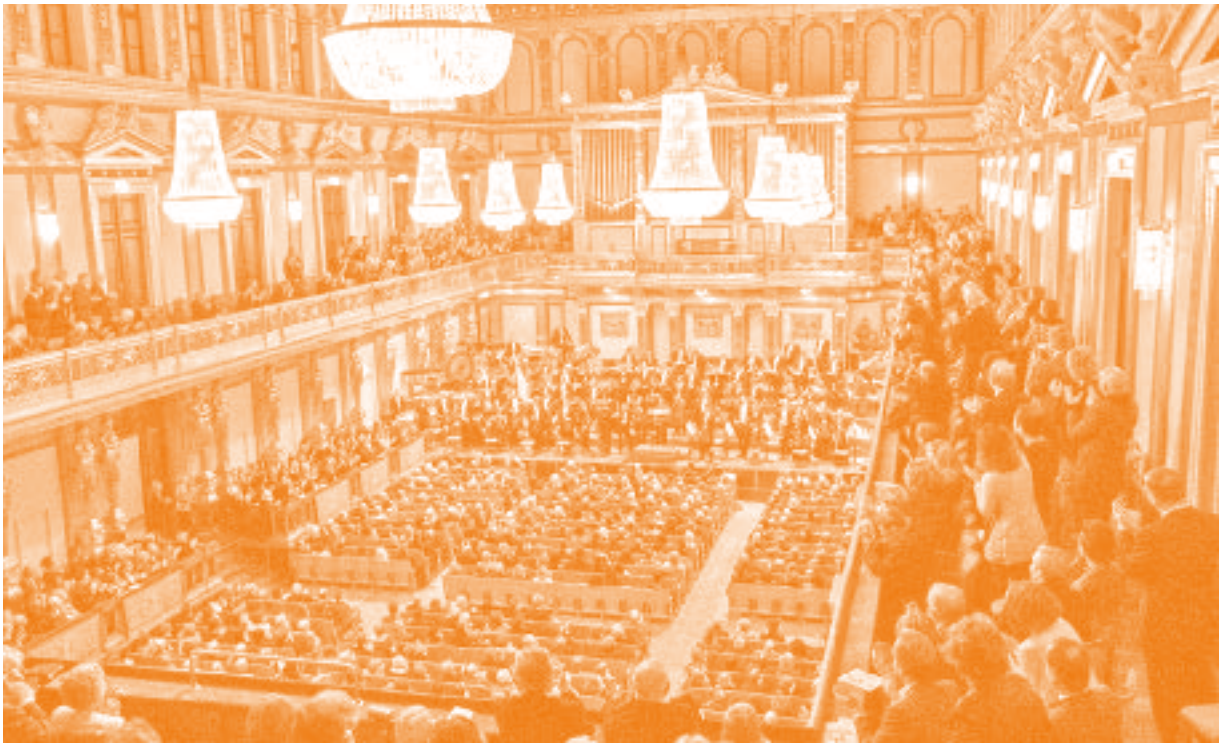
Ἄναρωτιέμαι πῶς περνοῦν οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι τὰ Χριστούγεννα σήμερα. Ἡ ἀπάντηση εἶναι θλιβερή, γιατί δυστυχῶς οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι διασκεδάζουν μόνο τὸν ἑαυτό τους, καὶ στὸ τέλος νιώθουν ἕνα κενὸ μέσα τους, διότι μόνο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προσφορὰ γεμίζει τὴν ψυχὴ.

ση εἶναι θλιβερή, γιατί δυστυχῶς οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι διασκεδάζουν μόνο τὸν ἑαυτό τους, καὶ στὸ τέλος νιώθουν ἕνα κενὸ μέσα τους, διότι μόνο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προσφορὰ γεμίζει τὴν ψυχὴ καὶ χαρίζει μιὰ «ὀλάνθιστη ἀνθοδέσμη ἀναμνήσεων».

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά στη Βιέννη των Έλλήνων

Πάντα λαχταρούσα να βρεθώ Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά στη Βιέννη. Δεν με προσήλκυαν τὰ φῶτα καὶ οἱ στολισμένες βιτρίνες τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, πού ἐνιωθα ὅτι ἔκαναν τὰ Χριστούγεννα ἕνα καταναλωτικό πανηγύρι. Ἄλλῃ ἢ Βιέννη εἶχε μιὰ ἀρχοντιά πού με σαγήνευε.

Ἴσως ἡ ἐπιθυμία μου νὰ βρεθῶ Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιά στη Βιέννη νὰ κρατᾷ ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια, ὅταν κάθε Πρωτοχρονιά ἐβίληπα στὴν τηλεόραση τὴν περίφημη Πρωτοχρονιάτικη συναυλία τῆς Βιέννης καὶ με μάγευαν οἱ ὑπέροχες μελωδίες τοῦ Στράους.

Τὶ μελωδίες ἔχει γράψει, ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος! Λέγεται ὅτι κάποτε ἡ σύζυγος τοῦ Στράους Ἀντέλε πλησίασε τὸν μεγάλο συνθέτη Γιόχαννες Μπράμς, ζιτώντας του ἕνα αὐτόγραφο. Συνηθίζοταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ συνθέτες ἐν εἶδει

αὐτογράφου νὰ γράφουν δύο-τρία μέτρα ἀπὸ κάποια ἀπὸ τὶς πιὸ γνωστὲς τους μελωδίες, καὶ νὰ ὑπογράφουν ἀπὸ κάτω. Ὁ Μπράμς ὅμως δὲν ἔγραψε κάποια δική του μελωδία· ἔγραψε μερικὰ μέτρα ἀπὸ τὸ διάσημο βάλς τοῦ Στράους «Στὸν ὠραῖο, γαλιάζο Δούναβη», σημειώνοντας ἀπὸ κάτω: »*Leider NICHT Johannes Brahms*« (= Δυστυχῶς, ΟΧΙ Γιόχαννες Μπράμς).

Τὰ χρόνια περνοῦν, καὶ φαίνεται πὼς τὸ ὄνειρό μου νὰ βρεθῶ Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιά στη Βιέννη... θὰ παραμείνει ὄνειρο. Ὑπάρχουν, βίληπετε, προϋποθέσεις πού... δὲν πληροῦνται. Ἄλλῃ αὐτὸ δὲν με ἐμποδίζει κάθε Πρωτοχρονιά νὰ ταξιδεύω νοτὰ στη Βιέννη, νὰ παρακολουθῶ τὴν Πρωτοχρονιάτικη συναυλία καὶ νὰ μαγεύομαι ἀπὸ τὶς μελωδίες τοῦ Στράους.

Μία ἀπὸ τὶς πιὸ συγκλονιστικὲς ἀνακαλύψεις πού ἔχω κάνει σὲ αὐτὰ τὰ νο-

πτά ταξίδια μου είναι αυτή που θα ήθελα να μοιρασθῶ ἐδῶ μαζί σας: Πόση ΕΛΛΑΔΑ ὑπάρχει στὴ Βιέννη! Πόσο ἀνεξίτηλα ἔχει σφραγίσει ἡ ἑλληνικὴ σφραγίδα τὴ λαμπερὴ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας!

* * *

Ἡ σχέση τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν Αὐστρία κρατᾶει ἀπὸ πολὺ παλιά: ἀπὸ τὸ Βυζάντιο. Τρεῖς βυζαντινὲς πριγκίπισσες ἦλθαν νύφες στὴν Αὐστρία. Πράγματι, τρεῖς δοῦκες τῶν Μπαμπενμπεργκερ, τῆς πρώτης αὐτοκρατορικῆς οἰκογένειας τῆς Αὐστρίας, νυμφεύθηκαν ισάριθμες βυζαντινὲς πριγκίπισσες: Ὁ Χάινριχ Γιαζομίργκοτ (1136-1177) τὴ Θεοδώρα, ἐγγονὴ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνοῦ. Ὁ Λεοπόλδος ΣΤ΄ (1176-1230) μιὰ ἄλλη Θεοδώρα, τὴν κόρη τοῦ σεβαστοκράτορα Ἰσαακίου Κομνηνοῦ. Τέλος, ὁ Φρειδερίκος Γ΄ ὁ Φίλιππος (1230-1246) τὴ Σοφία, κόρη τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδώρου

τῆς βόρειας Ἑλλάδας, κυρίως ἀπὸ τὴ Μακεδονία, τὴν Ἡπειρο καὶ τὴ Θεσσαλία, πρὸς τὴν Αὐστρία, τὴν Οὐγγαρία, τὴ Ρουμανία, τὴ Γερμανία καὶ τὴ Ρωσία. Ἡ μετανάστευση γινόταν μὲ ὑποτυπώδη μέσα, μὲ τὰ μεγάλα καραβάνια ποὺ ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἔπαιρναν τὸν δρόμο γιὰ τὴν Εὐρώπη (βλ. τὸ βιβλίο τοῦ Φάνη Μιχαλόπουλου, *Ἑλλήνες ταξιδιώτες 1458-1821*, Ἀθήνα 1930).

Ἡ παρουσία τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν ἄφησε τὴ σφραγίδά της στὴ βιεννέζικη ζωὴ. Πόλο ἔληξε στὴ Βιέννη ἀποτελοῦν μέχρι σήμερα τὰ περίφημα café τῆς πόλης, τὰ »Wiener Kaffeehaus«. Ἀποτελώντας ἐπὶ αἰῶνες ἀναπόσπαστο κομμάτι τῆς βιεννέζικης ζωῆς, ἔφθασαν στὸ ἀπόγειο τῆς ἀκμῆς τους στὰ τέλη τοῦ 19^{ου} αἰῶνα, ὅταν σὲ αὐτὰ σύχναζαν συγγραφεῖς, καλλιτέχνες, συνθέτες, πολιτικοί, δημόσιοι λειτουργοί. Ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ τους ἀνάγεται στὰ χρόνια μετὰ τὴ λύση τῆς πολιορκίας τῆς Βιέννης. Τότε, ἴσως,

Πάντα λαχταροῦσα νὰ βρεθῶ Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιὰ στὴ Βιέννη. Δὲν μὲ προσήλκυαν τὰ φῶτα καὶ οἱ στολισμένες βιτρίνες τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, ποὺ ἔνωθα ὅτι ἔκαναν τὰ Χριστούγεννα ἓνα καταναλωτικὸ πανηγύρι. Ἀλλὰ ἡ Βιέννη εἶχε μιὰ ἀρχοντιὰ ποὺ μὲ σαγῆνευε. Ἴσως ἡ ἐπιθυμία μου νὰ βρεθῶ Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιὰ στὴ Βιέννη νὰ κρατᾶει ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια, ὅταν κάθε Πρωτοχρονιὰ ἔβληπα στὴν τηλεόραση τὴν περίφημη Πρωτοχρονιάτικη συναυλία τῆς Βιέννης καὶ μὲ μάγευαν οἱ ὑπέροχες μελωδίες τοῦ Στράους.

Λάσκαρη (μὲ τὸν Φρειδερίκο Γ΄ ἔσβησε τὸ 1246 καὶ τὸ γένος τῶν Μπαμπενμπεργκερ).

Οἱ Αὐστριακοὶ θὰ σχολίαζαν, ἀσφαλῶς, ὅτι ἤδη ἀπὸ τότε ἐφάρμοζαν αὐτὸ ποὺ θὰ γίνῃ ἀργότερα τὸ ἀγαπημένο σύνθημα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Αὐστρίας: *«Bella gerant alii, tu felix Austria nube»* (= Ἐφῆσε τοὺς ἄλλοι νὰ κάνουν πολέμους· ἐσύ, εὐτυχησμένη Αὐστρία, κάνε γάμους). Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, αὐτὸ τὸ τόσο ἀγαπημένο σύνθημα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Αὐστρίας δὲν θὰ ταίριαζε σὲ κανέναν τόσο, ὅσο ταίριαζει στὸ Βυζάντιο.

* * *

Ἀργότερα, στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, πολλοὶ Ἑλλήνες κατέφευγαν στὴ Βιέννη. Μέσα σὲ δύο αἰῶνες, ἀπὸ τὸ 1650 ἕως τὸ 1850, περίπου ἐνάμισι ἑκατομμύριο Ἑλλήνες μετανάστευσαν ἀπὸ περιοχὲς

εἶδαν γιὰ πρῶτο φορὰ οἱ Εὐρωπαῖοι στὸ ἐγκαταληλειμμένο ὀθωμανικὸ στρατόπεδο κατὰ μὲγάλη σακκιά, μὲ κόκκους τοῦ καφέ, τοὺς ὁποίους στὴν ἀρχὴ ἐξέλαβαν γιὰ... τροφὴ γιὰ καμήλες... Τελευταία στιγμὴ κάποιος ποὺ γνώριζε σταμάτησε τοὺς ἄνδρες τοῦ ἑλαφροῦ ἵππου, ποὺ ἐτοιμαζόνταν νὰ βάλουν φωτιὰ στὰ σακκιά. Κάπως ἔτσι ἔγινε ἡ γνωριμία τῶν Εὐρωπαίων μὲ τὸν καφέ. Λίγο ἀργότερα, στὶς 17 Ἰανουαρίου 1686, ὁ Ἑλληνοαρμένιος Johannes Theodat (ἢ Johannes Diodato) ἄνοιξε στὴ Βιέννη τὸ πρῶτο »Kaffeehaus«, στὴν ὁδὸ Rotenturmstraße 14. Τὸ ὄνομά του φέρει σήμερα τὸ πάρκο »Johannes Diodato Park« τῆς αὐστριακῆς πρωτεύουσας.

Τὸ ἐμπορικὸ δαιμόνιο τῶν Ἑλλήνων ἦταν ἀσυναγώνιστο. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ Οὐγγροι ὀνόμαζαν «Ἑλλήνες» ὅλους

γενικά τους εμπόρους, άσχετα από την εθνική τους καταγωγή. Όπως είναι φυσικό, και οι Έλληνες που εγκαθίσταντο στη Βιέννη πολύ γρήγορα πρόκοβαν. Σύμφωνα με τα αρχεία του υπουργείου Οικονομικών της Βιέννης, το 1766, επί Μαρίας Θηρεσίας, ολόκληρο το εμπόριο της Ανατολής βρισκόταν στα χέρια 105 ελληνικών εταιρειών της Βιέννης.

Παράλληλα, η Βιέννη ήταν και πνευματικό κέντρο του απόδημου ελληνισμού. Έδώ, στη Βιέννη, εκδόθηκε το 1791 ένα από τα πιο σημαντικά έργα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, η *Γεωγραφία Νεωτερική* των εξαδέλφων Δανιήλ Φιλιππίδη και Γρηγορίου Κωνσταντά. Οι δύο αυτοί Έλληνες λόγιοι, κληρικός ο πρώτος, δάσκαλος ο δεύτερος, βρήκαν στην Αυστρία περισσότερες από 80.000 ελληνικές οικογένειες από τη Μακεδονία, την Ήπειρο, τη Θεσσαλία, τη Θράκη, τη Μικρά Ασία και τα νησιά (βλ. Α. Βακαλόπουλου, *Νέα Έλληνική Ιστορία*, Έκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993).

Στη Βιέννη εκδόθηκε και η πρώτη ουσιαστικά ελληνική εφημερίδα, η *Έφημερίς* των αδελφών Μαρκίδες Πούληου. Για την ακρίβεια, η πρώτη προσπάθεια για έκδοση ελληνικής εφημερίδας ήταν ο *Ταχυδρόμος της Βιέννης* του καταγόμενου από τη Ζάκυνθο εκδότη Γεωργίου Βενδότη, που όμως κυκλοφόρησε μόλις τρία φύλλα τον Αύγουστο του 1784 και κατόπιν έκλεισε κατόπιν απόφασης των αυστριακών αρχών. Η *Έφημερίς* όμως, που κυκλοφόρησε από το 1790 έως το 1797, γνώρισε μεγάλη απήχηση, φθάνοντας σε όλες τις πόλεις όπου υπήρχαν ελληνικές παροικίες. Υπήρξε μαχητικό όργανο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, συμπορεύθηκε δε με τον Ρήγα Φεραίο, τον οποίο ακολούθησε στο τέλος του. Όπως γράφει ο ιστορικός μελετητής Λεάνδρος Βρανούσης (1921-1993), «δεν είναι μόνο αυθεντικό τεκμήριο μιας εποχής, αλλά και εθνικό κειμήλιο αξίο να τοποθετηθεί δίπλα στα “Έλληνικά Χρονικά” του Μεσολλογγίου».

Στη Βιέννη προετοιμάστηκε η πνευματική αναγέννηση του υπόδουλου γένους. Στην ελληνική παροικία της Βιέννης κυκλοφόρησε επί δέκα χρόνια, από το 1811 έως το 1821, και το γνωστό δεκαπενθήμερο φιλολογικό περιοδικό *Λόγιος Έρμης*, το οποίο θεωρείται ότι ανέλαβε να προετοιμάσει πνευματικά την εθνική εξέγερση των Ελλήνων. Έμπνευστής του ήταν ο Άδαμάντιος Κοραΐς, και πρώτος διευθυντής του ο Άνθιμος Γαζής.

* * *

Ένας Έλληνας που συνέδεσε στενά το όνομά του με τη Βιέννη στα χρόνια της Τουρκοκρατίας είναι ο Έλληνας ηγέμονας της Βλαχίας Σερμπάν Καντακουζηνός (1640-1688), στον οποίο οφείλεται

σε μεγάλο βαθμό η αναχαίτιση της Ιαίλαπας των Τούρκων πρό των πυλών της αυστριακής πρωτεύουσας.

Ο Σερμπάν Καντακουζηνός μετέσχε ως υποτελής του Σουλτάνου στη μεγάλη έκστρατεία του 1683, όταν οι Τούρκοι έφθασαν στη Βιέννη. Όμως ο Σερμπάν Καντακουζηνός συνεννοείτο κρυφά με τους πολιορκουμένους στη Βιέννη, καθώς και με τους αυτοκράτορες της Ρωσίας και της Γερμανίας. Έκμεταλλευόμενος μάλιστα την απληστία του Τούρκου αρχιστράτηγου, του μεγάλου βεζύρη Καρά Μουσταφά, πέτυχε να τον πείσει να μην καταλάβει έξ εφόδου τη σχεδόν ανυπεράσπιστη Βιέννη, ώστε να περιέλθουν στα χέρια του άθικτοι όλοι οι θησαυροί της πλούσιας πόλης, όταν αυτή θα παραδινόταν άμαχητί, υποκύπτοντας στην πολιορκία των Τούρκων. Χάρη στις ενέργειες του Σερμπάν Καντακουζηνού, οι Τούρκοι έχασαν πολύτιμο χρόνο και τέλος ήττηθηκαν κατά κράτος, όταν κατέφθασε με πολύ στρατό εις ενίσχυσιν της Βιέννης ο Πολωνός βασιλιάς Ιωάννης Σομπιέσκι. Αν οι Τούρκοι δεν κατάφεραν τότε να κυριεύσουν τη Βιέννη και να ξεχυθούν στην Ευρώπη, αυτό οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε αυτόν τον μάλλον άγνωστο σήμερα Έλληνα ηγέμονα.

Μετά την ήττα των Τούρκων στη Βιέννη, ο Σερμπάν Καντακουζηνός τιμήθηκε από τον Γερμανό αυτοκράτορα με τον τίτλο του κόμητα και με την αναγνώριση ότι καταγόταν από τη μεγάλη, όμως ατύχητη αυτοκρατορική οικογένεια του Βυζαντίου. Φιλοδόχησε μάλιστα να έπιθεθεί εναντίον των Τούρκων και να απελευθερώσει την Κωνσταντινούπολη, έχοντας εκ των προτέρων εξασφαλίσει τη δέσμευση των αυτοκρατόρων της Γερμανίας και της Ρωσίας ότι σε τέτοια περίπτωση θα αναγνωριζόταν αυτός αυτοκράτορας της Κωνσταντινουπόλεως. Ο Σερμπάν Καντακουζηνός συγκρότησε γι' αυτό τον σκοπό στρατό 30.000 ανδρών. Δεν πρόλαβε όμως να φέρει εις πέρας το έργο του, καθώς πέθανε το 1688 δηλητηριασμένος από πολεμίου της «μεγαλοϊδεατικής» πολιτικής του.

* * *

Ο μεγαλύτερος ίσως Έλληνας της Βιέννης είναι ο Νικόλαος Δούμπας (1830-1900). Ο πατέρας του, ο Στέργιος Δούμπας (1794-1870), είχε έλθει στη Βιέννη το 1817 από τη Μακεδονία και είχε επιδοθεί στο εμπόριο. Σύντομα η οικογένεια Δούμπα έγινε μία από τις πιο πλούσιες οικογένειες της Βιέννης.

Ο Νικόλαος Δούμπας ήταν ο μεγαλόψυχος μακίνας σχεδόν όλων των καλλιτεχνών στη Βιέννη της εποχής του. Ίδρυσε τον Καλλιτεχνικό Σύνδεσμο και το Μουσείο Έφαρμοσμένων Τεχνών. Θε-

ωρεΐται ὅτι αὐτὸς συνέβαλε, ὥστε νὰ γίνει γνωστὸς ὁ Σοῦμπερτ. Ἦταν φίλος τοῦ Μπράμς, τοῦ Βάγκνερ, τοῦ δι-αδόχου Ροδόλ-φου, τοῦ ζωγρά-φου Μάκαρτ, τοῦ ἀρχιτέκτονα Θεό-φιλου φὸν Χάν-σεν καὶ πολλῶν ἄλλων.

Βεβαίως, ὁ Δούμπας ἦταν προσωπικὸς φίλος καὶ τοῦ Γιόχαν Στράους, τοῦ ὁποῦ ἡ μουσικὴ μᾶς μαγεύει τὴν Πρωτοχρονιά, ὅταν παρακολουθοῦμε ἀπὸ τὶς ὀθόνες τῆς τηλε-όρασης τὴν Πρωτοχρονιάτικη συναυλία τῆς Βιέν-νης. Στὴν ἐξοχικὴ κατοικία τοῦ Νικολάου Δούμπα στὶς ὄχθες τοῦ Δούναβη ὁ Στράους συνέθεσε καὶ πρωτοπαρουσίασε τὸ περίφημο βάλς του »An der schönen, blauen Donau« (= Στὸν ὠραῖο, γαλιᾶζο Δούναβη).

Ὁ Δούμπας βρίσκεται ἐπίσης σὲ μεγάλο βαθμὸ πίσω ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ ἀγάλματα τῶν μουσικῶν καὶ καλλιτεχνῶν ποὺ βλέπουμε σήμερα στημένα στοὺς δρόμους καὶ τὰ πάρκα τῆς ἄλλοτε αὐτοκρα-τορικῆς πρωτεύουσας. Μεγάλῃ εἶναι ἡ συμβολὴ του καὶ στὴν οἰκοδόμησι πολλῶν ἐμβληματικῶν κτηρίων Βιέννης: τοῦ κτηρίου τοῦ αὐστριακοῦ Κοι-νοβουλίου, τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Δημαρχείου, τῆς νεογοθτικῆς ἀναθηματικῆς ἐκκλήσιας Βοτιβκίρ-χε (Votivkirche), τῆς Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν.

Τὸ κτήριο ὅμως τῆς Βιέννης ποὺ κατεξοχὴν ἔχει συνδεθεῖ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνα Νικολάου Δούμπα, καθὼς κτίσθηκε ἀποκλειστικὰ μὲ δωρεὰς τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ πατέρα του, εἶναι τὸ περίφημο »Musikverein«, τὸ Μέγαρο Μουσικῆς τῆς Βιέννης, τὸ μεγαλοπρεπὲς κτήριο ποὺ στεγάζει τὴ Φιλαρμο-νικὴ Ὀρχήστρα τῆς Βιέννης. Σὲ αὐτὸ γίνεται κάθε χρόνο ἡ περίφημη Πρωτοχρονιάτικη Συναυλία τῆς Βιέννης (»Neujahrskonzert«), ποὺ μεταδίδεται ζω-τανὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον (σὲ 95 χώρες τὴν Πρωτο-χρονιά τοῦ 2018, μὲ τὸ κοινὸ τῆς νὰ ὑπολογίζεται στὰ 50 ἑκατομμύρια περίπου).

Ὅχι τυχαῖα, ὅταν ὁ Νικόλαος Δούμπας ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ (ἀπὸ καρδιακὴ προσβολὴ στὶς 23 Μαρ-τίου 1900 στὴ Βουδαπέστη), τὸν ἐκλάψε ὅλη ἡ Βι-έννη. Τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του, ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ εἶχαν πλημμυρίσει τοὺς δρόμους γύρω ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ ἐκκλήσια τῆς Ἀγίας Τριάδας στὸ

Φλιάισμαρκτ. Ὅκτῳ ἀμάξια ἦταν φορτωμένα μὲ 250 στεφάνια ἀπὸ ἐπισήμους, ἰδρύματα καὶ καλλι-τεχνες. Ἡ ἐπικήδεια πομπὴ πέρασε ἀπὸ τὴν ὁδὸ Φλιάισμαρκτ στὴ Ρότεντουρμγκάσσε, συνέχισε στὴ Βόλλητσαϊλε καὶ μῆκε στὰ Ἑλλύσια Πεδία τῆς πρω-τεύουσας, ποὺ εἶναι τὸ Ρίγκ, ἀφοῦ πρῶτα ὀλόκληρη ἡ πομπὴ σταμάτησε μπροστὰ στὸ »Musikverein«.

Λόγω τῆς προσφορᾶς του στὴν τέχνη, καὶ μάλι-στα στὴ μουσικὴ, ὁ Νικόλαος Δούμπας ἐτάφη στὸ τμήμα τῶν μουσουργῶν τοῦ Κεντρικοῦ Κοιμητηρί-ου (Zentral Friedhof) τῆς Βιέννης: Ἀκριβῶς δίπλα στοὺς τάφους τῶν φίλων του Γιόχαννες Μπράμς καὶ Γιόχαν Στράους, καὶ ἀπέναντι, σὲ ἀπόσταση μό-λις λίγων βημάτων, ἀπὸ τοὺς τάφους τοῦ Φράντς Σοῦμπερτ, τοῦ Λούντβιχ βὰν Μπετόβεν καὶ τοῦ Βόλφγκανγκ Ἀμαντέους Μότσαρτ.

Ἄν βρεθεῖ κανεὶς σήμερα στὴν αὐστριακὴ πρω-τεύουσα, ἀξίζει νὰ σηκώσει τὰ μάτια, γιὰ νὰ δεῖ τὴν ὀνομασία τοῦ δρόμου ποὺ ὀδηγεῖ στὸ περίφη-μο »Musikverein«: Εἶναι ἡ »Dumbastraße« (ὁδὸς Δούμπα), ποὺ φέρει ἀπὸ τὸ 1900 τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Ἑλληνα.

Ὁδὸς Δούμπα (»Dumbagasse«) ὑπάρχει ἐπίσης στὸ Μπάντεν, ἐνῶ Πάρκο Δούμπα (»Dumba Park«) ὑπάρχει στὸ Τάττεντορφ.

* * *

Ἄλλῃ σπουδαία προσωπικότητα τῆς ἐλληνικῆς παροικίας τῆς Βιέννης εἶναι ὁ Ἠπειρώτης Γεώργιος Σίνας (1783-1856), ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ 1785 ἐγκα-ταστάθηκε στὴν Αὐστρία μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του Σίμωνα Σίνα (1753-1822), καταγόμενος ἀπὸ τὴ Μο-σχόπολη τῆς Βορείου Ἠείρου. Σὲ ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς τῶν Σιναίων, ὁ Αὐστριακὸς αὐτοκράτο-ρας Φραγκίσκος Α΄ ἀπένευσε στὸν Σίμωνα Σίνα καὶ τοὺς υἱοὺς του Γεώργιο καὶ Ἰωάννη τίτλο ευγενείας καὶ οἰκόσημο. Ἀπὸ τὶς βιομηχανικὲς ἐπιχειρήσεις τῆς οἰκογένειας Σίνα ἀξίζουν νὰ ἀναφερθοῦν τὰ νηματουργεῖα τῆς Κάτω Αὐστρίας καὶ τὸ ἐργοστά-σιο χαρτοποιίας στὴν ἴδια περιοχὴ. Ὁ Γεώργιος Σίνας, ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν πατέρα του, ἀξιοποίησε τὸ ἐπιχειρηματικὸ του δαιμόνιο, ἐπενδύοντας στὴν ἀγορὰ γῆς κατὰ τὴν περίοδο τῶν Ναπολεοντείων πολέμων, ὅταν ἡ ἀξία τῆς γῆς εἶχε κατακρημνισθεῖ καὶ ξεπεσμένοι ἀριστοκράτες πουλοῦσαν τὴ γῆ τους ὅσο ὅσο. Μετὰ τοὺς Ναπολεόντειους πολέμους, ὅταν ἡ ἀξία τῆς γῆς ἀποκαταστάθηκε, οἱ Σιναῖοι εἶχαν ἀναδειχθεῖ στοὺς μεγαλυτέρους ἴσως γαιο-κτῆμονες σὲ ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Ὁ Γεώργιος Σίνας ἔγινε διεθνoῦς φήμης τραπεζίτης, πιστωτῆς μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ καὶ δανειστῆς κρατῶν καὶ αὐτοκρατοριῶν.

Ὁ Σίνας ὑπῆρξε γενναιόδωρος πρὸς τὴ θετὴ

του πατρίδα. Μὲ δική του χορηγία ιδρύθηκε τὸ Πολυτεχνεῖο τῆς Βιέννης (γιὰ σκεφθεῖτε, ἀλήθεια: πατέρας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης εἶναι ὁ Ἕλληνας Νικόλαος Δούμπας, καὶ πατέρας τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Βιέννης εἶναι ὁ Ἕλληνας Γεώργιος Σίνας...). Σπουδαία εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Σίνα στὴν ἀνάπτυξη τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Αὐστροουγγαρίας. Ὁ Γεώργιος Σίνας ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴ τοῦ σιδη-

ξεχωριστὲς μέχρι τότε πόλεις ποὺ εἶχαν κτισθεῖ ἀπὸ τὸν μεσαιῶνα ἀντικριστὰ στὶς ὄχθες τοῦ Δούναβη, τὴ Βούδα καὶ τὴν Πέστη, σὲ μία πόλη: τὴ Βουδαπέστη. Ἡ Γέφυρα τῶν Ἀλυσίδων ἀποτελεῖ μέχρι σήμερα σημεῖα κατατεθὲν τῆς πόλης.

Παράλληλα, ὁ Γεώργιος Σίνας διατηροῦσε πάντα ζωντανούς τοὺς δεσμούς του μὲ τὴν Ἑλλάδα. Πολιτογραφήθηκε Ἕλληνας καὶ τὸ 1833, μάλιστα,

Τὸ κτήριο τῆς Βιέννης ποὺ κατεξοχὴν ἔχει συνδεθεῖ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἕλληνα Νικολάου Δούμπα, καθὼς κτίσθηκε ἀποκλειστικὰ μὲ δωρεὰς τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ πατέρα του, εἶναι τὸ περίφημο »Musikverein«, τὸ Μέγαρο Μουσικῆς τῆς Βιέννης, τὸ μεγαλοπρεπὲς κτήριο ποὺ στεγάζει τὴ Φιλαρμονικὴ Ὀρχήστρα τῆς Βιέννης. Σὲ αὐτὸ γίνεται κάθε χρόνο ἡ περίφημη Πρωτοχρονιάτικη Συναυλία τῆς Βιέννης (»Neujahrskonzert«), ποὺ μεταδίδεται ζωντανὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμο (σὲ 95 χῶρες τὴν Πρωτοχρονιά τοῦ 2018, μὲ τὸ κοινὸ της νὰ ὑπολογίζεται στὰ 50 ἑκατομμύρια περίπου).

ροδρομικοῦ δικτύου καὶ θεωρεῖται ὁ πατέρας τῶν σιδηροδρόμων τῶν νοτίως τοῦ Δούναβη χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἴδρυσε τὴν πρώτη ἀτμοπλοικὴ εἰσαγωγὴ τοῦ Δούναβη, ἀνέλαβε τὴ διάνοιξη πολλῶν διωρύγων κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, καθὼς καὶ τὴν κατασκευὴ τῆς περίφημης πέτρινης κρεμαστῆς γέφυρας τῆς Βουδαπέστης, τῆς Γέφυρας τῶν Ἀλυσίδων, μήκους 375 μέτρων, ποὺ παραδόθηκε σὸ κοινὸ τὸ 1849 καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔνωσε τὶς δύο

διορίσθηκε ἀπὸ τὸν Ὀθωνα πρόξενος τῆς Ἑλλάδας στὴ Βιέννη, ὅπου παρέμεινε μέχρι τὸν θάνατό του τὸ 1856. Στὴ Βιέννη ἴδρυσε τὸν ὀρθόδοξο ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδας, ποὺ εἶναι σήμερα ἡ ἑλληνορθόδοξη Μητρόπολις τῆς Αὐστρίας. Στὴν Ἑλλάδα εἶναι σήμερα γνωστὸς ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐθνικοὺς εὐεργέτες. Δώρισε μεγάλη ποσότητα χρυσοῦ στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδας, ποὺ ιδρύθηκε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, καὶ προσέφερε ἀστρονομικὰ ποσὰ σὲ

φιλανθρωπικά και πνευματικά ιδρύματα της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων στο Λύκειο Θηλέων της Φιλεκπαιδευτικής Έταιρείας (τό μετέπειτα Άρσάκειο), το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Όφθαλμιατρείο, την Αρχαιολογική Έταιρεία και άλλα.

Η μεγαλύτερη όμως έθνικη ευεργεσία του Γεωργίου Σίνα είναι η ίδρυση του Αστεροσκοπείου Αθηνών στον λόφο των Νυμφών, εκεί όπου στην Αρχαιότητα είχε το παρατηρητήριό του ο Μέτων ο Αθηναίος. Το Αστεροσκοπείο Αθηνών ολοκληρώθηκε το 1846 σε σχέδια του Δανου αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν, εξοηλίσθηκε δε πλήρως επίσης με χορηγίες του Γεωργίου Σίνα. Χάρη στην προσφορά αυτή του Γεωργίου Σίνα στην επιστήμη της Αστρονομίας, ένας μεγάλος κρατήρας της Σελήνης φέρει το όνομά του.

Το 1859, όταν ο Γεώργιος Σίνας έφυγε από τη ζωή, ο υιός του Σίμων Σίνας ο νεώτερος (1810-1876) έκανε μεγάλη δωρεά για την ανέγερση κτηρίου που θα στεγάζε την Ακαδημία Αθηνών. Ο θεμέλιος λίθος έτέθη τρία χρόνια αργότερα, το 1859, σε λαμπρή τελετή στην οποία παρέστη και εκφώνησε λόγο ο βασιλιάς Όθων. Το κτήριο της λεγόμενης «Σιναίας Ακαδημίας», της σημερινής Ακαδημίας Αθηνών, οικοδομήθηκε σε σχέδια του Δανου αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν (τόν γλυπτό διάκοσμο ανέλαβε ο γλύπτης Λεωνίδας Δρόσης), αποτελεί μέρος της περίφημης «Αθηναϊκής Τριλογίας» (μαζί με το κτήριο του Πανεπιστημίου και το κτήριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης) και θεωρείται από ειδικούς ως το όμορφότερο νεοκλασικό οικοδόμημα σε όλο τον κόσμο. Το κτήριο παραδόθηκε το 1887 στον τότε πρωθυπουργό Χαρίλαο Τρικούπη από τον Έρνεστο Τσίλλερ ως εκπρόσωπο των κληρονόμων του Σίμωνος Σίνα, και 39 χρόνια αργότερα, τον Μάρτιο του 1926, έγκαταστάθηκε σε αυτό η Ακαδημία Αθηνών. Στο κτήριο της Ακαδημίας δεσπόζουν μέχρι σήμερα ο ανδριάντας και η προτομή του Σίμωνος Σίνα.

* * *

Πόλη ξίλης στη Βιέννη, αλλά και ιστορικό σημείο αναφοράς της αυστριακής πρωτεύουσας, αποτελεί το περίφημο Πράτερ, το μεγάλο πάρκο αναψυχής στο 2^ο διαμέρισμα στο βορειοανατολικό τμήμα της Βιέννης (Leopoldstadt). Παλαιά ήταν ένας δρυμός (από το λατινικό "pratum", που σημαίνει λειμώνας), όπου οι ευγενείς επιδίονταν στο αγαπημένο τους σπόρ, το κυνήγι, μέχρι που το 1776 ο αυτοκράτορας Ιωσήφ Β' (1741-1790) το παρέδωσε σε δημόσια χρήση.

Στο Πράτερ βρίσκεται το περίφημο λιούνα πάρκ »Wusterprater«. Επρόκειτο για μιὰ πρωτοποριακή

«Ντίσνεϋλαντ» της εποχής, ένα πάρκο διασκέδασης που άφησε τη σφραγίδα του στην πάλη ποτέ αυτοκρατορική Βιέννη της δυαδικής μοναρχίας. Στο πάρκο δεσπόζει η τεράστια ρόδα, ύψους 64,75 μέτρων, ή ρόδα-σύμβολο της Βιέννης μέχρι σήμερα, κατασκευασμένη το 1897, που από το 1920 μέχρι

το 1985 ήταν η ψηλότερη παγκοσμίως.

Ενώ όμως το »Wusterprater« αποτελεί έναν από τους κυριώτερους τουριστικούς πόλους ξίλης της Βιέννης, αυτό που λίγοι γνωρίζουν είναι ότι χρωστώ τη γέννησή του... σε έναν Έλληνα. Πρόκειται για τον Έλληνα Καλαφάτη από την Τεργέστη, ο οποίος στις αρχές του 19^{ου} αιώνα συνέλαβε την ιδέα ενός πάρκου διασκέδασης, έστησε εκεί, στο Πράτερ, το γιγαντιαίο όμοίωμα ενός Κινέζου, το έκλεισε σε ένα τσαντήρι και όρισε είσοδο. Τα παιδάκια της Βιέννης έτρεχαν ένθουσιασμένα να δοϋν τον Κινέζο του Καλαφάτη. Γύρω από αυτόν στήθηκε σιγά σιγά το περίφημο Πράτερ.

* * *

Μια έξεχουσα προσωπικότητα του αυστριακού και παγκοσμίου καλλιτεχνικού στερεώματος, που σπάνια θυμόμαστε την έλληνηκή της καταγωγή, είναι ο κορυφαίος αρχιμουσικός Χέρμπερτ φόν Κάραγιαν (1908-1989), ο οποίος, αν δεν είναι ο κορυφαίος μαέστρος παγκοσμίως, είναι πάντως σίγουρα ο πιο διάσημος. Ο προ-προ-πάππος του

Κάραγιαν, Γεώργιος Καραγιάννης, είχε αφήσει πίσω του το 1767 τη γενέθλια γη της Κοζάνης και είχε μετοικήσει με τον αδελφό του Θεόδωρο αρχικά στη Σαξονία της Γερμανίας και κατόπιν στη Βιέννη. Οί αδελφοί Καραγιάννη υπήρξαν οι θεμελιωτές της κλωστοϋφαντουργίας στη Σαξονία. Για τη μεγάλη προσφορά τους έλαβαν και οι δύο την 1^η Ιουνίου 1792 τίτλους ευγενείας από τον Φρειδερίκο Αύγου-

Οί απόγονοι τῶν Ἑλλήνων πού εἶχαν μετοικήσει στή Βιέννη σά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ὅσο καί ἂν εἶχαν πλέον πλήρως ἐνσωματωθεῖ στή νέα τους πατρίδα, ὅσο καί ἂν εἶχαν ἴσως ξεχάσει τήν ἐλληνική τους γλῶσσα, ἔνωσαν ὅμως τὸ ἐλληνικὸ αἷμα τὰ ρέει στίς φλέβες τους. Καί τὸ ἔνωσαν ἴσως περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τὸ νιώθουμε ἐμεῖς σήμερα.

στο Α΄ της Σαξονίας (1750-1827), προσθέτοντας έτσι στο οικογενειακό τους όνομα, που έγινε «Κάραγιαν», τον τίτλο «φόν».

Άλλος γνωστός γόνος της οικογένειας Καραγιάννη υπήρξε ο υἱός του Γεωργίου Καραγιάννη Θεόδωρος, ο Theodor von Karajan (1810-1873), ο οποίος υπήρξε σπουδαῖος φιλόλογος, Καθηγητής της παιδείας γερμανικής γλώσσας στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, μέλος και Ἀντιπρόεδρος της Αυτοκρατορικής Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν της Βιέννης. Υἱός του αδελφού του, σπουδαίου επίσης φιλολόγου, Λοῦντβιχ Ἄντον, ἦταν ὁ σημαντικός χειρουργός Ἔρνστ φόν Κάραγιαν, ὁ πατέρας του Χέρμπερτ φόν Κάραγιαν.

Ὁ Χέρμπερτ φόν Κάραγιαν γεννήθηκε στίς 5 Ἀπριλίου 1908 στο Σάλτσμπουργκ, ἦταν δὲ υἱός του ἐλληνικῆς καταγωγῆς χειρουργοῦ Ἔρνστ, ἔγγονοῦ του Γεωργίου Καραγιάννη, καί τῆς σλοβενικῆς καταγωγῆς συζύγου του Μάρθας. Ταῦτισε τὸ ὄνομά του με τήν περίφημη Φιλαρμονική Ὀρχήστρα του Βερολίνου, τῆς ὁποίας διετέλεσε μαέστρος ἐπὶ 35 ὀλόκληρα χρόνια. Θεωρεῖται ὁ πρῶτος σὲ πωλήσεις παγκοσμίως μουσικός που ἠχογράφησε ἔργα

κλασικῆς μουσικῆς, με τὶς πωλήσεις δίσκων του νὰ υπολογίζονται σὰ περίπου 200 ἑκατομμύρια.

* * *

Οί απόγονοι τῶν Ἑλλήνων πού εἶχαν μετοικήσει στή Βιέννη σά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ὅσο καί ἂν εἶχαν πλέον πλήρως ἐνσωματωθεῖ στή νέα τους πατρίδα, ὅσο καί ἂν εἶχαν ἴσως ξεχάσει τήν ἐλληνική τους γλῶσσα, ἔνωσαν ὅμως τὸ ἐλληνικὸ αἷμα τὰ ρέει στίς φλέβες τους. Καί τὸ ἔνωσαν ἴσως περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τὸ νιώθουμε ἐμεῖς σήμερα.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀποτελεῖ ὁ Ραοῦλ Ἄσλαν (1886-1958), ἕνας σπουδαῖος ἠθοποιὸς τοῦ θεάτρου στήν Αὐστρία, Διευθυντῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου (Burgtheater) στή Βιέννη ἀπὸ τὸ 1945 ἕως τὸ 1948, γεννημένος στήν τουρκοκρατούμενη Θεσσαλονίκη ἀπὸ Ἑλληνα πατέρα καί Γαλλίδα μητέρα. Ἡ οἰκογένεια μετανάστευσε στή Βιέννη, ὅταν ὁ μικρὸς Ἄσλαν ἦταν μόλις ἑνὸς ἔτους. Γιὰ νὰ πάρουμε μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ ποῖος καί τί ἦταν ὁ Ραοῦλ Ἄσλαν, ἀρκεῖ νὰ διαβάσουμε τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ δημοσίευμα πού γράφηκε στὸν αὐστριακὸ Τύπο, ὅταν αὐτὸς ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ τὸ 1958: «Ἡ Αὐστρία θρηνεῖ τὸν θάνατο τοῦ μεγαλύτερου ἠθοποιοῦ τῆς. Ὁ Ραοῦλ Ἄσλαν τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου τῆς Βιέννης δὲν ὑπάρχει πιά. Μιὰ καρδιά πού πενήντα χρόνια κτυποῦσε γιὰ τὸ θέατρο σταμάτησε ξαφνικὰ τὸ 1958, γιὰ νὰ βυθίσει σὲ εἰλικρινῆς πένθος τὴ γερμανόφωνη σκηνὴ τῆς Εὐρώπης. Τὸν κλαῖνε οἱ φίλοι καί οἱ συνάδελφοί του. Τὸν κλαῖνε πρὸ παντὸς τὸ κοινὸ του, οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, πού τοὺς ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν καθημερινότητα τῆς ζωῆς τους, γιὰ νὰ τοὺς κάνει κοινωνοὺς μιᾶς γνήσιας, ὑψηλῆς τέχνης. Ὁ Ραοῦλ Ἄσλαν ἦταν στή Βιέννη ἡ Τέχνη καί ἡ Ἀνθρωπιά, ὁ Λόγος καί ἡ ζεστὴ ἐκείνη πνοὴ πού ἀπὸ τὸ γράμμα ὀδηγεῖ στὸ πνεῦμα, πού καταργεῖ τὴ σκηνή, πού κατεβάζει τοὺς ἠθοποιούς ἀπὸ τὴ ράμπα καί τοὺς κάνει συνομιλητῆς μας, ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα καί τὴν ἴδια σάρκα».

Θὰ διερωτηθεῖτε, βέβαια: Πόσο Ἑλληνας μποροῦσε νὰ νιώθει κάποιος πού βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴ γενέθλια γη του ἤδη ἀπὸ τὴν ἡλικία τοῦ ἑνὸς ἔτους, πού διακρίθηκε σὲ ξένη γη καί ξέχασε ἀκόμα καί τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα; Δέστε τί εἶχε δηλώσει ὁ Ἄσλαν ἕναν χρόνο πρὶν τὸν θάνατό του, σὲ ἡλικία 71 χρονῶν:

«Γεννήθηκα στή Θεσσαλονίκη. Ἡ μητέρα μου ἦταν Γαλλίδα, ἀλλὰ στὸ σπίτι μας μιλοῦσαμε μόνο ἐλληνικά. Τώρα πού με πῆραν τὰ χρόνια, βλέπω πόσο ἀχάριστος ὑπῆρξα ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴ γλῶσσα, πού μοῦ ἔδωσε τίς μεγαλύτερες καί γνησιώτερες χαρὲς τῆς ζωῆς μου. Ἴσως δὲν θὰ πιστέψετε ἕναν γέρο ἠθοποιό, πού θὰ σᾶς πεῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα

δὲν θὰ εἶχε νὰ χάσει πολλὰ πράγματα, ἂν ὁ χρόνος σταματοῦσε γιὰ πάντα στὴν ἐποχὴ τοῦ Πλάτωνα. Μὴ μὲ πάρτετε γιὰ ἀσεβῆ εἰδωλολάτρη. Εἶμαι ἀπλῶς ἓνας ἄσωτος υἱός, ποὺ τιμωρεῖται βαριά, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψει πιά ἐκεῖ ὅπου τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδιά εἶναι ἄρμονία ποὺ κρατᾶει τὸ ἀνθρώπινο στὰ σωστά του μέτρα. Λυπηθῆτε, κύριε, ἕναν ἁμαρτωλό, καὶ συγχωρῆστέ με, γιὰτὶ σᾶς μίλησα σὲ μιὰ ἄλλη γλῶσσα, ποὺ δὲν εἶναι ἡ ἐλληνική».

Ξέρετε, ὅταν διαβάζω αὐτὰ τὰ λόγια, ἀναρωτιέμαι: Ἐραγε, ἐμεῖς νιώθουμε τόσο Ἑλληνοί; ἄραγε, ἐμεῖς εἴμαστε τόσο Ἑλληνοί;

* * *

Σήμερα στὴν Αὐστρία οἱ Ὁρθόδοξοι ἀποτελοῦν τὴ δεύτερη σὲ ἀριθμὸ μελῶν θρησκευτικὴ κοινότητα, μετὰ τὴ ρωμαιοκαθολικὴ. Σύμφωνα μὲ φετινὸ ρεπορτάζ τῆς ἐκπομπῆς «Θρησκεία» τῆς δημόσιας Αὐστριακῆς Ραδιοφωνίας, ἀφιερωμένο στὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τῆς Σαρακοστῆς καὶ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Καθαρῆς Δευτέρας, ὁ ἀριθμὸς τῶν

ἐνῶ περὶ τοὺς 35.000 ὑπάγονται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὑπὸ τὸν μητροπολίτη Αὐστρίας καὶ Ἐξάρχο Οὐγγαρίας καὶ Μεσευρώπης Ἀρσένιο.

Οἱ δύο μεγάλες ἐλληνορθόδοξες ἐκκλησίες εἶναι ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδας, ποὺ ἀνεγέρθη δαπάναις τοῦ Γεωργίου καὶ Σίμωνος Σίνα, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ποὺ ἀνεγέρθη δαπάναις τοῦ Νικολάου Δούμπα καὶ τοῦ Σίμωνος Σίνα. Πρὶν ἕναν χρόνο, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2017, ἀνακοινώθηκε ἡ ἀνέγερση τοῦ πρώτου ἐλληνορθόδοξου μοναστηριοῦ στὴν Αὐστρία, στὸ Σὰν Ἀντρέ τοῦ αὐστριακοῦ ὁμόσπονδου κρατιδίου Μπούργκενλαντ.

Φέτος ἐορτάσθηκαν μὲ λαμπρότητα τὰ 50 ἔτη ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν Αὐστρία μὲ αὐστριακὸ ὁμοσπονδιακὸ νόμο (τὸν νόμο 229/23.6.1967). Στὸ πλαίσιο τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 2018 ἐπισκέφθηκε ἐπίσημα τὴ Βιέννη ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ὁ ὁποῖος ἐτέλλεσε τὰ θυρανοίξια τοῦ νέου παρεκκλήσιου τοῦ

Δέστε τί εἶχε δηλώσει ὁ Ἄσταν ἕναν χρόνο πρὶν τὸν θάνατό του, σὲ ἡλικία 71 χρονῶν: «Γεννήθηκα στὴ Θεσσαλονίκη. Ἡ μητέρα μου ἦταν Γαλιλίδα, ἀλλὰ στὸ σπίτι μας μιλοῦσαμε μόνο ἐλληνικά. Τώρα ποὺ μὲ πῆραν τὰ χρόνια, βλέπω πόσο ἀχάριστος ὑπῆρξα ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴ γλῶσσα, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὶς μεγαλύτερες καὶ γνησιώτερες χαρὲς τῆς ζωῆς μου. Ἴσως δὲν θὰ πιστέψετε ἕναν γέρο ἡθοποιό, ποὺ θὰ σᾶς πεῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα δὲν θὰ εἶχε νὰ χάσει πολλὰ πράγματα, ἂν ὁ χρόνος σταματοῦσε γιὰ πάντα στὴν ἐποχὴ τοῦ Πλάτωνα. Μὴ μὲ πάρτετε γιὰ ἀσεβῆ εἰδωλολάτρη. Εἶμαι ἀπλῶς ἓνας ἄσωτος υἱός, ποὺ τιμωρεῖται βαριά, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψει πιά ἐκεῖ ὅπου τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδιά εἶναι ἄρμονία ποὺ κρατᾶει τὸ ἀνθρώπινο στὰ σωστά του μέτρα. Λυπηθῆτε, κύριε, ἕναν ἁμαρτωλό, καὶ συγχωρῆστέ με, γιὰτὶ σᾶς μίλησα σὲ μιὰ ἄλλη γλῶσσα, ποὺ δὲν εἶναι ἡ ἐλληνική». Ξέρετε, ὅταν διαβάζω αὐτὰ τὰ λόγια, ἀναρωτιέμαι: Ἐραγε, ἐμεῖς νιώθουμε τόσο Ἑλληνοί; ἄραγε, ἐμεῖς εἴμαστε τόσο Ἑλληνοί;

Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν ποὺ ζοῦν στὴν Αὐστρία ἀνέρχεται στὶς 400.000 μὲ 450.000 (ὁ ἀριθμὸς δίνεται κατὰ προσέγγιση, καθὼς δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημα στοιχεῖα νεώτερα ἀπὸ τὴν ἀπογραφή τοῦ 2001). Τοὺς περισσότερους πιστοὺς, περὶ τοὺς 300.000, συγκεντρώνει ἡ Σερβικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία,

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, ποὺ εἶναι πλεόν ὁ τρίτος ἐλληνορθόδοξος ναὸς στὴ Βιέννη (ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ δημιούργησε γερμανόφωνη ἐνορία στὴν Κωνσταντινούπολη, τὸν 4^ο αἰῶνα), καὶ ἐγκαινίασε τὴν ἀφιερωμένη στὸν Ρήγα Φεραῖο μεγάλη αἴθουσα ἐκδηλώσεων

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αὐστρίας.

* * *

Ὁ Ἕλληνας ἐπισκέπτης τῆς Βιέννης ἀξίζει πραγματικά νὰ ἀναζητήσει τὰ ἴχνη τῆς ἐλληνικῆς παρουσίας στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα. Θὰ προσκυνήσει, ἀσφαλῶς, στοὺς ἱστορικοὺς ἐλληνορθόδοξους ναοὺς τῆς Ἁγίας Τριάδας καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Θὰ διακρίνει τὴν ἐλληνικὴ παρουσία πίσω ἀπὸ τόσα καὶ τόσα ἐπιβλητικὰ κτήρια. Καὶ θὰ βαδίσει τοὺς δρόμους τῶν Ἑλλήνων, ποὺ δὲν εἶναι καὶ λίγοι. Πέρα ἀπὸ τὸν Ὁδὸ Δούμπα, τὴ «Dumbastraße», στὴ Βιέννη ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι δρόμοι ποὺ ξυπνοῦν μνημῆς:

– Ἡ «Griechengasse» (Ὁδὸς τῶν Ἑλλήνων), στὸ ἀρχαιότερο κομμάτι τῆς Βιέννης, κοντὰ στοὺς ἱστορικοὺς ναοὺς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδας.

– Ἡ «Karajangasse» (Ὁδὸς Καραγιαν), στὸ 20^ο διαμέρισμα τῆς Βιέννης, κατὰ μῆκος τοῦ ἱστορικοῦ πάρκου Augarten. Ἀντίθετα ἀπὸ ὅ,τι θὰ ὑπέθετε κανεῖς, ἡ ὀνομασία τοῦ δρόμου δὲν τιμᾷ τὸν Χέρμπερτ φὸν Καραγιαν, ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸ τοῦ παπποῦ του, σπουδαῖο φιλόλογο Theodor von Karajan, γιὰ τοῦ Γεωργίου Καραγιάννη ἀπὸ τὴν Κοζάνη.

– Ἡ «Sinagasse» (Ὁδὸς Σίνα), ὀνομασμένη πρὸς τιμὴν τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτη Γεωργίου Σίνα.

– Ἡ «Rhigassgasse» (Ὁδὸς Ρήγα), στὸν 17^ο τομῆα τῆς Βιέννης, μὲ τὴν ὁποία ὁ δῆμος τῆς Βιέννης προσπάθησε τὸ 1930 νὰ ἐξιλεωθεῖ γιὰ τὴν ἀπόφαση τῆς αὐστριακῆς Ἀστυνομίας τῶν Ἀψβούργων νὰ παραδώσει τὸν Ρήγα Βελεστινίη καὶ τοὺς συντρό-

φοὺς του στὰ χέρια τῶν δημίων τους.

– Ἡ «Economogasse» (Ὁδὸς Οἰκονόμου), στὸν 10^ο τομῆα, πρὸς τιμὴν τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου (1876-1931), ἐρευνητῆ τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου καὶ Καθηγητῆ τῆς Νευροφυσιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βιέννης.

* * *

Ἡ Βιέννη εἶναι, οὕτως ἢ ἄλλως, ἀγαπημένος προορισμὸς πολλῶν Ἑλλήνων, ἰδιαίτερα μάλιστα τὶς μέρες τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς. Εὐχὴ μας ὅσοι Ἕλληνες πηγαίνουν ἐκεῖ νὰ ἀξιωθοῦν νὰ γνωρίσουν, ὅσο καὶ ὅπως μποροῦν, καὶ τὴν ΕΛΛΑΔΑ τῆς Βιέννης!

Στ' ἀλήθεια, δύσκολα μπορεῖ νὰ συλλάβει κανεὶς πόση ΕΛΛΑΔΑ κρύβεται στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα! Ἀλλὰ σκεφθεῖτε νὰ βρισκόσασταν στὴ Βιέννη εἰδικὰ τὴν Πρωτοχρονιά τοῦ 1987, γιὰ τὴν περίφημη Πρωτοχρονιάτικη συναυλία: Θὰ βαδίζατε τὴ μεγάλη ὁδὸ ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλύτερου Ἑλληνα ποὺ ἔζησε στὴν πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας, τὴ «Dumbastraße» (ὁδὸ Δούμπα).

Ὁ Ἕλληνας ἐπισκέπτης τῆς Βιέννης ἀξίζει πραγματικά νὰ ἀναζητήσει τὰ ἴχνη τῆς ἐλληνικῆς παρουσίας στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα. Θὰ προσκυνήσει, ἀσφαλῶς, στοὺς ἱστορικοὺς ἐλληνορθόδοξους ναοὺς τῆς Ἁγίας Τριάδας καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Θὰ διακρίνει τὴν ἐλληνικὴ παρουσία πίσω ἀπὸ τόσα καὶ τόσα ἐπιβλητικὰ κτήρια. Καὶ θὰ βαδίσει τοὺς δρόμους τῶν Ἑλλήνων, ποὺ δὲν εἶναι καὶ λίγοι.

Ἡ ὁδὸς Δούμπα θὰ σᾶς ἔφερνε στὸ περίφημο «Musikverein», τὸ Μέγαρο Μουσικῆς τῆς Βιέννης, ποὺ κτίσθηκε ἀποκλειστικά μὲ δωρεὰς τοῦ Ἑλληνα Δούμπα. Ἐκεῖ θὰ παρακοιλουθούσατε τὴν Πρωτοχρονιάτικη συναυλία τῆς Φιλαρμονικῆς τῆς Βιέννης, ποὺ εἰδικὰ αὐτὴ τὴ χρονιά, τὸ 1987, θὰ διηύθυνε ὁ κορυφαῖος ἴσως –καὶ πάντως, σίγουρα, ὁ πιὸ δι- ἄσημος– ἀρχιμουσικὸς παγκοσμίως, ὁ Χέρμπερτ

Στ' ἀλήθεια, δύσκολα μπορεῖ νὰ συλλάβει κανεὶς πόση ΕΛΛΑΔΑ κρύβεται στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα! Ἀλλὰ σκεφθεῖτε νὰ βρισκόσασταν στὴ Βιέννη εἰδικὰ τὴν Πρωτοχρονιά τοῦ 1987, γιὰ τὴν περίφημη Πρωτοχρονιάτικη συναυλία: Θὰ βαδίζατε τὴ μεγάλη ὁδὸ ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλύτερου Ἑλληνα ποὺ ἔζησε στὴν πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας, τὴ «Dumbastraße» (ὁδὸ Δούμπα). Ἡ ὁδὸς Δούμπα θὰ σᾶς ἔφερνε στὸ περίφημο «Musikverein», τὸ Μέγαρο Μουσικῆς τῆς Βιέννης, ποὺ κτίσθηκε ἀποκλειστικὰ μὲ δωρεὰς τοῦ Ἑλληνα Δούμπα. Ἐκεῖ θὰ παρακολουθούσατε τὴν Πρωτοχρονιάτικη συναυλία τῆς Φιλαρμονικῆς τῆς Βιέννης, ποὺ εἰδικὰ αὐτὴ τὴ χρονιά, τὸ 1987, θὰ διηύθυνε ὁ κορυφαῖος ἴσως –καὶ πάντως, σίγουρα, ὁ πιὸ διάσημος– ἀρχιμουσικὸς παγκοσμίως, ὁ Χέρμπερτ φὸν Κάραγιαν, γόνος τῆς οἰκογένειας Καραγιάννη, ποὺ ἦλθε στὴ Βιέννη ἀπὸ τὴν Κοζάνη στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα. Καὶ ἡ Πρωτοχρονιάτικη συναυλία θὰ κορυφωνόταν, ἀσφαλῶς, ὅπως κορυφώνεται πάντοτε, μὲ τὸ βάλις ποὺ ὁ Γιόχαν Στράους ἔγραψε καὶ πρωτοπαρουσίασε στὴν ἐξοχικὴ κατοικία τοῦ Ἑλληνα Δούμπα στὶς ὄχθες τοῦ Δούναβη: «Στὸν ὠραῖο, γαλιάζο Δούναβη».

φὸν Κάραγιαν, γόνος τῆς οἰκογένειας Καραγιάννη, ποὺ ἦλθε στὴ Βιέννη ἀπὸ τὴν Κοζάνη στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα. Καὶ ἡ Πρωτοχρονιάτικη συναυλία θὰ κορυφωνόταν, ἀσφαλῶς, ὅπως κορυφώνεται πάντοτε, μὲ τὸ βάλις ποὺ ὁ Γιόχαν Στράους ἔγραψε

καὶ πρωτοπαρουσίασε στὴν ἐξοχικὴ κατοικία τοῦ Ἑλληνα Δούμπα στὶς ὄχθες τοῦ Δούναβη: «Στὸν ὠραῖο, γαλιάζο Δούναβη».

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

Ἡ ρίζα

Εἶμαι ἡ ρίζα ἡ ἄχαρη
κι ἐσὺ κλαδί ἀνθισμένο.
Γιὰ νὰ τραβάω τοὺς χυμοὺς
γιὰ σένα, εἶναι ποὺ μένω
χωμένη πάντα μὲς στὴ γῆ,
παιδί μου ἀγαπημένο.

Χυμὸς τῆς γῆς καὶ τὸ γλυκὸ
τῶν λουλουδιῶν σου χρῶμα
καὶ τὸ γλυκὸ τους ἄρωμα,
τὸ σχῆμά τους κι ἀκόμα
ὄλη σου ἡ χάρη ποὺ κι αὐτὴν
τραβῶ μὲς ἀπ' τὸ χῶμα.

Μόνο ποὺ ἡ γῆ ποὺ ρίζωσα
καὶ στὴν καρδιά της μένω
κι ὅλο βαθιὰ της πιὸ βαθιὰ
καὶ πιὸ βαθιὰ πηγαίνω
ρουφώντας της γιὰ σένανε
κάθε χυμὸ κρυμμένο,

δὲν εἶναι ἡ γῆ ποὺ φτιάχτηκε
ἀπὸ νερὸ καὶ χῶμα.
Γῆ μου εἶναι ὁ Λόγος ποὺ ἔφυγε
ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ στόμα,
κι εἴκοσι αἰῶνες πέρασαν
κι εἶναι ζεστός ἀκόμα.

ΜΑΡΙΑ ΓΟΥΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ταξιδεύοντας με τὴν ἐλπίδα

Ελίψη, απογοήτευση, απουσία ἐλπίδας. Αὐτὰ εἶναι τὰ κυρίαρχα συναισθήματα σήμερα, στὶς καρδιές τῶν περισσότερων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου. Τί φταίει; Γιατί οἱ καρδιές βαραίνουν ὄλο καὶ περισσότερο;

Οἱ αἰτίες εἶναι πολλές. Πόλεμοι, σύννεφα πολέμου σὲ πολλὰς γωνιές τῆς γῆς, τρομοκρατία, ταραχές, ἀρρώστιες, οικονομικὴ στενότητα, καταπτώση ἀξιών, ἀβεβαιότητα γιὰ τὸ μέλλον. Αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ συνθέτουν τὴν κοινωνία καὶ τὸ περιβάλλον ὅπου ὄλοι μας ζοῦμε.

Φῶς κι ἐλπίδα πουθενά! Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες, ποὺ συνεχῶς χειροτερεύουν, ποὺς καὶ μὲ ποῖο τρόπο μπορεῖ νὰ ἀλλιάξει κάτι καὶ νὰ δώσει ἐλπίδα;

Μὰ τί σημαίνει ἐλπίδα; Εἶναι «ἡ προσδοκία ἐνὸς εὐχάριστου γεγονότος, ἡ προσδοκία γιὰ βελτίωση τῆς ζωῆς μας». Ἡ αἰσιοδοξία καὶ τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης κρατοῦν τὸν ἄνθρωπο ὀρθοῖο στὶς δύσκολες στιγμὲς καὶ τὸν ὀπλιζοῦν μὲ κουράγιο, ἀντοχή, θάρρος γιὰ τὸ μέλλον. Αὐτὲς εἶναι οἱ δύο κύριες αἰτίες ποὺ δημιουργοῦν τὴν ἐλπίδα.

Ὁ Χριστιανισμὸς θεωρεῖ τὴν ἐλπίδα, μαζὶ μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη, ὡς τὶς σημαντικότερες ἀρετές. Δὲν νοεῖται ἀληθινὸς Χριστιανὸς χωρὶς ἐλπίδα, ἡ ὁποία εἶναι «*ἀγκυρα τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆς καὶ βεβαία*» (Ἐβρ., στ' 19). Κάθε σελίδα τοῦ Εὐαγγελίου ἐπαγγέλλεται ἐλπίδα. «*Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη*» (Α' Κορ., ιγ' 13).

Ἡ ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτὸ μας καὶ ἡ πεποίθησή μας σὲ ἀνθρώπους τὶς περισσότερες φορὲς μᾶς ἀπογοητεύουν. Γι' αὐτὸ, «*μὴ πεποιθᾶτε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἔστι σωτηρία*» (Ψαλμ. ΡΜΣΤ' 3).

«*Ἡ ἐλπίδα μας στὸν Κύριο ἔχει μεγάλη δύναμη. Εἶναι φρούριο ἀπόρθητο, τεῖχος ἀκαταμάχητο, λιμάνι γαλήνιο, πύργος ἀκαταγώνιστος, ὄπλο ἀνίκητο, δύναμη ἀκαταμάχητη, ἡ ὁποία ἀκόμη καὶ σὰ ἀδιέξοδα βρίσκει διέξοδο...*» (Ἰωάννης Χρυσόστομος).

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, ὅταν ἐλπίζεις, νιώθεις ζωντα-

νός, περιμένεις νὰ ἰκανοποιηθοῦν καὶ οἱ ἀπλές, καθημερινές σου ἐπιθυμίες, γιὰ νὰ χρωματίσουν

Στὴν πιὸ σκληρὴ κρίση, ὑπάρχει ἐλπίδα. Στὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι, ὑπάρχει φῶς. Στὴν πιὸ μαύρη ἀπελπισία, ὑπάρχει ἀνοιχτὸς ὀρίζοντας.

ἀνάλαφρα τὴ ζωὴ σου. Ἡ ἐλπίδα εἶναι ζωὴ. Ἔχεις ἐλπίδα; Ἔχεις ζωὴ! Θέλετε νὰ σκοτώσετε τὴ ζωὴ σας; Σκοτώστε τὴν ἐλπίδα.

Παντοῦ ἡ ἐλπίδα κάνει νὰ ἀνθίσει ἡ ζωὴ καὶ ἡ κοινωνία. Ἄρκει νὰ προσπαθοῦμε, νὰ πιστέψουμε στὴ δύναμη τοῦ Δημιουργοῦ, στὸν ἑαυτὸ μας, στὰ ὄνειρά μας, στὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου, στὴν ἀγάπη, στὴν ἐλευθερία καὶ στὴ δικαιοσύνη.

Στὴν πιὸ σκληρὴ κρίση, ὑπάρχει ἐλπίδα. Στὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι, ὑπάρχει φῶς. Στὴν πιὸ μαύρη ἀπελπισία, ὑπάρχει ἀνοιχτὸς ὀρίζοντας.

Τελικὰ, ὅσο ζῶ, ἐλπίζω, “*dum spiro spero*”, ὅπως μαθαίναμε στὸ σχολεῖο σὰ Λατινικά.

ΜΠΕΛΛΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγώνας συνεχίζεται!

Ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν ὑψηλότερη Ἑθνικὴ Σκοπιὰ τῆς Πατρίδας, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες Μακεδόνες, μαζί με τοὺς ὅπου Γῆς Ἕλληνες, στὴν Ἑλλάδα, στὴν Κύπρο, στὴ Διασπορά, σὲ κάθε γωνιὰ τῆς Γῆς ὅπου ὑπάρχει ἀδούλωτη Ρωμιοσύνη, *διακηρύσσουμε ὅτι συνεχίζουμε τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα.*

Καὶ τὸ *συνεχίζουμε τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα* σημαίνει, πέρα ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπιμέρους, ὅτι διαρκῶς καὶ συνεχῶς εἶναι ὑπέρτατη ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίζουμε σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους αὐτὸ ποὺ οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Μακεδονία εἶναι Ἑλληνικὴ Γῆ! Συγκεκριμένα καὶ ἐνδεικτικὰ:

1. Ἡ **Παλαιὰ Διαθήκη** στὸ Βιβλίον Α΄ Μακκαβαίων γράφει: *Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα [...] καὶ ἐπάταξεν τὸν Δαρεῖον βασιλεῖα Περσῶν καὶ Μήδων καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, πρότερον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.* Ποὺ

τοὺς βοηθήσει: *«Καὶ ὄραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ, ἀνὴρ τις ἦν Μακεδῶν ἐστῶς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.»*

3. Ὁ **Στράβων** βεβαιώνει: *«Ἔστιν οὖν Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία»!*

4. Ὁ **Πολύβιος** διακηρύσσει: *«Τίνος καὶ πηλίκης δεῖ τιμῆς ἀξιοῦσθαι Μακεδόνας, οἱ τὸν πλείω τοῦ βίου χρόνον οὐ παύονται διαγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς βαρβάρους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀσφαλείας;».* Ποὺ σημαίνει: *«Πόση τιμὴ ἀξίζει στοὺς Μακεδόνες, ποὺ στὸν περισσότερο χρόνο δὲν παύουν νὰ ἀντιπαλεύουν τοὺς ἐχθροὺς γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν Ἑλλήνων»!*

5. Οἱ **Η.Π.Α.** ἔλεγον τὸ 1944, ὅταν ὁ Τίτο προσπαθοῦσε νὰ πηλαστογραφήσει τὴν Ἱστορία: *«Ἡ Κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. θεωρεῖ τὶς συζητήσεις περὶ μακεδονικοῦ "κράτους", μακεδονικῆς "πατρίδας" καὶ μακεδονικῆς "ἐθνικῆς συνείδησης" ἀβάσιμη προπαγάνδα, ἡ ὁποία δὲν ἔχει καμμία σχέση μετὰ κάποια ἐθνικὴ ἢ πολιτικὴ πραγματικότητα, καὶ διακρίνουμε στὶς προσπάθειες αὐτὲς κεκαλυμμένες ἐπιθετικὲς διαθέσεις κατὰ τῆς Ἑλλάδας.»*

6. Ὁ **Ἰων Δραγούμης**: *«Νὰ ξέρετε πῶς, ἀν τρέξουμε νὰ σώσουμε τὴ Μακεδονία, ἡ Μακεδονία θὰ μᾶς σώσει. Θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὴ βρῶμα ὅπου κυλιόμαστε, θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὴ μετριότητα καὶ τὴν ψοφιοσύνη, θὰ μᾶς λιτρώσει ἀπὸ τὸν αἰσχροῦ ὕπνο, θὰ μᾶς ἐλευθερώσει. Ἄν τρέξουμε νὰ σώσουμε τὴ Μακεδονία, ἐμεῖς θὰ σωθοῦμε!».*

7. Ὁ πρῶτος πρόεδρος τῶν Σκοπιῶν **Κίρο Γκλιγκόρωφ**: *«Εἴμαστε Σλάβοι καὶ δὲν ἔχουμε καμμία σχέση μετὰ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες καὶ τὸν Μέγα*

Συνεχίζουμε τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα σημαίνει, πέρα ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπιμέρους, ὅτι διαρκῶς καὶ συνεχῶς εἶναι ὑπέρτατη ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίζουμε σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους αὐτὸ ποὺ οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Μακεδονία εἶναι Ἑλληνικὴ Γῆ!

σημαίνει ρητὰ καὶ κατηγορηματικὰ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, γιὰ τὸν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα –ἀκριβῶς γιὰ νὰ τὸν ξεχωρίσει ἀπὸ κάθε ἄλλο Ἀλέξανδρο τῆς ἐποχῆς του– εἶχε ἐνώσει ὅλα τὰ ἑλληνικὰ κράτη καὶ ἀναγνωρίσθηκε βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδας, πρὶν ἐπικρατήσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ Δαρείου καὶ ὑποτάξῃ τὴν Περσικὴ αὐτοκρατορία.

2. Ἡ **Καينὴ Διαθήκη** στὶς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* ἀναφέρει τὸ ὄραμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι δηλαδὴ τοῦ παρουσιάσθηκε ἓνας ἄνδρας Μακεδόνας καὶ τοῦ ζήτησε νὰ πάει στὴ Μακεδονία νὰ

Ἀλέξανδρο. Ἔχουμε ἔλθει στὰ Βαλκάνια τὸν 6^ο καὶ τὸν 7^ο αἰῶνα».

8. Ὁ Φρανσουὰ Μιτερὰν: «Τὸ κράτος αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθεῖ μὲ μιὰ ὀνομασία ποὺ θὰ ἀποφασίσουν οἱ ἴδιοι, στὴν ὁποία ὅμως δὲν θὰ ἀναφέρεται ἡ λέξη “Μακεδονία”. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὀριστικὴ ἀπόφαση, τὴν ὁποία ἐγὼ προσωπικὰ βρῖσκω καλὴ. Λογικὴ. Δὲν θὰ ἀφήνει περιθώρια νὰ θιγεῖ ἡ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια τῶν Ἑλλήνων, ποὺ εἶναι φίλοι μας, μέλη τῆς Κοινότητας. Ἐπίσης, δὲν θὰ ἀφήνει περιθώρια ποὺ νὰ ἀποκλείουν τὸ δικαίωμα αὐτοδιάθεσης σὲ μιὰ χώρα ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν ἀποκτήσει. Εἶναι πολὺπληκο. Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ σᾶς πῶ εἶναι ὅτι ἡ Κοινότητα δὲν θὰ ἀναγνωρίσει μιὰ Δημοκρατία μὲ τὴν ὀνομασία “Μακεδονία”».

9. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς: «Πιστεύω ὅτι οἱ σύμμαχοι καὶ οἱ ἐταῖροί μας θὰ καταλάβουν πὼς δὲν ὑπάρχει παρὰ μία Μακεδονία. Καὶ ἡ Μακεδονία αὐτὴ εἶναι Ἑλληνικὴ».

10. Ὁ Χρῆστος Σαρτζετάκης: «Ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐπιμεῖνε ἀνευδότως εἰς ἄρνησιν ἀποδοχῆς τοῦ ὀνόματος Μακεδονία, ἀπλοῦ ἢ ἐν συνθέσει, διὰ τὸ Σκοπιανὸν κρατίδιον. Νὰ ὑπερφαλαγγίσει δὲ τὴν προκλητικότητά του ἀφ’ ἑνός, μὲ εὐθεῖαν διακήρυξιν ὅτι ὅσοι θέλουν νὰ ὀνομάζονται Μακεδόνες καὶ ἡ χώρα τῶν Μακεδονία ἀνήκουν κατὰ πᾶσαν θεώρησιν, ἱστορικὴν, ἐθνολογικὴν κλπ. δικαιωματικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν ὧσιν μάλιστα καὶ ἐγκύρου ἐπιστημονικῆς διαπιστώσεως ὅτι τὸ 65% τοῦ σημερινοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Σκοπιανοῦ κρατιδίου εἶναι Ἑλληνογενεῖς. Καὶ ἀφ’ ἑτέρου, μὲ τὴ ρητὴ ἀπὸ τοῦδε δήλωσιν ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἑλλὰς θὰ συναινέσει εἰς τὴν εἰσδοχὴν τοῦ Σκοπιανοῦ κρατιδίου μὲ τὸ κλοπιμαῖον ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ΝΑΤΟ, προβάλλοντας ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸ δικαίωμα ἀρνησικυρίας (Veto)».

11. Ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου: «Γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει καμμία δυνατότητα νὰ δεχθῶ τὸν ὄρο Μακεδονία, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῇ αὐτὸς περιέχεται. Τὸ ὄνομα εἶναι ἡ ψυχὴ μας».

12. Ὁ Μανώλης Ἀνδρόνικος: «Ἀντιμετώπισαμε τὸ θέμα τῶν Σκοπίων μὲ δειλία καὶ ὡσὰν νὰ εἴμεθα ἐμεῖς οἱ ἔνοχοι καὶ οἱ πηλαστογράφοι τῆς Ἱστορίας».

13. Ὁ Δρ Βασίλειος Ν. Πάππας, Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν: «Τὴ βασικώτερη καταστατικὴ ἀρχὴ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἀποτελεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ ὑπεράσπιση τῆς ἐλληνικότητας τῆς Μακεδονίας, καθὼς καὶ ἡ ἀνάδει-

Οἱ Η.Π.Α. ἔλεγαν τὸ 1944, ὅταν ὁ Τίτο προσπαθοῦσε νὰ πηλαστογραφήσει τὴν Ἱστορία: «Ἡ Κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. θεωρεῖ τὶς συζητήσεις περὶ μακεδονικοῦ “κράτους”, μακεδονικῆς “πατρίδας” καὶ μακεδονικῆς “ἐθνικῆς συνείδησης” ἀβάσιμη προπαγάνδα, ἡ ὁποία δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ κάποια ἐθνικὴ ἢ πολιτικὴ πραγματικότητα, καὶ διακρίνουμε στὶς προσπάθειες αὐτὲς κεκαλυμμένες ἐπιθετικὲς διαθέσεις κατὰ τῆς Ἑλλάδας».

ξη και η διάχυση της μακραίωνης πολιτισμικής κληρονομιάς της. Στο πλαίσιο αυτό, ήδη από την ίδρυση της ή Έταιρεία μας πρωτοπορεί επιστημονικά με τις ποικίλες εκδόσεις και παρεμβάσεις της, τις αναλύσεις και τις εισηγήσεις της που υπερασπίζονται –και θα υπερασπίζονται έσασει– την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας. Αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὁδηγὸς μας, τόσο γιὰ τὸ ἄμεσο ὅσο καὶ γιὰ τὸ ἀπώτερο μέλλον: Ἡ ἐπεξεργασία, δηλαδή, μιᾶς στρατηγικῆς. αὐστηρὰ ἐπιστημονικῆς, προκειμένου νὰ διασφαλισθεῖ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ ἀλλοιώσει τὴν Ἱστορία καὶ τὸν Πολιτισμὸ τῆς Μακεδονίας μας. Ἐμεῖς οἱ Μακεδόνες, πιστοὶ στὰ ὁράματα τῶν προγόνων μας, θὰ συνεχίσουμε τὸν Ἱερό μας Ἀγῶνα παρόντες καὶ ἄγρυπνοι. Ὅταν λέμε Μακεδονία, ἐννοοῦμε Ἑλλάδα!».

14. Ὁ Στίβεν Μίλλερ, Καθηγητὴς Ἱστορίας-Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Μπέρκλεϊ: «Τὰ Σκόπια πρέπει νὰ ὀνομασθοῦν Παιονία. Ἡ ἀρχαία Παιονία ἦταν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Μακεδονίας, ὅπως ἦταν ἡ Ἰωνία, ἡ Συρία. Ἡ περιοχή ἐκείνη δὲν ἦταν ποτὲ Μακεδονία».

15. Ἡ Ντόροθι Κίνγκ, Ἀμερικανίδα ἀρχαιολόγος: «Ναί, οἱ Μακεδόνες εἰσέβαλαν καὶ κατέκτησαν τὰ Σκόπια, ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος κατέκτησε καὶ τὸ Ἰράν καὶ τὸ Ἀφγανιστάν. Καμμία ἀπὸ αὐτὲς τὶς χώρες δὲν ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὸ τοὺς κάνει Μακεδόνες». Καὶ συμπληρώνει: «Ἡ Ἀμφίπολη εἶναι στὴ Μακεδονία, ἡ Βεργίνα εἶναι στὴ Μακεδονία, καὶ ἡ Μακεδονία εἶναι στὴν Ἑλλάδα. Τὸ νὰ ὑποστηρίζεις τὸ ἀντίθετο εἶναι τόσο γελοῖο, ὅσο τὸ νὰ ὑποστηρίζεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς πῆγε στὴν Ἀμερική!».

16. Ὁ ἴορδος Σώλσερεμ, Ἀρχηγὸς τῆς Βρετανικῆς Ἀντιπροσωπείας στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα: «Ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη εἶναι, ὅπως ἡ Κρήτη, Ἑλληνικὲς περιοχές».

17. Ὁ Ἀθανάσιος Καραθανάσης, ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Λευκωσίας: «Οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες ἦταν Δωρικὸ φύλο καὶ μιλοῦσαν τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα. Καὶ τὰ ὀνόματά τους ἦσαν ἐλληνικά: Ἀλέξανδρος, Φίλιππος, Ἀμύντας, Πτολεμαῖος, Κλεοπάτρα, Ὀλυμπιάς, Β(Φ)ερενίκη κλπ. Καὶ τὰ τοπωνύμια στὴ Μακεδονία ἦσαν καὶ εἶναι ἐλληνικά, ὅπως Αἰγαί, Ἀρμισσα, Βέροια, Εἰδομένη, Ὀρεσιὰς κλπ. Καὶ οἱ θεοὶ τῶν Μακεδόνων ἦσαν οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὅπως οἱ θεοὶ ὀθων τῶν συν-Ἑλλήνων».

18. Ὁ Παντελής Νίγδελης, Καθηγητὴς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα στὰ Σκοπιανὰ ἐδάφη βρῆκε ὅτι ὁ ἀρχαιολογικὸς πλοῦτος στὰ Σκοπιανὰ ἐδάφη εἶναι ὅλος ἐλληνικὸς. Βρῆκε παντοῦ ἐλληνικὰ ὀνόματα, ἐλληνικὲς ἐπιγραφές, ἐλληνικὰ τοπωνύμια,

ποὺ με ἐπιμονὴ ἔχει συγκεντρώσει. Καὶ εἶναι γιὰ τὴν ὥρα πάνω ἀπὸ 4.000, τμῆμα τῶν ὁποίων ἐξέδωσε ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου!

* * *

Ἡ Ντόροθι Κίνγκ, Ἀμερικανίδα ἀρχαιολόγος: «Ναί, οἱ Μακεδόνες εἰσέβαλαν καὶ κατέκτησαν τὰ Σκόπια, ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος κατέκτησε καὶ τὸ Ἰράν καὶ τὸ Ἀφγανιστάν. Καμμία ἀπὸ αὐτὲς τὶς χώρες δὲν ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὸ τοὺς κάνει Μακεδόνες». Καὶ συμπληρώνει: «Ἡ Ἀμφίπολη εἶναι στὴ Μακεδονία, ἡ Βεργίνα εἶναι στὴ Μακεδονία, καὶ ἡ Μακεδονία εἶναι στὴν Ἑλλάδα. Τὸ νὰ ὑποστηρίζεις τὸ ἀντίθετο εἶναι τόσο γελοῖο, ὅσο τὸ νὰ ὑποστηρίζεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς πῆγε στὴν Ἀμερική!».

Ἡ μαρτυρικὴ Κύπρος, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, μᾶς δείχνει τὸν δρόμο τοῦ ἀνυποχώρητου ἀγῶνα. Εἴμαστε ὅπως στὶς παραμονὲς τῆς κατάπτυστης πλεκτάνης τοῦ Σχεδίου Ἀνάν. Τότε οἱ ξένοι μᾶς λέγανε νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν ἐποίκηση, γιατί, ὅπως μᾶς ἔλεγαν τότε, «καὶ αὐτοὶ εἶναι κάτοικοι τῆς Κύπρου ἐδῶ καὶ δύο γενιές, καὶ τί θὰ τοὺς ποῦμε τώρα, θὰ ποῦμε, δὲν εἶστε Τουρκοκύπριοι;». Οἱ ἴδιοι ξένοι τὰ ἴδια μᾶς λένε καὶ τώρα: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ξέρουν ὅτι εἶναι Μακεδόνες δύο-τρὲς γενιές, τοὺς ἔχουν ἀναγνωρίσει 140 κράτη, τί θὰ τοὺς ποῦμε τώρα;» Σ' ὄλους αὐτοὺς ἀπαντᾶμε: Νὰ τοὺς πεῖτε τὴν ἀλήθεια. Νὰ τοὺς πεῖτε, δὲν εἶστε Μακεδόνες. Εἶστε Σλάβοι. Νὰ τοὺς πεῖτε, ἡ Μακεδονία δὲν σᾶς ἀνήκει. Ἡ Μακεδονία εἶναι Μία, καὶ εἶναι ἐλληνικὴ. Ἡ Μακεδονία εἶναι Ἑλλάδα. Αὐτὸ νὰ τοὺς πεῖτε.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ
Δικηγόρος

Ἐπίτιμος Πρόεδρος τῆς Ἑθνικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως Κυπρίων

Ἄλκοολ καὶ ἀλκοολισμὸς

Μιὰ συνήθεια ποὺ κοστίζει ἀκριβά

«*Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου*», λέγει ὁ Ψαλμωδός. Ζωογονεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τὸν ἄνθρωπο τὸ εὐλογημένο κρασί. Εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὴ χαρὰ

χέρι εἶναι τὸ μέτρο. Δυστυχῶς, τὸ ποσοστὸ τῶν ἀλκοολικῶν παγκοσμίως εἶναι 6%, σύμφωνα μὲ τὴν Παγκόσμια Ὄργανωση Ὑγείας (Π.Ο.Υ.), καὶ αὐτὴ ἡ

ἀμπέλου, καὶ μαζὶ μὲ τὰ σταφύλια εὐχαριστοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀποτελοῦν καὶ τὰ δύο μιὰ θρεπτικώτατη τροφή.

Εὐλογημένος καρπὸς ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου! Ἀναφέρεται πολλὲς φορὲς στὴν Ἁγία Γραφή. Τὸ πρῶτο θαῦμα ποὺ ἔκανε ὁ Κύριος ἦταν στὸν γάμο τῆς Κανᾶ στὴ Γαλιλαία, ὅπου μετέβαλε τὸ νερὸ σὲ κρασί! Ἄλλὰ καὶ στὴ διδασκαλία Του ὁ Κύριος πολλὲς φορὲς ἀναφέρει τὴν ἀμπέλου, καὶ γιὰ νὰ *τελέσει τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας*, κρασί χρησιμοποιοῦσε. Στὶς *Παροιμίες*, πάλι, τονίζεται: «*Μετὰ βουλήσ (= μὲ σύνεση) οἰνοπότει*» (ἡσ' 4).

Αὐτὸ ὅμως ποὺ πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἶναι οἱ νέοι, ποὺ ὑποκύπτουν στὸν πειρασμὸ τοῦ ἀλκοολισμοῦ, καὶ μάλιστα χρησιμοποιοῦν ὄχι τὸ παραδοσιακὸ «κρασάκι», ἀλλὰ τὰ «*σκληρὰ ποτά*», π.χ. βότκα, οὐίσκου κ.ἄ., ποὺ περιέχουν ἀλκοὸλ σὲ μεγάλου βαθμοῦ. Καὶ αὐτὸ τὸ

«*Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου*», λέγει ὁ Ψαλμωδός. Ζωογονεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τὸν ἄνθρωπο τὸ εὐλογημένο κρασί. Εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὴ ἠύπνη, μὲ τὴ γιορτὴ καὶ τὴν τέχνη. Βεβαίως, τὸ κρασί μᾶς τὸ ἔχει δώσει ὁ Θεός, μὲ τὰ ἄλλα ἄφθονα καὶ πολυτίμητα δῶρά του, καὶ τὸ μόνο ποὺ μένει στὸ δικό μας χέρι εἶναι τὸ μέτρο.

καὶ τὴ ἠύπνη, μὲ τὴ γιορτὴ καὶ τὴν τέχνη.

Βεβαίως, τὸ κρασί μᾶς τὸ ἔχει δώσει ὁ Θεός, μὲ τὰ ἄλλα ἄφθονα καὶ πολυτίμητα δῶρά του, καὶ τὸ μόνο ποὺ μένει στὸ δικό μας

κατάχρηση «*τιμωρεῖται*» ἀπὸ τὴ φύση μὲ τὴν ἀφαίρεση 10-12 ἐτῶν ζωῆς, χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται τὰ χρόνια ποὺ θυσιάζεται ἡ ποιότητα ζωῆς.

Τὸ κρασί εἶναι προῖον τῆς

κάνουν όχι μόνο τὰ ἀγόρια, ἀλλὰ καὶ τὰ κορίτσια.

Οἱ νέοι, ῥοιπόν, καταναλώνουν τὰ «σφηνάκια», νομίζοντας ὅτι, ἂν τὰ καταναλώσουν, θὰ εἶναι «ἐλεύτεροι» καὶ «μοντέρνοι». Δὲν σκέπτονται ὅμως ὅτι ὁ ἐθισμὸς στὸ ἀλκοὸλ ὑποσκάπτει τὴ σωματικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴ ὑγεία.

Δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε αὐταπάτες, ἀλλὰ νὰ γνωρίζουμε ὅτι ἡ κατάχρηση ἀλκοὸλ αὐξάνεται στὴ χώρα μας, καὶ πρέπει νὰ διαφωτισθοῦν τὰ νέα παιδιά καὶ νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὶς συνέπειες ἀπὸ τὴν ἀλόγιστη χρῆση τῶν ἀλκοολούχων ποτῶν.

Ἡ ῥογικὴ χρῆση εἶναι, σύμφωνα μὲ τὴν Π.Ο.Υ., λιγώτερο ἀπὸ δύο (2) ποτὰ τὴν ἡμέρα γιὰ τοὺς ἄνδρες καὶ ἓνα (1) γιὰ τὶς γυναῖκες. Ὅποτε, τέρμα τὰ «ἀστεῖα», ἓνα κουτάκι μπύρα ἢ δύο ποτηράκια κρασί ἢ ἓνα ποτήρι οὐίσκου εἶναι ἡ μέγιστη δόση ἀσφαλείας τὴν ἡμέρα. Μεγαλύτερη εἶναι ἐπικίνδυνη. Ἡ ἐπεισοδιακὴ κατάχρηση τοῦ Σαββατοκύριακου, ἂν συμβαίνει γιὰ ἕξι μῆνες, ὑπάρχει μεγάλη πιθανότητα νὰ καταλήξει σὲ ἀλκοολισμό.

Ὁ Ἱπποκράτης θεωροῦσε τὸ κρασί σὲ ῥογικὴ χρῆση «φάρμακο» γιὰ κάθε ἄρρωστο. Καὶ στὰ

παλαιὰ σπίτια κρατοῦσαν λίγὸ κρασί γιὰ φάρμακο! Γιατί ἄραγε; Ποῦ καὶ πῶς ὠφελεῖ τὸ κρασί;

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ μεσογειακὴ διατροφή, μὲ τὸ ἓνα μισογεμᾶτο ποτηράκι κόκκινο κρασί, συντελεῖ στὴ μακροζωία καὶ εὐεξία τῶν κατοίκων τῆς Μεσογείου. Γιατροί, διαιτολόγοι καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες προσπαθοῦν νὰ «ξεκλειδώσουν» τὰ μυστικὰ τῆς μεσογειακῆς διατροφῆς.

Ἐρευνες σὲ Πανεπιστήμια τῶν Η.Π.Α. ἀπέδειξαν ὅτι τὰ σταφύλια περιέχουν στὴ φλούδα τους οὐσίες, τὶς «πολυφαινόλες», ποὺ ὠφελοῦν στὴν ὑγεία καὶ τὴ ζωτικότητα τοῦ ὀργανισμοῦ, διότι εἶναι ἀντιοξειδωτικὲς οὐσίες,

ἔγχρωμες (αὐτὲς δίνουν τὸ κόκκινο χρῶμα) καὶ προφυλάσσουν ἀπὸ φλεγμονές, καρδιοπάθειες καὶ μερικὰ εἶδη καρκίνου. Στὰ σταφύλια ὑπάρχει ἡ πολυφαινόλη ρεσβερατρόλη. Αὐτὴ ἡ οὐσία περνᾷ στὸ κρασί καὶ βελτιώνει τὶς νοσητικὲς λειτουργίες τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τονώνει τὴ μνήμη.

Αἰσιόδοξοι εἶναι οἱ μελιτητῆς γιὰ τὴ μέτρια χρῆση κόκκινου κρασιοῦ, ποὺ ἐλαττώνει τὴν ἐμφάνιση καρκίνου τῶν πνευμόνων, καὶ αὐτὸ ὀφείλεται στὴ δράση τῆς ἀντιοξειδωτικῆς οὐσίας ρεσβερατρόλης. Ἐπίσης, προφυλάσσει ἀπὸ καρκίνο τοῦ προστάτου, τοῦ μαστοῦ καὶ τοῦ παχέος ἐντέρου. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ὀξέα ποὺ ἀπαντῶνται

Οἱ νέοι καταναλώνουν τὰ «σφηνάκια», νομίζοντας ὅτι, ἂν τὰ καταναλώσουν, θὰ εἶναι «ἐλεύτεροι» καὶ «μοντέρνοι». Δὲν σκέπτονται ὅμως ὅτι ὁ ἐθισμὸς στὸ ἀλκοὸλ ὑποσκάπτει τὴ σωματικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴ ὑγεία.

Δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε αὐταπάτες, ἀλλὰ νὰ γνωρίζουμε ὅτι ἡ κατάχρηση ἀλκοὸλ αὐξάνεται στὴ χώρα μας, καὶ πρέπει νὰ διαφωτισθοῦν τὰ νέα παιδιά καὶ νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὶς συνέπειες ἀπὸ τὴν ἀλόγιστη χρῆση τῶν ἀλκοολούχων ποτῶν.

στά σταφύλια μεταφέρονται και στο κρασί και δημιουργούν το στοιχείο της όξυτητας, που είναι απαραίτητο, για να χαρίζει στο κρασί ζωντάνια και παλαιοσιμότητα και να το κάνει δροσιστικό και ξεδιψαστικό.

‘Ο Βενιαμίν Φραγκλίνος έλεγε ότι «*τὸ κρασί εἶναι ἡ μόνιμη ἀπόδειξη ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπάει καὶ θέλει τὴν εὐτυχία μας*».

Συνεπῶς, τὸ κρασί μᾶς ὠφελεῖ σὲ λογικὴ ποσότητα, διότι: α) προστατεύει τὴν καρδιά (ἡ ρεσβερατρόλη βοηθάει τὰ ἀγγεῖα νὰ εἶναι εὐέλικτα), ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ μεγαλύτερη κατανάλωση καταστρέφει τὴν καρδιά, β) ἐλέγχει

γὺν καὶ ἀδυναμία συγκέντρωσης στὴν ὁδήγηση, ὅπου μπορεῖ νὰ συμβεῖ καὶ τὸ μοιραῖο. ‘Ο θάνατος ἐπέρχεται ἀπὸ παράλυση τοῦ Ἀναπνευστικοῦ κέντρου.

Στὴ χρόνια κατανάλωση, ὁ ὀργανισμὸς ἀναπτύσσει ἕναν βαθμὸ ἀνοχῆς. Ἐν αὐξηθεῖ σταδιακὰ τὸ ἀλκοὸλ στὸ αἷμα, ἀναπτύσσεται σταδιακὴ ἐξάρτηση, καὶ τότε ἐμφανίζονται δυσάρεστα συμπτώματα ποὺ ὀνομάζονται «*στερητικά*», διότι ὁ ὀργανισμὸς ἀπαιτεῖ ὑψηλὰ ποσοστὰ ἀλκοόλη, καὶ ὄλο καὶ πιὸ ὑψηλὰ, καὶ τότε ἔχουμε τὸν «*ἀλκοολισμό*», καὶ δημιουργοῦνται πολλὰ προβλήματα στὴν ὑγεία, τὴν ἐργα-

καρδιοπάθειες, κίνδυνος ἐγκεφαλικοῦ ἐπεισοδίου, κίρρωση τοῦ ἥπατος, ἐνῶ βλάπεται καὶ τὸ πάγκρεας.

Ἄλλὰ καὶ τὰ νεφρὰ δὲν μένουν ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τὶς πολλὲς βλάβες ποὺ προκαλεῖ ἡ κατανάλωση μεγάλης ποσότητας ἀλκοολούχων ποτῶν. Ἡ βλάβη στὰ νεφρὰ ἀπὸ τὰ ἀλκοολούχα ποτὰ εἶναι μεγάλη, διότι παρουσιάζεται μεγάλη διούρηση. Ἐπειδὴ τὰ νεφρὰ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ρυθμίσουν τὴ μεγάλη ποσότητα τῶν οὕρων καὶ τῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κατανομῆς τοῦ νατρίου, τοῦ κα-

Ἡ γραμμὴ ποὺ χωρίζει τὴ χρήση ἀπὸ τὴν κατάχρηση εἶναι πολὺ λεπτή. Ἐάν κάποιος ὑπερβεῖ τὴν ποσότητα ποὺ ὀρίζει ἡ Π.Ο.Υ., τότε προκαλεῖ κίρρωση τοῦ ἥπατος, κατάθλιψη καὶ ἄλλες τοξικὲς βλάβες διαφόρων ὀργάνων, καὶ μάλιστα τοῦ Κεντρικοῦ Νευρικοῦ Συστήματος.

τὸ σάκχαρο, γ) ξυπνᾷ τὸ μυαλό, δ) ἐναντιώνεται στὸν καρκίνου, ε) πολεμᾷ τὸ κρῦμα καὶ στ) ἀδυνατίζει, χάρη στὴ ρεσβερατρόλη, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ διατροφή καὶ τὴν ἄσκηση.

Τὸ κρασί ὁμως θὰ ἀντιμετωπίζεται πάντα ὡς ἀλκοόλη. Ἡ γραμμὴ ποὺ χωρίζει τὴ χρήση ἀπὸ τὴν κατάχρηση εἶναι πολὺ λεπτή. Ἐάν κάποιος ὑπερβεῖ τὴν ποσότητα ποὺ ὀρίζει ἡ Π.Ο.Υ., τότε προκαλεῖ κίρρωση τοῦ ἥπατος, κατάθλιψη καὶ ἄλλες τοξικὲς βλάβες διαφόρων ὀργάνων, καὶ μάλιστα τοῦ Κεντρικοῦ Νευρικοῦ Συστήματος.

Ἡ δράση τοῦ ἀλκοὸλ εἶναι ἴδια μὲ αὐτὴ τῶν ἀναισθητικῶν φαρμάκων καὶ ἐκδηλώνεται μὲ ἐξασθένιση τῆς μνήμης καὶ τῆς προσοχῆς, διαταραχὴ τοῦ λό-

σίου καὶ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅπως ἀναφέρει τὸ Ἐθνικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἀλκοολισμοῦ, οἱ ἐπιπτώσεις στὸν ὀργανισμὸ ξεκινοῦν δέκα λεπτά (10') μετὰ τὴν πρώτη γουλιά. Ἐνα παιδί 14 ἐτῶν μπορεῖ νὰ ὀδηγηθεῖ στὸν ἀλκοολισμό ἀκόμη καὶ μὲ ἕνα καὶ μόνο ποτό! Ἡ περιστασιακὴ ὑπερβολικὴ χρήση οἰνοπνεύματος στοὺς ἐφήβους προκαλεῖ σοβαρὰ προβλήματα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πεθαίνουν τέσσερις χιλιάδες (4.000) περίπου τὸν χρόνο στὶς Η.Π.Α.

Ἄνησυχία προκαλοῦν οἱ μακροπρόθεσμες ἐπιπτώσεις τοῦ ἀλκοὸλ, καὶ μάλιστα διάφορα εἶδη καρκίνου, ὅπως τοῦ στόματος, τοῦ ἡλίου, τοῦ οἴσου, τοῦ ἥπατος κ.ἄ. Ἐπίσης,

ἡλιου καὶ τῶν ἰόντων χλωρίου, ἀκολουθεῖ διαταραχὴ τῶν ἠλεκτρολυτῶν. Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑπέρταση, ποὺ εἶναι ἡ δεύτερη κύρια αἰτία νεφρικῆς ἀνεπάρκειας.

Πολλοὶ σοφοὶ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν αἰῶνων συμβουλεύουν: *λογικὴ χρήση ἀλκοόλη*. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συιστᾷ στὸν μαθητὴ του Τιμόθεο, «*ὀλίγω οἶνω χρῶ*» (Α΄ Τιμ., ε΄ 23), ἐπειδὴ ἡ λογικὴ χρήση ὠφελεῖ.

Ὅταν μάλιστα κάποιος πρόκειται νὰ ὀδηγήσει αὐτοκίνητο, καλύτερα νὰ μὴ βάλει καθόλου ἀλκοὸλ στὸ στόμα του. Νὰ σκεφθεῖ αὐτοὺς ποὺ τὸν περιμένουν νὰ γυρίσει γερός στὸ σπίτι του!

ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ-ΑΓΓΕΛΗ
Ἱατρός

Τὸ Ἑφτάφωνο Τραγούδι τοῦ Ἀσώτου

Ἡ Ἄρνηση (Ἦδὴ ἑβδομῆ)

« Ὀργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἠθέλην εἰσελθεῖν.
Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξεληθὼν παρεκάλεi αὐτόν».
(Λουκ., ιε' 28)

Σκάει ὁ ἀποσπερίτης
κι ἡ νυχτιὰ μαζί της
σέρνει ἓνα σωρὸ
κόσμον ἀστρινό.

Πάει ὁ ἥλιος, πάει
κι ἀποχαιρετάει,
καθὼς προσπερνᾷ,
κάμπους καὶ βουνά.

Τὰ βουνὰ σουρπώνουν,
χρώματα ὄλο ἀπλῶνουν,
χίλιες δυὸ βαφές,
γύρω στὶς κορφές.

Καὶ στὴν πλάση δείχνει,
μὲ τὸ σπερνολιύχνι,
ξόμπλια ὁ ἥλιος ποηλιά,
ξόμπλια τοῦ ἀπαλιά.

Δείχνει ὁμορφάδες,
δείχνει παινετάδες,
τούτη τὴ στιγμή,
ποῦ λοξοδρομεῖ.

Φθάνουν ζευγολιάτες
καὶ βοσκοί, ἀπ' τὶς στράτες,
πᾶν' στὰ σπιτικά
μὲ τὰ ζωντανά.

Γεῖραν τὰ λουλιούδια,
πλάγιασαν τὰ ζούδια,
μόνον, σὰν τριχιά,
σέρνεται ἡ ὀχιά.

Σ' ἀγκαθιά, ἀγαηλιάζει,
στὸν ἀνθό, μανιάζει
καὶ δὲν ξέρει τί
μύρο πάει νὰ πεῖ.

Ὁ ἀδερφός-ξωμάχος,
ἔρχεται μονάχος,
πόσα ἢ σκυθρωπή
ὄψη τοῦ θα πεῖ.

Λάλημα φλογέρας
κουβαλή ὁ ἀγέρας,
ἀλλήλ' ὁ νιὸς σ' αὐτὴ
δὲν τεντώνει αὐτί.

Κι ἂν ἀκούει σουραύλι,
δῶθε ἢ στὸ προαύλι,
πάντ' αὐτὸς σκιρτᾷ
μόνο γιὰ σπαρτά.

Δὲν κοιτᾷ πού ἡ δύση
ἔχει ἐκεῖ μαθήσει
πέταλα ξανθιάς
ἢ τριανταφυλλιάς.

Μόν' σὲ κηάδο βλέπει
μιάς φωλιτσίας σκέπη,
σέρνει ἄγρια λαλιά,
σκιάζει τὰ πουλιά.

Τὸ 'να φτερουγίζει,
μὰ ξαναγυρίζει,
ἢ ἔει, πὼς δὲν χωρᾷ,
διώχνει το ξανά.

Τ' ἄλλο, ὦ, ἀδερφοσύνη,
τὸ φτερό του δίνει,
σέρνει του λαλιά,
νά 'ρθει στὴ φωλιά.

Δὲν τὸν νοιάζει ὁ θρῆνος,
ξασκούζει ἐκεῖνος,
νά μὴ σμίξουν, μή,
ξένοι οἱ ὀδυρμοί.

Πάει στὴν πεταλούδα,
πού φτερὰ βελουδα,
μια κλεινεί, μια ἀνοῖ,
σεῖ τ' ἀνθοκλωνί.

Γιὲ δυστυχισμένε,
τοῦτα ὄλα σοῦ ἴνε,
ἴν' μπροστά σου πὼς
χάσκει ἄγριος γκρεμός.

Σκούζ' ἡ ὀχιά' σιμά της
προσπερνᾷ ὁ ἐργάτης,
ρίχνεται αὐτή, νά,
τὸν γλωσσοκεντᾷ.

Τ' ἄλλο ἐργατολόι,
ἡ ὀχιά δὲν τρώει,
οὔτε ἀκουμπᾷ,
οὔτ' ἓναν τσιμπᾷ.

Γνωστικοὶ σὰν νά 'ναι,
βράχοι ἀλλοῦ κυλᾶνε,
φράζουν τὸ στρατί,
ὅπου περπατεῖ.

Στὴν οἰκία του φθάνει,
δρασκελιὰ δὲν κάνει
πρὸς τ' αὐλοπορτί,
μέσα δὲν πατεῖ.

Ἦχος τὸν ξαφνιάζει,
ἦχος ἀλαλιάζει,
γλήντι ἀκούει γλυκὸ,
μὲς στὸ σπιτικό.

Ἀδερφός

Δοῦλε τοῦ σπιτιοῦ μου,
κράξε τοῦ γονιοῦ μου,
κράξ' τον νά 'ρθει ἐδῶ,
λίγο νὰ τὸν δῶ.

Δοῦλος

Νά τος, βγαίνει τώρα.

Πατέρας

Τέκνο μου, καλὴ ὥρα
πέρνα στὴν αὐλή,
πάνω εἶναι πολλοί.

Ἀδερφός

Τί θωρῶ, πατέρα,
τί ἀκούω δῶ πέρα;
Φῶτα, μουσικὲς
καὶ χαρὲς γλυκιές.

Δὲ φέγγουν σὲ κάστρο,
ἄστρο κι ἄλλο ἄστρο,
πῆραν ἄλληλ' ὁδὸ
καὶ φωτᾶν' ἐδῶ.

ἮΟχι μιὰ λιχνία,
φῶτων πολιτεία,
φῶτα εἶναι πολλιά,
φῶς φεγγοβολεῖ.

Φωταυγῆς πλημμύρα,
φεγγαριοῦ τριγύρα
λάμψη ἔχει χυτή.
Τί συμβαίνει, τί;

ἮΕρχομαι στὸ σπίτι
τάχα ἐνὸς σταυλίτη
ἢ σὲ βασιλιᾷ
φθάνω κατοικιά;

Πατέρας

Γύρισε ὁ ἀδερφός σου,
τὸ δικλῶναρό σου,
καὶ τὸ σπιτικό
γλήντι ἔχει γλυκὸ.

Γιὰ δική του χάρη,
τ' ἄδολο μοσχάρι
ἔσφαξα, ὦ, αὐτὸ
πού 'ταν διαλεχτό.

Καὶ στὸ δῶμα ἐπάνω
μέγα δεῖπνο κάνω
κι εἶναι καλεστοὶ
ξένοι καὶ γνωστοί.

Μὲς σ' ἄρχονταρικό,
φτερουγῆ ἡ νίκη
κι ἀπὸ μιὰ μεριά
σ' ἄλληλ' πάει θωριά.

ἮΩ, χαρὰ μεγάλη,
ὅμοια δὲν εἶναι ἄλληλ',
τοῦ Θεοῦ ἡ χαρὰ,
δίνει μας φτερά.

Ἀδερφός

Σοῦ 'φαγε τὸ βιός σου
καὶ σὰν ἦρθε ὁ γιός σου,
ἄσπρο αὐτὸς χαρτί,
στήνεις καὶ γιορτή.

Πατέρας

ἮΩ, παιδί μου πρῶτο,
πὼς νὰ μὴ χαρῶ το,
τέκνο εἶναι κι αὐτό,
τέκνο ἀγαπητό.

ἮΟχι καντηλιέρα,
ἦρθανε κι ἀστέρια
ἀπ' τοὺς μακρινούς
σήμερα οὐρανοῦς.

Δές! Ἀπ' ὄλα τ' ἄστρα,
κρέμεται ἡ ἐξάστρα,
πολυέλιαιος ἢ
μὲς στὸ σπίτι, δές!

ἮΑσβηστη δὲ μένει,
ἀφοῦ οἱ καλεσμένοι
εἶν' ἐδῶ πολλοί,
ἀκτινοβολεῖ.

Δίνει φέγγος, δίνει,
βλήπουν ὄλοι ἐκεῖνοι,
δίνει φῶς και φῶς,
βλήπει κι ὁ ἀδερφός.

Φέγγ' ἡ ἀστροκαντήλα,
ἔλα, σ' ὄλους μίλα,
κάνε, ὅπως παλιά,
ἀδερφοπαλιά.

Ἄπ' τὰ οὐράνια μέρη,
σοῦ ἀπλώσε τὸ χέρι
ὁ Θεὸς ὁ Ἀββάς,
μὰ ἐσὺ ἀλληοῦ τραβᾶς.

Τ' ἀδερφοῦ τὸ χέρι,
πιὸ λαμπρὸ ἀπ' τ' ἀστέρι,
θεὸν ν' ἀπλώσει εὐθύς,
νὰ ὠριοφιληθεῖς!

Ἀδερφός

Κι εἴμ' ἐγὼ ὅλη μέρα
στὰ χωράφια πέρα
κι ἀπ' αὐγὴ γυρνῶ
τὸ βαθὺ σπερνό.

Οὔτ' ἐρίφι ἓνα,
οὔτε ἀρνὶ κανένα,
τόσον πιὰ καιρὸ,
πῆρα, νὰ χαρῶ.

Φίλοι μου εἶναι τόσοι,
μὰ δὲ μοῦ 'χεις δώσει
δωρὸ σου, γιορτὴ
νὰ 'χω ἐγὼ κι αὐτοί.

Πατέρας

Ἵσα ἔχω, στοχάσου,
εἶναι και δικά σου,
ἄγραφα, γραφτά,
κτῆμά σου ὄη' αὐτά.

Ἵχω ἐτοῦτον ντύσει
κι ἔχω ἐσένα γδύσει;
Γιὸς μου ἐσύ, κι αὐτὸς
γιὸς μου ἀγαπητός.

Γι' ὄλους ἀνατέλλει
φῶς κι ἐμὲ μὲ μέλει
ἴσα για τοὺς δυό,
ἴδια σᾶς μειδιῶ.

Χάνεις, ἀπὸ πλάνη,
ἐν' ἀρνὶ ἀπ' τὴ σάνη,
μ' ἂν ξανὰ τὸ βρεῖς,
τί χαρὰ ἀναβρεῖς.

Ἵξερεις πὼς ψάχνω
τὸ γλυκὸ μου σπλάχνο.
Τὸ 'βρα! Πὼς μπορῶ
για νὰ μὴ χαρῶ;

Γύρισε και πάλη
στὴ δική μου ἀγκάλη,
στὴ γλυκιά του γῆ
ζήτησε στοργή.

ἽΗρθε, σὰν σπουργίτι,
στὸ παλιὸ του σπίτι,
ἦρθε στὴν παλιά
γνώριμη φωλιά.

Μὲ καρδιά, ὄχι σείρα,
χτύπησε τὴ θύρα
πρῶτα τ' οὐρανοῦ,
μὲ καρδιά και νοῦ.

ἽΕδειξε μετάνοια
κι ἄνοιξαν τὰ οὐράνια
και χωρὶς ν' ἀργῶ
πόρτ' ἀνοιῶ κι ἐγὼ.

Μὲ τὴ θεία ρομφαία,
κόβει ὄλα τ' ἀρχαῖα,
ἡ ψυχὴ τοημεῖ,
ἄγιοι του οἱ παημοί.

ἽΗρθε κι εἶδ' ἀγνάντια
δάκρυα, σὰν διαμάντια,
κρεμαστὰ ἐκειδὰ
στὰ ματόκλαδα!

Δάκρυ ἀκόμα στάζει,
σπυρωτὸ χαλάζι,
κάνει αὐτὸ αὐηλακιά
σὲ κάθε παριά.

Κάθε του πὺ ρέει
δάκρυ, καθὼς κηλαίει,
γρήγορο ἢ ἀργό,
τὸ σφουγγοηογῶ.

Δὲν ἔχουν στεγνώσει
οἱ κρουνοί του οἱ τόσοι,
τῶν δακρῦων κρουνοί,
κηλαίει κι ὄλο πονεῖ.

Τρέχει ἀπαυστα ἡ βρύση
και θὰ σταματήσει,
ἂν μὲ περισσὴ
πᾶς ἀγάπη ἐσύ.

Πέτα, γιέ μου, πέτα,
ἔλα, στέγνωσέ τα,
μ' ἓνα σου φιλί,
τὸ ποθεῖ πολὺ.

Φηλόγα δὲ σὲ καίει,
ποὺ ὁ ἀδερφός σου κηλαίει
και για ἐσὲ ἀγωνιᾶ,
μόνος στὴ γωνιά;

Οἱ παηιοί σας πόθοι,
πέθαναν, δὲν κηλώθει
τ' ἄνθος στὴν καρδιά,
πάει, δὲν εὐωδιᾶ;

Τὰ μικρὰ πουηάκια
στὴ φωλιά, ὄχι κάκια,
φίητρο και στοργῆ
τὰ γλυκορηγεῖ.

ἽΌταν πάσχει τὸ 'να,
τ' ἄηλο κάνει ἀγῶνα,
σὰν μάνα γηικιά,
πάηι νὰ 'βρ' ὑγειά.

Τὰ δυὸ ἀνοῖ φτερά του,
σκέπει το ἀπὸ κάτου,
ἦηιος μὴν τὸ δεῖ,
στὸ δενδροκηλαδί.

Και τοῦ τιηιζέει
και κηηοκαρηζέει
τ' ἄηλο ἀπὸ χαρὰ
κι ὄηο ἀναφτερεᾶ.

Ἀδερφός

Κάθε ἀγρὸ ἄκρη σ' ἄκρη,
μὲ τοῦ ἰδρῶ τὸ δάκρυ,
βρέχω ἀπὸ νωρίς,
βρέχ' ὄηημερίς.

Και τ' ἄηέτρι παῖρνω,
σπέρνω κι ὄηο σπέρνω,
τὸ δρεπάνι ἀρηῶ,
κόβω τὸν καρπό.

ἽΌχι σὲ ἀγρὸ σου,
ἔσπειρεν ὁ γιὸς σου
σπέρματα κηρηιάς,
ἄσημνος σπορηιάς.

Πατέρας

Τῆς μετάνοιας του ὄμως
εἶναι ὑγρὸς ὁ δρόμος,
τὸ καλὸ στρατί,
δάκρυά του κρατεῖ.

Ἀπ' τὴν ξένη χώρα,
ὡς αὐτὴ τὴν ὥρα,
μοιάζει ὁ ἀδερφός,
κλαιούσα ἔλλαφος.

**Ἔσπειρε δακρυάκια,
θήρισεν ἀνθάκια,
ἔδωσε ὄδυρμους
κι ἔλαβε οἰκτιρμούς.**

Ἐσὺ σπέρνεις πάθια
καὶ θὰ βγοῦνε ἀγκάθια
καὶ στὸ θερισμὸ
θὰ 'χεις μόν' καμμό.

Ἀδερφός

Ἦξι αὐτὸς συμπόνια,
θέλει καταφρόνια,
ἢ κακὴ χαρά,
κέρδη ἔχει πικρά.

Πατέρας

Δίχτ' ὑφαίν' ἢ ἀράχνη,
δίχτ' ὕπουλο φτιάχνει,
ἔντομο ἂν σταθεῖ,
θὰ θανατωθεῖ.

Τὴν ψυχὴ σου ἐσένα
δίχτυ ἔπιασ' ἕνα,
σπάσε τὴν κλωστή,
γιὰ νὰ ξεπιασεῖ.

Ἄδικεῖς. Τί κάνεις;
Βγῆς ἀπὸ τῆς πλάνης,
γιέ μου, τὴν τροχιά.
Δὲ σ' ἀνατριχιᾷ;

Βγάλε τὴν καλύπτρα,
ἔχει ὁ Θεὸς τὰ σκῆπτρα,
δίνει προσταγή,
γι' ὅ,τι ἀχρεῖο στὴ γῆ.

**Ξέρει ὁ Παντογνώστης,
ἢ ψυχὴ σου ἐντὸς της
τί ἔχ', εἶναι ὁ Θεός,
εἶσαι του ὁ υἱός.**

Ὁ Θεὸς ἀγάπη,
σὰν κόκκο σινάπι
ἔλλεος δὲν κρατᾷς
στ' ἄυλα τῆς καρδιᾶς.

Ἔβαλε ὁ Θεὸς σου
τὰ οὐράνια ἐντὸς σου,
σὺ ὄμως τῆς φθορᾶς
τὸν πηλὸ ζητᾷς.

Ἄκου με, διορθώσου,
σὲ ζητᾷ ὁ ἀδερφός σου,
ἔλλα νὰ χαρεῖ,
ποὺ σὲ καρτερεῖ.

Φίδια ἐντὸς σου μέτρα,
βέλη κλεῖ ἢ φαρέτρα,
χτύπα τὶς ὀχιές,
σπάσ' τοὺς τὶς ραχιές.

**Ἔνας ὁ λιμένος
κι ὁ βαρκάρης ἕνας,
τοῦτος ὁδηγεῖ
στὴν ὠραία τὴ γῆ.**

Σκέψου πλοῦσια δῶρα,
νίκης κηλάδο φόρα,
νὰ σὲ δεῖ ὁ λαός,
νὰ χαρεῖ ὁ Θεός.

Τὸ πικρὸ φαρμάκι
καὶ σ' ἐμὲ λιγάκι
νὰ γενεῖ, ὅσο ζῶ,
βάλησαμο γηλυκό.

Ἄχ, μὴ στέκεσαι ὄξω,
στῆς αὐλῆς τὸ τόξο,
πέρνα στὴ χρυσοῦ
τὴ γιορτὴ κι ἐσύ.

Ἦχει ἀνθούς ἢ ἀμπάρα,
κόψε καὶ μὲ κηάρα
δέξου ὑποδοχῆς
ἄνθρωπο ἐνοχῆς.

Ἦ εὐωδιά της ἢ ἄλλη,
νὰ 'ναι μυρογαῖλι,
τῆς ψυχῆς κρυφὸ
πρὸς τὸν ἀδερφό.

Ἦλλα στὶς αὐλές σου
κι ἔνδυμα φορέσου,
ὄχι ἐργατικό,
μὰ γιορταστικό.

Κι ὁ ἀδερφός, σὰν κρίνος,
στ' ἄσπρα 'ναι κι ἐκεῖνος,
τέτοια ἔχει στολή,
ὄμορφη πολλή.

Βασιλιὰς πεσμένος,
ἦρθε ἠερωμένος,
ἦρθε νὰ φορᾷ
ροῦχα ὄλο φθορά.

Τὰ λαμπρὰ ὄμως κἀλλη
ντύθηκε καὶ πάλη,
ροῦχα βασιλιᾶ
ἔχει, ὄχι παλιά.

Ὁ Θεὸς σᾶς βλῆπει,
ὁ Θεὸς σᾶς σκέπει,
χάρη δίνει στοὺς
δυὸ ἐσᾶς τοὺς βλαστούς.

**Χαίρου καὶ ἀγάλλου,
ἢ χαρὰ ὄχι ἄλλου,
χαίρου, ἀγάλλου, ἀφοῦ
εἶναι τ' ἀδερφοῦ!**

Ἦ, μὲ τ' ἀδερφοῦ σου
τὴ χαρὰ αὐτὴ λούσου,
κάθε πίκρα σβεῖ,
ἢ χαρὰ ἀκριβή.

Αἶμα ἔχεις στὴ φλέβα
ἴδιο κι ἔλλ' ἀνέβα,
εἶναι σου ὁ ἀδερφός,
δεύτερο σου φῶς.

Ναί, παρακαλῶ σε,
χέρι ἀγάπης δῶσε,
κάνε τὸ καλὸ
στὸν ἀμαρτωλό.

**Πόσο τρισεγγάλη
ἢ ἀγάπη κι ἄλλη
δὲν εἶναι ἀρετὴ
ἴδια σὰν κι αὐτὴ.**

Ἦχθρα σ' ἔχει σύρει,
ἕνα εἶναι γεφύρι,
πέρα γιὰ νὰ βγεῖς,
τ' ἄστρο τῆς αὐγῆς.

Τῆς ἀγάπης τ' ἄστρο,
ἄπαρτο εἶναι κάστρο
καὶ φεγγοβολεῖ,
σκόπη αὐτὸ διαλεῖ.

**Κι ἂν τὸν ἑαυτό σου,
γιὰ τὸν πηλαγινό σου,
δώσεις, πίσω πᾶς,
ἂν δὲν ἀγαπᾶς.**

Λίγο πρὶν, τί κρίμα
ἦταν μὲς στὸ μνημα,
μὰ ἔχει ἀπ' τὸ βαθὺ
λάκκο ἀναστηθεῖ.

Ἄν κάποιος πονάει,
κι εἶσαι του στὸ πηλαί,
πηλαί σὲ κάθε τί,
εἶναι ἀγάπη αὐτή.

Μάτια ἔχε κλαμένα,
γιὰ τὰ περασμένα
καὶ τὰ τωρινά,
γιὰ τ' ἀποσπερνά.

**Ὁ Θεὸς σ' ἀκούει,
τῆς ψυχῆς σου κρούει
τὸ χρυσὸ πορτί,
ἔλα στὴ γιορτή!**

**Στὰ ἐπουράνια οἱ φίλοι,
τὴ νοητὴ τὴν πύλην
πέρασαν αὐτοί,
ἔλα στὴ γιορτή!**

**Στὰ ψηλὰ νὰ φθάσεις,
γὴνιη θὰ περάσεις
πόρτα, ὄχι ἄλλο τι,
ἔλα στὴ γιορτή!**

Ἄχ, πάλη, ἄχ, καμμένε...
Δάκρυα δὲ σοῦ ρένε
–ἔστω ἕνα κρυφό–
γιὰ τὸν ἀδερφό;

Ἀδερφός

Ὅχι, ὄχι, πατέρα,
ἄσε μ' ἐδῶ πέρα,
τὸ πικρὸ γυαλί,
πίνω στὴν αὐλή.

Πατέρας

Ἄνοιξέ του ἀγκάλην,
δέξου τον καὶ πάλη,
δῶσ' του καὶ φιλή,
τὸ ζητᾶ πολὺ.

Γιὰ τὸν ἀδερφό σου,
τὸ φιλότιμό σου
ἂν δὲ σοῦ μιλή,
κάνεις, πές, καλή;

Ἀδερφός

Ἐγὼ τέλεια κάνω,
σῦρ' ἐσοῦ στὸν πηλάνο,
φεύγω, ἄσε με, νὰ
στέκω ἀληαργινά.

Πατέρας

Τῆς ἀδερφοσύνης
τ' ἄνθος δὲν τὸ δίνεις
ὅπου κι ὅπου πᾶς,
ἀλλ' ὅπου ἀγαπᾶς.

Λάδ' εἶχες στὰ στήθη,
μὰ σοῦ ἐδαπανήθη
κι ἔσβησε τὸ φῶς,
πού 'βλήπε ὁ ἀδερφός.

Ἄπὸ τὸ λιχνάρι,
πάει ἡ θεία ἡ χάρη,
πάει ἡ θεία φωτιά,
πού 'ταν πρὶν πηλατιά.

Ἡ ψυχὴ σου ἡ στείρα
ἔκλεισε τὴ θύρα,
μέσα δὲ χωρᾶ
τ' ἀδερφοῦ ἡ θωριά.

Μὲς σὲ καταβόθρα
ἔπεσες καὶ λλόθρα
φίλητρο, ὡς τὰ στερνά,
δὲ σὲ κυβερνᾶ.

Δὲν πετᾶ στὰ αἰθέρια,
ἡ καρδιά σου ἀκέρια
παίζει καὶ βαρεῖ
μόν' γιὰ γῆ ξερή.

Ἀγαπᾶ βασιλῆιο
νὰ 'χει ὁ αἰτὸς τὸν ἥλιο,
θέλ' ὕψη νὰ ζεῖ,
μὲ τὸ φῶς μαζί.

**Οἱ ψυχὲς δὲ ζοῦνε,
ἂν δὲν ἀγαποῦνε,
σὺ χῶμα πατᾶς
καὶ στὴ γῆ πετᾶς.**

Ἔνας Ἄγγελος
Τί ώραία, ἀλήθεια,
πού 'σαι μὲς στὰ στήθια,
ῶ, ἀγάπη, ἐσύ,
εἶσαι ὀλοχρυσή.

Ἄλλος Ἄγγελος

Κάνεις τὴν πικράδα
νὰ 'χει μιὰ γλυκάδα
κι ἡ ὄψη σου, ὅπου βγεῖ,
λάμπει σὰν αὐγή.

Πατέρας

Ἄκου τοὺς Ἀγγέλιους,
τὰ ώραία τοῦ μέλους
ἡλόγια πού σκορποῦν,
κάτι ἔχουν νὰ ποῦν.

Φθάνουν γιὰ ἐσὲ μόνο,
ἀπ' τὸ θεῖο τὸ θρόνο
φέρνουν, ἴνε, αὐτοὶ
ἡλόγια τοῦ Κριτῆ.

Ὅλα στὸν Πατέρα,
τὴ στερνὴ τὴ μέρα,
τὰ θνητὰ παιδιὰ
θά 'ρθουν μὲ σοδειά.

**Ἄλλὰ τὸ στεφάνι,
πού ὁ Θεὸς τὸ κάνει,
σὲ σοδειὰ ἀγαθὴ
μόνο θὰ δοθεῖ.**

Κι εἶναι οὐράνιο, ξένο,
φωτοπλομισμένο,
ἄφθαρτ', ῶ, χαρά,
ὅποιος τὸ φορᾶ.

Ἄκου, γιέ μου, ἄκου,
κι ἄς μὴν πᾶν' τοῦ κάκου,
τοῦτα πού θὰ πῶ,
γιὰ καλὸ σκοπὸ.

Λές, ὅτι θὰ φύγεις,
ἴές, πὼς δὲν ἀνοίγεις
σ' ἀδερφό ἀγκαλιὰ,
ὅπως καὶ παλιὰ.

**Σὰ θὰ σβεῖ τὸ φῶς σου,
νὰ σ' ἀνοίξει ὁ Θεὸς σου
πὼς, βάλ' το στὸ νοῦ,
πόρτα τ' οὐρανοῦ;**

Ἐπὶ μαύρη πλάνη,
φεύγεις ἀπ' τὴ σπάνη
τοῦ ὠραίου πατρός,
θεῖος βοσκός σου αὐτός.

Σπίτι σὰ δὲν μπαίνεις,
ὄξωθε θὰ μένεις
κι ἀπ' τὸν οὐρανό,
ξένο ἀρνί, ὄρφανό.

Τέκνα εἴσαστε δύο,
τὸ 'να στὸ βιβλίον
θὰ 'ναι τῆς ζωῆς,
τ' ἄλλο, στίς θανῆς.

Τὸ 'να ἡ μετάνοια
θὰ τὸ πάει στὰ οὐράνια,
τ' ἄλλο, ἡ ἀπονία,
σὲ χαμοῦ γωνιά.

Νῶτα ἀφοῦ γυρίζεις
κι ἀφοῦ ἀντιποδίζεις,
ὄψη δὲν μπορεῖς
τοῦ Θεοῦ νὰ δεῖς.

Ἐτοιμάζει θρόνους
ὁ Θεός, σὲ πόνους,
δάκρυα, ἄς εἶναι ἀχνά,
μὰ ἐσὲ σὲ ξεχνᾷ.

ΤΕΛΟΣ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Γλωσσάρι

Ἀββᾶς, ὁ = θρησκευτικὸς πατέρας, Ἅγιος.

ἀμπάρα, ἡ = αὐτὸπορτα.

ἀντιποδίζω = περπατῶ μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὰ πίσω, ὀπισθοβατῶ,
ἀναστρέφω, ἀπιδρομῶ.

ἀποσπερίτης, ὁ = ὁ ἀστερισμὸς τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ἐντυπωσια-
κότερο καὶ λαμπρότερο οὐράνιο σῶμα, μετὰ τὸν Ἥλιο καὶ
τὴ Σελήνη, ποὺ προβάλλει πρῶτο, ὕστερ' ἀπ' τὸ βασίλειμα
τοῦ Ἥλιου, στὸ μέρος τῆς δύσης καὶ τότε ὀνομάζεται
Ἑσπερος, τὸ ἴδιο ἀστὲρι ἀνατέλλει λαμπρὸ καὶ μένει τὴν
αὐγὴ τελευταῖο καὶ τότε λέγεται Αὐγερινός.

δρασκελιά, ἡ = ἡ ἀπόσταση στὰ ἀνοιγμένα σκέλη.

ἐξάστρα, ἡ = ὁ ἀστερισμὸς τῶν Πλειάδων, ποὺ ἀνατέλλει λίγο
μετὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ συμπεριλαμβάνει 2.500 ἄστρα,
ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 6 κυριώτερα (ἡ ἐξάστρα), ποὺ εἶναι συ-
γκεντρωμένα, καθὼς καὶ 1 πιὸ μακρύτερα, φαίνονται μὲ
γυμνὸ μάτι, Πούλια. Γιὰ τὸ μικρὸ ἀστὲρι, τὸ ἀπομονωμένο,
ἀπὸ τὰ 6, τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι λέει.

Κεῖνο τ' ἀστὲρι τὸ μικρὸ, ποὺ πάει κοντὰ στὴν Πούλια,
κεῖνο μὲ κάνει κι ἔρχομαι τὸ βράδυ στὴν αὐλή σου,
βρίσκω τὴν πόρτα σφαλιστὴ καὶ τὰ κλειδιά παρμένα,
σκύβω, φιλῶ τὴν κλειδωνιά.

ζούδι, τό = ἀγρίμι τοῦ βουνοῦ, λίκος, καπλάνι, τσακάλη,
ἀλεπού.

καταθόθρα, ἡ = φυσικὸ ἀνοιγμα στὸ ἔδαφος, ὅπου χύνονται
τὰ νερά.

λίθθρα, ἡ = μικρὸ κομματάκι ἀπὸ ξύλο ἢ φλοῦδα δένδρου,
πελεκίδα, κοψίδι.

μανιάζω = κυριεύομαι ἀπὸ μανία, μαίνομαι.

παιετάδα, ἡ = ἔπαινος, ἐγκωμιασμός.

ραχιά, ἡ = ραχοκοκαλιά, σπονδυλικὴ στήλη.

ρονιά, ἡ = σταγὸνα βροχῆς, δάκρυ.

φαρέτρα, ἡ = θήκη πέτσινη γιὰ τὰ βέλη τοῦ τοξότη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ

‘Ο καημένος ό Πλούτωνας...

Στή μία σελίδα τῆς ἐφημερίδας διάβασα γιά τὰ ὑπερσύγχρονα τρένα, ὅπως αὐτό πού προγραμματίζουν στό Τόκυο μὲ ταχύτητα 500 χιλιόμετρων τὴν ὥρα! Δὲν θὰ προηλαβαίνεις σχεδὸν νὰ τὸ δεῖς! Σὰν ἀστραπὴ θὰ περνᾷ! Στὴν ἐπόμενη σελίδα τὸ συνηθισμένο καί... καθιερωμένο πιά ὠροσκόπιο.

Εἶναι νὰ θλιβεται κανεὶς. Νὰ ἀπορεῖ, κυρίως, πῶς γίνεται ἡ ἀνθρωπότητα, σὲ ἐποχὴ τέτοιας τεχνολογικῆς ἔκρηξης, νὰ θυμίζει τοὺς πρωτόγονους, πού ἀπὸ τὴ διακαῆ λαχτᾶρα γιά πρόγνωση τοῦ ἄγνωστου μέλλοντος γινότουσαν ὑποχείριοι τοῦ ἐκάστοτε μάγου τῆς φυλῆς.

Τόσο μπροστὰ ὁ σύγχρονος χωρὶς Θεὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τόσο πίσω! Σὲ αὐτὴ τὴν παράδοξη κατάσταση, ἀναζητήστε ὡς γενεσιουργὸ αἰτία τὸ ἔλλειμμα πίστεως!

Ἴσως ὄμως εἶναι καιρὸς πιά, γιά νὰ ἀντιστραφεῖ ἡ ἀρνητικὴ ἐπιρροή, οἱ εἰδικοί ἀξιόπιστοι ἐπιστήμονες, οἱ ἀστρονόμοι, μὲ δημοσιεύσεις καὶ ἐμφανίσεις στὴν τηλεόραση, νὰ βγοῦν νὰ ἐξηγήσουν στό πῆλατὸ κοινό, ὅσο γίνεται πιὸ ἐκκληϊκευμένα, ὅτι εἶναι τοῦλάχιστον ἐπιεικῶς ἀφέλεια –γιατὶ μᾶλλον γιά μωρία πρόκειται– νὰ φορτώνουμε τὶς πάσης φύσεως κακοδαιμονίες μας σὲ μιὰ συγκεκριμένη ἡμέρα στὴ δῆθεν ἐπίδραση τοῦ καημένου τοῦ Πλούτωνα, πού ὡστόσο δὲν φαίνεται νά... ποθυενδιαφέρεται γιά τὰ συμβαίνοντα στὴ Γῆ. Εἶναι τόσο μακριὰ μας ἄλλωστε, ἀφοῦ ἀπέχει ἀπὸ τὸν Ἥλιο 6 δισεκατομμύρια χιλιόμετρα καὶ χρειάζεται 248 χρόνια καὶ 315 ἡμέρες γιά μιὰ περιστροφὴ γύρω ἀπὸ αὐτόν. Καὶ πῶς δὲν γίνεται κάποιος ἀπὸ τοὺς 9 πλανῆτες μὲ τὶς κινήσεις του νὰ προσδιορίζει ἔτσι λεπτομερέστατα τὴ ζωὴ, τὰ συναισθήματά μας, τὶς πράξεις μας. Αὐτοὶ μαζί μὲ τὸν Ἥλιο ἀποτελοῦν

τὸ ἠλιακὸ μας σύστημα, πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἑκατομμύρια ἠλιακὰ συστήματα πού ὑπάρχουν στό

Εἶναι νὰ θλιβεται κανεὶς. Νὰ ἀπορεῖ, κυρίως, πῶς γίνεται ἡ ἀνθρωπότητα, σὲ ἐποχὴ τέτοιας τεχνολογικῆς ἔκρηξης, νὰ θυμίζει τοὺς πρωτόγονους, πού ἀπὸ τὴ διακαῆ λαχτᾶρα γιά πρόγνωση τοῦ ἄγνωστου μέλλοντος γινότουσαν ὑποχείριοι τοῦ ἐκάστοτε μάγου τῆς φυλῆς. Τόσο μπροστὰ ὁ σύγχρονος χωρὶς Θεὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τόσο πίσω! Σὲ αὐτὴ τὴν παράδοξη κατάσταση, ἀναζητήστε ὡς γενεσιουργὸ αἰτία τὸ ἔλλειμμα πίστεως!

σύμπαν!

Ὁ δὲ γαλαξίας μας, αὐτὸ τὸ γιγαντιαῖο ἀστρικό σύστημα, πού περιλαμβάνει ἀστέρια, πλανητικὰ συστήματα, διαστρική σκόνη κ.ἄ., ἔχει διάμετρο περίπου 100.000 ἔτη φωτὸς καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ περίπου 200.000.000.000 (ναί, καλὰ διαβάσατε, διακόσια δισεκατομμύρια) ἀστέρια! Λίγο δύσκολο λοιπόν, ἀλλὰ καθόλου δὲν διστάζουν οἱ ἀστρομάντιες νὰ ἐπιμερίσουν εὐθύνες, νὰ εὐχαριστήσουν π.χ. τὸν Ἑρμῆ γιά τὶς εὐτυχεῖς συγκυρίες στὴ ζωὴ τοῦ καθενὸς μας τὴν τάδε τοῦ μηνός, ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο, νὰ ἀποδώσουν τοὺς ἀνεπιτυχεῖς οικονομικοὺς χειρισμούς μας στὸν... ἀνυποψίαστο Ἄρη.

Μόνο μὲ τὴ διαφώτιση τοῦ κόσμου θὰ περιορισθεῖ ἡ ἐπίδραση τῶν τσαρλατάνων, πού δὲν φαίνεται νὰ ἀφορᾷ μόνο περιορισμένο ἀριθμὸ εὐπίστων, ἀφοῦ ἔφτασε –καὶ μὴ χειρότερα– νὰ μὴ ἀνοίγει κανεὶς πολλὰς ἐφημερίδες καὶ ἔντυπα πού νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἀντίστοιχη... περισπούδαστη ἀστρολογικὴ σελίδα.

ΚΛΕΙΩ-ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΟΥΡΑΣΗ

Κάτι είδα... άκουσα... ή μούπαν

Πώς περνάει ο καιρός!

Τὸ τηλέφωνο χτυποῦσε καὶ ἔτρεξα νὰ τὸ πιάσω, γιὰ νὰ μὴν κλείσει. Ὅταν τὸ σήκωσα, ἄκουσα τὴ φιλὴ μου τὴ Λένα νὰ μοῦ μιλάει ἀγχωμένη. «Τί σοῦ συμβαίνει;», τὴ ρώτησα. «Τίποτα», μοῦ ἀπάντησε, «ἐσὺ κάνεις πολλὴ ὥρα νὰ τὸ σηκώσεις, κι ἐγὼ ἔχω πολλὲς δουλιές νὰ τελειώσω». «Γιατί βιάζεσαι;», τῆς εἶπα. «Ἄκου, ρωτᾷει γιατί βιάζομαι. Γιορτές ἔρχονται, τὸ ξέχασες;». «Ἐ καὶ λοιπὸν; Ἔχουμε ἀκόμα καιρὸ», πῆγα νὰ τὴν καθησυχάσω. «Ἄ! ἐσὺ εἶσαι ἀπὸ ἄλλο ἀνέκδοτο.

Βέβαια, ἐσὺ δὲν ἔχεις ὑποχρεώσεις. Τί λὲς τώρα», συνέχισε «Πότε θὰ κάνουμε τὸ σπίτι. Πότε θὰ σκεφτοῦμε γιὰ τὰ δῶρα ποὺ θὰ πάρουμε ἢ τὰ τηλεφωνήματα ποὺ θὰ πρέπει νὰ κάνουμε, τοῦλάχιστον. Ξέρεις πόσο γρήγορα φεύγει ὁ χρόνος;». «Σιγά, καλὴ μου», τῆς εἶπα, «γιατί τόσο φούρια; Ἔτσι ποὺ κάνεις, ἐσὺ θὰ γεράσεις

γρήγορα», εἶπα καὶ γέλασα. Ξέρετε, εἴμαστε συνομήλικες, καὶ ὄχι καὶ πολλὴ νέες. Γιὰ λίγο δὲν τὴν ἄκουσα στὸ τηλέφωνο, κι ἀναρωτήθηκα μήπως θύμωσε μ' αὐτὸ ποὺ εἶπα. Μὰ ἀμέσως τὴν ἄκουσα ποὺ γέλασε καὶ ἠρέμνησε. «Σ' ἀφῆνω τώρα», μοῦ εἶπε, «γιατί ἔχω πολλὰ νὰ κάνω, ὅπως κι ἐσὺ, δὲν ἀμφιβάλῃω, ἔχεις, ὥσπου νὰ φτάσουν οἱ γιορτές».

Ὅταν ἔκλεισε τὸ τηλέφωνο, σκεπτόμουν: Τί παράξενο πρᾶγμα εἶναι ὁ χρόνος στὴν κάθε περίπτωση τῆς ζωῆς μας! Πότε τρέχει, ἅμα εἶσαι εὐτυχισμένος, καὶ πάει σὰν τὸν κάβουρα, ἅμα εἶσαι δυστυχισμένος. Ὅταν εἶσαι παιδί, νομίζεις ὅτι δὲν περνάει ὁ καιρὸς νὰ μεγαλώσεις, γιὰ νὰ φύγεις ἀπὸ τὴν «καταδυναστευση» τῶν γονιῶν σου, γιὰ νὰ κάνεις ὅ,τι θέλεις, τέλος πάντων, στὴ ζωὴ σου. Κι

ὅταν μεγαλώσεις, ὄλο βιάζεσαι νὰ δημιουργηθεῖς. Καὶ περνάει ὁ καιρὸς, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβεις, τρέχοντας καὶ μὴ φτάνοντας. Νὰ ἡ οἰκογένεια, κι ἂν σοῦ πετύχει κιόλας, νὰ τὰ παιδιά. Κι ἂν ἔχεις καὶ φιλότιμο, ἔρχεται κι ἡ φροντίδα τῶν γονιῶν σου. Ποῦ ἔναι λοιπὸν ὁ χρόνος ποὺ θὰ τὸν ἔκανες ὅ,τι ἤθελες, ποὺ σκεπτόσουνα, ὅταν ἦσουνα μικρός;

Καὶ μεγάλησε ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ξέχασε ὄλο ποὺ πέρασε, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει καλὰ καλὰ. Οὔτε δηλαδὴ ἂν βρῆκε τὸν χρόνο νὰ ζήσει ὅπως

θᾶθελε. Τὸ μόνο ποὺ τὸν ἀπασχολεῖ πιά εἶναι πῶς θὰ καταφέρει νὰ ζήσει περισσότερα χρόνια. Γιατί ἡ ζωὴ εἶναι γλυκιά παρ' ὄλο τὰ βάσανα, κι ὅπως κι ἂν εἶναι. Γιατί, ὅπως ἔλεγε κάποτε, «ὅποιος τὸν θάνατο ζητᾷ, πρέπει τρελὸς γιὰ νὰ ἔναι». Τελικὰ ὁ χρόνος φεύγει ἀνεπιστρεπτί, γιὰ μικροὺς καὶ μεγάλους, γιὰ εὐτυχισμένους

καὶ δυστυχισμένους, κι ἂν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος, ὅς κάνει κι ἀλλοῦς.

Ἀλήθεια, τί μ' ἔπιασε νὰ κάνω αὐτὲς τὶς σκέψεις, τώρα μάλιστα ποὺ ἔρχονται οἱ γιορτές τῶν Χριστουγέννων; Ἀφῆνοντας τὸ τηλέφωνο, ἄρχισα νὰ σιγοτραγουδῶ καὶ ν' ἀσχολοῦμαι μὲ τὶς δουλιές, ποὺ ἔλεγε ἡ φίλη μου Λένα ὅτι εἶναι πολλὲς αὐτὸν τὸν καιρὸ. Ἀλλήζοντας λοιπὸν διάθεση, σκέφτηκα, ἀγαπητές μου φίλες, νὰ σᾶς εὐχθῶ,

Καλὲς γιορτές, μὲ ὑγεία, χαρὰ κι ἀγάπην!

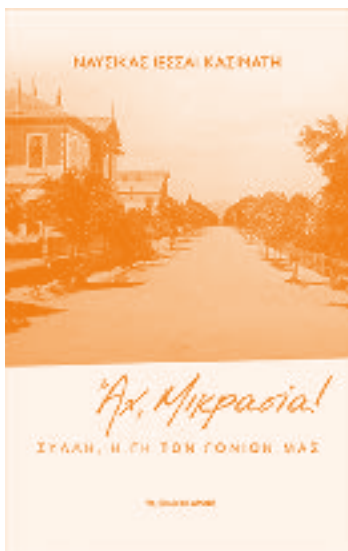
ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ

Βιβλιοπαρουσιάσεις

«ΑΧ, ΜΙΚΡΑΣΙΑ! ΣΥΛΛΗ, Η ΓΗ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΑΣ»
ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΡΜΟΣ, ΑΘΗΝΑ
2018, 14 X 21, 346 σελ.

Δέν χρειάζεται ασφαλιῶς νὰ συστήσουμε στὸ κοινὸ τοῦ περιοδικοῦ μας τὴ συγγραφέα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, Ναυσικᾶ Ἰεσσαὶ Κασιμάτη. Εἶναι τόσο τακτικὴ καὶ ἀγαπημένη συνεργάτις τοῦ περιοδικοῦ μας, ποὺ ἀπὸ κανένα τεῦχος τοῦ *Κόσμου τῆς Ἑλληνίδος* δὲν λείπουν τὰ δείγματα τῆς γραφῆς της. Τὰ ποιήματά της ἔχουν αὐτὸ τὸ «κάτι», ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν εἶσαι σὲ θέση νὰ προσδιορίσεις εὐκόλῃ τί ἀκριβῶς εἶναι, ἀλλὰ πάντως σὲ κάνει νὰ νιώθεις ὅτι διαβάξεις ΠΟΙΗΣΗ!

Μικρασιάτισσα δευτέρης γενιᾶς μὲ καταγωγή ἀπὸ τὴ Σύλλη

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἡ Ναυσικᾶ Ἰεσσαὶ Κασιμάτη συγκέντρωσε στὸ βιβλίο της *Ἄχ, Μικρασία! Σύλλη, ἡ γῆ τῶν γονιῶν μας* τὶς ἀναμνήσεις μέσα στὶς ὁποῖες μεγάλωσε, ἀπὸ τὰ «εὐηλογημένα μέρη», ὅπως τὰ ἔλεγαν πάντα οἱ γονεῖς της: τὴ Σύλλη, μιὰ ἐλληνικὴ πολίχνη 6 μίλις χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο, ποὺ οἱ γονεῖς της ἄφησαν ὀριστικὰ πίσω τους μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ. Τὴν καταστροφὴ ποὺ ὑπῆρξε ἴσως ἡ μεγαλύτερη καταστροφὴ στὴν ἱστορία τοῦ ἐλληνισμοῦ, μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλωση τῆς Πόλης· γιὰτὶ ἀκόμα καὶ μετὰ τὴν Ἀλωση, μέσα στοὺς πικροὺς αἰῶνες τῆς σκλαβιάς, οἱ Ἕλληνες μποροῦσαν νὰ τραγουδοῦν μὲ ἐλπίδα, «*Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροὺς, πάλι δικὰ μας εἶναι*»: ἐνῶ γιὰ τοὺς Μικρασιάτες πρόσφυγες, ἡ γῆ τῶν προγόνων τους εἶναι οἱ «χαμένες πατρίδες»: χαμένες, δυστυχῶς, γιὰ πάντα...

Ἡ Ναυσικᾶ Ἰεσσαὶ Κασιμάτη εἶναι μάστορας τοῦ λόγου. Εἶναι ἀπίστευτο πόσα νοήματα καὶ συναισθήματα χωράει μέσα στὶς λέξεις! Δέστε αὐτὸ τὸ *Ἄχ, Μικρασία!* τοῦ τίτλου. Πόσος πόνος, πόση ὀδύνη κρύβεται μέσα σὲ αὐτὸ τὸ «Ἄχ»! Εἶναι ὁ πόνος καὶ ἡ ὀδύνη ποὺ ἀνέβηλεξε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πατέρα της, ὅταν ἐπὶ χρόνια τοῦ ζητοῦσε νὰ θυμηθεῖ ἂν εἶχε ἀκούσει κάτι, πῶς οἱ Ἕλληνες εἶχαν βρεθεῖ ἐκεῖ, στὴ Σύλλη, περιστοιχισμένοι ἀπ' ὄθες τὶς πλευρὲς ἀπὸ τούρκικα χωριά (ἄλυτο μυστήριό καὶ γιὰ τοὺς εἰδι-

κοὺς). Καὶ αὐτὸς ἀπαντοῦσε: «*Μὴ ρωτᾶς [...] Γενιὲς καὶ γενιὲς πίσω ἀπὸ μένα, ὄλο τὸ γεναλογικὸ μου δένδρο ἐκεῖ ... δὲν ξέρω νὰ πῶ ἀπὸ πότε ... ὅσο κι ἂν τὸ 'ψαξῶ, ὅσο κι ἂν τὸ ἐρεῦνησα, τὸ βρῆκα θαμμένο στὰ ἔγκατα τῆς Συλλιαίας γῆς. Ἐκεῖ ἔζησαν καὶ θάφτηκαν οἱ παπποῦδες μας, οἱ προπάπποι, οἱ προ...προ...προπάπποι μας. Ἐκεῖ οἱ τάφοι τῶν ἀρχόντων μας, τῶν ἱερέων, τὸ πλῆθος τῶν ἀνωνύμων μαρτύρων καὶ ἀγίων μας. Ἡ καταγωγή μας ἦταν καὶ θὰ εἶναι ἐσαεὶ ἐκεῖ... Μὲ κανενὸς εἴδους ἀνταγῆ, δὲ μποροῦν νὰ μετοικήσουν τὰ κόκκαλα τῶν προγόνων μας, ποὺ βρίσκονται διάσπαρτα στὴ γενέτειρά τους... Τὸ χῶμα καὶ τὰ λιθάρια εἶναι μουσκεμένα ἀπ' τὸν τίμιό ἰδρωτὰ τοῦ μόχθου τους ... ἀγιασμένα, αἱματοβαμμένα χῶματα ... ἂν εἶχαν τρόπο, θὰ θρηνοῦσαν χωρὶς σταματημό...» (σελ. 30-31).*

Ἐπὶ ἀρχῆς καὶ κάτι ἄλλο στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου, κάτι ποὺ περνάει ἀπαρατήρητο μὲ μιὰ πρώτη ματιὰ, ἀλλὰ ἀντικατοπτρίζει περίφημα αὐτὸ ποὺ νιώθεις, διαβάζοντας τὶς σελίδες του: «*Σύλλη*», γράφει στὸν ὑπότιτλο, «ἡ γῆ τῶν γονιῶν μας». Στὴν ἀρχὴ προσπερνᾶς τὶς λέξεις αὐτές. Ἀλλὰ ὅσο διαβάξεις, νιώθεις ὄλο καὶ περισσότερο πῶς οἱ ἄνθρωποι τῶν ὁποίων τὶς ἀναμνήσεις καὶ τὰ βιώματα βρίσκεις συγκεντρωμένα στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι καὶ *δικοί σου* ἄνθρωποι. Σὰν νὰ 'χεις μεγαλιῶσει κι ἐσὺ διπλά τους, σὰν νὰ 'χεις ζήσει κι ἐσὺ τὸν

πόνο και τὸν καημό τους, σὰν νὰ 'χαις μοιρασεῖ κι ἐσὺ τὰ βιώματα και τὶς ἀναμνήσεις τους.

Πολλὲς φορὲς στὴν πορεία τῆς ἀνάγνωστος τοῦ βιβλίου, νιώθεις τὴν ἀνάγκη νὰ πάρεις ἕνα μοῦλυ-βι και νὰ κρατήσεις σημειώσεις. Πόσα, ἀλήθεια, μαθαίνεις! Πόσα εἶναι αὐτὰ ποὺ θέλεις νὰ θυμᾶσαι! Περιστατικά, συνήθειες, ἔθιμα, παραδόσεις, ἀνέκδοτα. Συχνά, τεκμήρια και στοιχεῖα πολῦτιμα και γιὰ τὸν ἱστορικὸ μελετητὴ. Γιὰ παράδειγμα, τὰ στοιχεῖα ποὺ μαθαίνεις γιὰ τὴν ἐκπαίδευση στὴ Σύλλη (ὁ πατέρας τῆς συγγραφέως ἦταν δάσκαλος στὴ Σύλλη, και ὡς ἐκπαιδευτικὸς ἐργάστηκε και στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν καταστροφή) θὰ ἀποτελοῦσαν ἀφ' ἐαυτῶν πολῦτιμο ὑλικὸ γιὰ ἕναν ἱστοριοδίφη.

Ἄν ἔπρεπε ὅμως νὰ ξεχωρίσω τί εἶναι αὐτὸ ποὺ κατ' ἐξοχὴν νιώθεις, ὅταν διαβάζεις τῆς σελίδες τοῦ βιβλίου τῆς Ναυσικᾶς Ἰεσσαῖ Κασιμάτη, θὰ ἔλεγα ὅτι αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀσύλληπτη αἴσθηση τραγικῆς εἰρωνείας, μὲ ὅλη τὴν ἔννοια τοῦ ὄρου. Νιώθεις ὅτι συμμετέχεις, μαζί μὲ τοὺς πρωταγωνιστὲς τοῦ βιβλίου, στὰ παιχνίδια και στὶς σκανδαλιῆς τῶν παιδικῶν τους χρόνων, στὰ σχολικὰ τους χρόνια, στὶς χαρὲς και στὶς λύπες τους, στὰ πανηγύρια τῆς κοινότητας, στὶς συνήθειες, στὶς παραδόσεις τους, στὴν καθημερινότητά τους· ὅτι σὲ βάζουν στὸ σπίτι τους, ὅτι τρῶς στὸ τραπέζι τους, ὅτι ἀνασαίνεις τὸν ἴδιο μ' αὐτοὺς ἀέρα· ὅτι συνυπάρχεις κι ἐσὺ ἀρμονικὰ μὲ τοὺς Τούρκους γείτονες, ποὺ σὲ ἀγαποῦν και τοὺς ἀγαπᾶς. Νιώθεις κι ἐσὺ κομμάτι τοῦ κόσμου τους. Καὶ βαθιὰ μέσα σου ξέρεις, γνωρίζεις πολὺ καλὰ, πὼς ὁ κόσμος αὐτὸς χάνεται και σβήνει. Πὼς τὸ ρολοῖ μετράει ἤδη ἀντίστροφα. Αὐτοὶ ὅμως δὲν τὸ ξέρουν. Θὰ 'θελεις ἴσως νὰ τοὺς τὸ

πεῖς, νὰ τοὺς προειδοποιήσεις. Μὰ δὲν τὸ μπορεῖς. Καί, ποιὸς ξέρει, και νὰ τὸ μποροῦσες, ἴσως νὰ σώπαινες... Ἐν τῷ μεταξύ, σὰν ἀπὸ μακριά, ἀκούγεται ὁ ἀπόηχος τῶν γεγονότων, ποὺ ξέρεις πολὺ καλὰ ποῦ θὰ ὀδηγήσουν...

Στὸ τέλος, νιώθεις πραγματικὰ ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἄφησαν πίσω τους μόνο γῆ και σπῖτια. Ἄφησαν πίσω μιὰ ζωὴ, ὑποχρεωμένοι νὰ προσαρμοσθοῦν βίαια σ' ἕναν ἄλλο κόσμο, στὰ χαμόσπιτα τῆς Δραπετσώνας στὴ συγκεκριμένη περίπτωση. Ἀπορεῖς ποῦ βρῆκαν τὴ δύναμη νὰ στήσουν ἕνα νέο σπιτικό, νὰ ξεκινήσουν μιὰ καινούργια ζωὴ. Στὸ τέλος, νιώθεις ὅτι τοὺς χρωστᾶς εὐγνωμοσύνη· γιατί δὲν μοιράστηκες μόνο κἀτι ἀπὸ τὸν πόνο και τὸν καημό τους, ἀλλὰ ἀξιώθηκες νὰ μοιρασεῖς και κἀτι ἀπὸ τὴ δύναμή τους!

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

«ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΤΟ ΝΕΡΟ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ ΤΗ ΦΩΤΙΑ»

ΛΙΛΗ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ MOMENTUM, ΑΘΗΝΑ 2017, 14 X 21, 204 σελ.

Σὲ χρόνους παμπάλαιους, στὴν ὀμίχλη τῆς προϊστορίας, περιτριγυρισμένη ἀπὸ τὸν ὠκεανό, ὅπου ὁ πλοῦτος, τὰ λαμπερὰ παλιάτα κι οἱ ναοὶ και τὰ θαύματα τῆς τεχνολογίας – νὰ ἡ μία ὄψη τῆς Ἀτλαντίδας.

Στὴ σκοτεινὴ τῆς πλευρὰ ἐπικρατοῦν οἱ κατακτητικὸι πόλεμοι, οἱ σκλάβοι, ἡ ἀδικία και ἡ ἀπληστία.

Ὁ μῦθος τῆς Ἀτλαντίδας, ἀλλὰ και ἡ πᾶλη τοῦ Κρόνου νὰ κρατηθεῖ στὴν ἐξουσία και ἡ ἐπικράτηση τοῦ Δία. Ἡ Τιτανομαχία: Ἡφαίστεια ξερνοῦν λάβα, τὰ κύματα τῆς θάλασσας βουνά. «Πολεμᾶνε μανιασμένα ἡ φωτιά και τὸ νερὸ ποιοὶ θὰ πρωτοκαθάσει τὴ στεριά»...

Ἕνα συναρπαστικὰ δοσμένο νεανικὸ μυθιστόρημα, ποὺ θὰ συναρπάσει νέους και μεγάλους!

ΗΒΗ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αἰκατερίνη Νικ. Ψηλολίγνου

Ἡ Αἰκατερίνη Ψηλολίγνου γεννήθηκε στὴ Μεθώνη Μεσσηνίας, ὅπου καὶ μεγάλωσε.

Ἦταν μέλος ἀγροτικῆς οἰκογένειας μὲ ἑπτὰ παιδιά. Ἀπὸ μικρὴ ἔδειξε θυσιαστικὴ ἀγάπη, ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες, ἐπιμονὴ στὶς προσπάθειές της, τάξη, ἐπιμέλεια, ἐγκράτεια καὶ εὐσέβεια.

Τελείωσε τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο στὴν πατρίδα της. Κατόπιν ἐξετάσεων εἰσήχθη στὸ Ἡμιγυμνάσιο, στὸ ὁποῖο ἐφοίτησε ἕνα μῆνα. Μὲ τὸν θάνατο τῆς μητέρας της διέκοψε τὸ σχολεῖο, διατηρώντας ὁμως ζωερὴ μέσα τὴν ἐπιθυμία γιὰ σπουδές.

Ἀπὸ τότε ἀνέλαβε οἰκογενειακὰ καθήκοντα καὶ τὴν προστασία τῶν δύο μικρότερων ἀδελφῶν της. Ἀφοσιώθηκε πραγματικὰ στὸ σπίτι της. Κάθε Σάββατο ὅλα ἦταν ἔτοιμα: τὸ σπίτι καθαρὸ, τὸ φαγητὸ προετοιμασμένο γιὰ τὴν ἐπομένη, καὶ στὸ μαξιλάρι τοῦ καθενὸς ἦταν ἔτοιμα τὰ καθαρὰ ροῦχα γιὰ τὴν Κυριακή. Κάθε Κυριακὴ

καὶ τὶς μεγάλες ἑορτὲς εἶχαν κοινὸ ἐκκλησιασμὸ μὲ τὸν πατέρα καὶ τὰ ἀδελφία καὶ κοινὸ γεῦμα ὅλοι μαζὶ στὸ τραπέζι. Οἱ μόνες της ἔξοδοι ἦταν τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα σὲ τέσσερις συγγενικὲς οἰκογένειες.

Ὅταν στὴν Κατοχὴ οἱ Ἴταλοι ἐπέταξαν τὸ σπίτι της, ἔμεινε μὲ τὸν πατέρα καὶ τὰ ἀδελφία της σὲ ἕνα ἀγροτόσπιτο. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα της συνδέθηκε μὲ τὸν ἀείμνηστο Γέροντα π. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλο, τὸν ὁποῖο εἶχαν καθηγητὴ στὴ Μεθώνη τὰ τρία μεγαλύτερα ἀδελφία της. Ὁ πνευματικὸς της τῆς ὑπέδειξε νὰ τελειώσει τὸ σχολεῖο, πρᾶγμα ποὺ ἔκανε σὲ μεγαλύτερη ἡλικία.

Στὴν Ἀθήνα ἐργάσθηκε σὲ μεγάλο κατάστημα ὡς βοηθὸς λογιστῆ μὲ καλὸ μισθό, ἐνῶ παράλληλα συνδέθηκε μὲ τὸ Χριστιανικὸ Ἔργο. Ἐργάσθηκε ὡς κατηχήτρια στὸν Ἅγιο Γεώργιο Καρέα, στὸν Ἅγιο Παντελεήμονα Ἄνω Καλαμακίου, ὡς κυκλήρχης στὴ ΧΕΕΝ (Χριστιανικὴ Ἐνωσὴ Ἐργαζομένης Νεολαίας), προσέφερε δὲ καὶ βοηθητικὴ ὑπηρεσία στὴν Κατασκήνωσιν τῶν Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων.

Συνδέθηκε μὲ τὴν ἀείμνηστη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ἑλένη Κούκου, ἡ ὁποία τὴν κάλεσε νὰ ἀναλάβει τὸ Γραφεῖο τῆς ΧΕΕΛ (Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν). Δέχθηκε τὴν πρόσκλησιν αὐτῆ, συνεκτιμώντας ὅτι θὰ εἶχε μὲν μικρότερο μισθό, παράλληλα ὁμως θὰ εἶχε πνευματικὴ προ-

σφορά. Ἀνέλαβε λοιπὸν καὶ ἀγάπησε τὸ γραφεῖο τῆς ΧΕΕΛ καὶ εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νὰ συνεχίσει τὴν ἐργασία καὶ μετὰ τὴ συνταξιοδότησίν της, πρᾶγμα ποὺ τελικὰ δὲν χρειάσθηκε νὰ κάνει, γιὰτὶ ἀνέλαβαν ἄλλα πρόσωπα. Στὸ Γραφεῖο ὠφεληθῆκε πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν καλὴ συνεργασία μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς ΧΕΕΛ ἀείμνηστο Ἰωάννη Κολιτσάρα, ὁ ὁποῖος πάντα δημιουργοῦσε μιὰ οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα καὶ πάντα εἶχε νὰ πεῖ κάτι πνευματικόν.

Ὡς συνταξιούχος, δὲν ἔμεινε ἀδρανής. Ἐργάσθηκε ὡς κυκλήρχης σὲ κύκλους μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὴ Βούλα, τὴν Ἄνω Γυφάδα, τὴν Κάτω Γλυφάδα, στὴν Τερψιθέα καὶ στὸ σπίτι της στὸ Ἄνω Καλαμάκι, μέχρι ποὺ λόγῳ ἡλικίας παρέδωσε στὴν ἀδελφῆ της. Ἡ προσφορὰ της αὐτὴ ἀνανέωνε τὶς δυνάμεις της.

Πέρασε τὰ τελευταῖα της χρόνια μὲ προσευχὴ καὶ δίδοντας πολὺτιμες συμβουλὲς σὲ διάφορα πρόσωπα. Προεῖπε στοὺς οἰκείους της τὴ μέρα ποὺ θὰ ἔφευγε ἀπὸ τὴ ζωὴ, καὶ μία ὥρα πρὶν κλείσει τὰ μάτια της, στὰ χέρια τῆς ἀδελφῆς της, ἀπήγγελλε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως μὲ μιὰ ἀνεψιὰ της. Στὰ ἀνήψια της εὐχήθηκε νὰ εἶναι κοντὰ στὸν Θεὸ καὶ νὰ εἶναι ἀγαπημένα καὶ ἐνωμένα σὰν μία οἰκογένεια, ἀδελφία καὶ ἐξαδέλφια μαζὶ.

Εἰς Ἀνημόσνον

Ἑλπίδα Κωτσόγιαννη (1929-2018)

Ἡ μακαριστὴ Ἑλπίδα, σύζυγος τοῦ Διδασκάλου Ἡρακλῆ Κωτσόγιαννη, ταξίδεψε γιὰ τὴν αἰωνιότητα τὴν 28^η Σεπτεμβρίου, πλήρης ἡμερῶν καὶ ὕστερα ἀπὸ μεγάλη δοκιμασία.

Θὰ ἀξίζε νὰ περιγράψουμε τὴ μαρτυρικὴ τελευταία τριετία τῆς ζωῆς της καὶ τὸν ἀγῶνά της. Θὰ ἀξίζε, χωρὶς ὀδυρμό, νὰ ἰδοῦμε τὸν ἄνθρωπο τῆς Χάρης, ποὺ πάλεψε, ὥστε νὰ ἀποτελέσει ἡ ζωὴ της τὸ πέρασμα πρὸς τὴν αἰωνιότητα, κοντὰ στὸν Χριστό, ὅπως Ἐκεῖνος μᾶς δίδαξε. Ὅμως, θὰ ἀδικούσαμε τὴ μακαριστὴ Ἑλπίδα, ἂν ἐπικεντρωνόμαστε μόνο σ' αὐτό. Συγγενεῖς καὶ φίλοι μὲ πολλὴ συγκίνηση τὴν ἀποχαιρέτησαμε, διότι ἦταν ἡ «καλλιθέλιος» μητέρα καὶ γιατί, ἡ φίλη καὶ κυρίως ἡ ἐλεκτὴ σύζυγος. Μὲ τὴν παρουσία της στόλιζε τὸ σπιτικὸ καὶ γέμιζε τὶς καρδιὲς ὄλων μὲ τὶς ἀρετὲς της,

καὶ ἰδιαίτερα τὴν ἀρετὴ ποὺ ἔφερε τὸ ὄνομά της.

Ἦταν τὸ θαυμαστὸ πρόσωπο ποὺ συνέβαλε στὴν ἀγωγή καὶ ἀνάδειξη τῶν τριῶν παιδιῶν της. Ὑπῆρξε ἡ ἀληθινὴ διάκονος τοῦ λόγου καὶ τῆς πράξης σὲ πολλοὺς. Ἡ μακαριστὴ Ἑλπίδα διακόνησε καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο, ἀπὸ τὰ νεανικά της χρόνια μέχρι τὰ τελευταῖά της. Ἦταν ἡ κατηχήτρια καὶ ἡ κυκλάρχισσα, ἦταν ἡ σύμβουλος ποὺ μὲ σύνεση καὶ ἀπλότητα ἀντιμετώπιζε τὰ θέματα τῆς καθημερινότητας ποὺ προέκυπταν στὸν περίγυρό της καὶ καλοῦνταν νὰ ἀντιμετωπίσει. Ὅλα τὰ θέματα τὴν ἐνδιέφεραν καὶ πάντοτε αἰσθανόταν ὅτι ἔχει καθῆκον νὰ συμμετέχει.

Προσωπικά, θαύμαζα τὴ μακαριστὴ Ἑλπίδα γιὰ τὶς πολλῆς ἀρετὲς της. Κυρίως, ὅμως, τὴ θαύμαζα, ἐπειδὴ ὡς ἄλλος Ἰωσήφ συμμετεῖχε στὸν ἀνήφορο τὸν ὁποῖον ἀποφάσισαν νὰ πορευθοῦν μαζί μὲ τὸν ἐκλεκτὸ σύζυγό της. Ἦταν μιὰ Ἀθηναία, μιὰ νέα κυρία, ποὺ ἀκολούθησε τὸν σύζυγό της στὴ μεταπολεμικὴ ἐπαρχία, στὴ Μακεδονία, ὅπου οἱ δυσκολίες ἦταν ἄπειρες καὶ ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ κέντρο, μὲ τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς, τεράστια. Εἶμαι εὐγνώμων γι' αὐτὴ τους τὴν ἀπόφαση, γιατί εὐεργετήθηκαν πολλοὶ ἀπὸ τὴ διακονία τῆς μακαριστῆς Ἑλπίδας στὸ πρόσωπό μου, ἀναφέρω ἐκείνη στὸ σπίτι τους, στὴν Ἀλεξάνδρεια νομοῦ Ἡμαθίας, ὅταν μικρὸ παιδί φιλοξενήθηκε γιὰ τὶς «εἰσιτηρίους ἐξετάσεις»

τοῦ Γυμνασίου, σύμφωνα μὲ τὴ νομοθεσία τῆς ἐποχῆς. Ἐκεῖ γνώρισα καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας, τὰ δύο πρῶτα παιδιά, πολλὰ μικρὰ τότε, καὶ τὴ μακαριστὴ γιὰγιά Βιολέτα.

Ἦταν παραδοσιακὴ αὐτὴ ἡ οἰκογένεια, καὶ μὲ τὴν ἀρχοντικὴ παρουσία τῆς Ἑλπίδας ἐλάμβανε καὶ ἄλλη διάσταση, ὥστε, στὰ μάτια τῶν μαθητριῶν τοῦ Δημοτικοῦ μας, νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικό. Ἀγαποῦσαν βαθιὰ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του, ὥστε ἡ προετοιμασία γιὰ τὴ ζωὴ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀλληλεγγύης νὰ ἀποτελεῖ, γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τοὺς μαθητὲς τοῦ ἐξαιρετικοῦ διδασκάλου μας, τὸν μεγάλο στόχο.

Ἡ μακαριστὴ Ἑλπίδα, μὲ τὴν ἐλληνορθόδοξη χριστιανικὴ παρουσία της, εἶχε ἀποτελέσματα στοὺς ἀνθρώπους της. Τῆς ἀξίζουν τὰ λόγια μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος περιέγραφε τὴ μητέρα του: «Μὲ σένα ὁ Θεὸς ἦταν σπλαχνικός...», καὶ κείνο ποὺ ἀποτελεῖ προτροπὴ γιὰ ὄλους μας: «τὴν στηρίζουσαν οἴκους τέκνων μπρὸς εὐλογίαν πορίσθησε».

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀληθινομόνη καὶ μαρτυρικὴ Ἑλπίδα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΤΣΑΓΚΑΡΛΗ-ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΤΟΥΣ 2018

ΕΘΝΙΚΑ-ΙΣΤΟΡΙΚΑ-ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ

Ἰ. Α. Κ. Κορνάρου-Καθαμαρά, «Ἐπισημὸν τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια, πρῶτου Κυβερνήτη, στὴν Ἑλλάδα (6 Ἰανουαρίου 1828)», σελ. 34-37 – «Παραδόσεις γύρω ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Βασιλεῦσας», σελ. 91-95 – **Γιώργος Κούβελης**, «Ἡ νίκη στὰ 1821 ἀποκρίσειτικὰ στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία», σελ. 50-53 – «Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγῶνας συνεχίζεται!», σελ. 221-223 – **Δημήτρης Γ. Μπράνης**, «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821», σελ. 54-55 – **Γιάννης Κ. Τσέντος**, «Ὁ τελευταῖος Σουλτᾶνος», σελ. 96-98 – **Μπέλλα Παρασκευοπούλου**, «Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Δευτέρα 27 Ὀκτωβρίου 1941», σελ. 166.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ναυσικά Ἰεσσαί Κασιμάτη, «Στὴ ροὴ τοῦ χρόνου», σελ. 4 – «Ἀνέστη ὁ Χριστός!», σελ. 80 – «Μιὰ ζωγραφιά», σελ. 87 – «Θεέ μου, τὰ δάση μας!...», σελ. 140 – «Φθινόπωρο», σελ. 161 – **Φαίδρα Γ. Τσελίκι**, «Ἡ τελευταία τῆς νύχτας ὥρα...», σελ. 19 – **Γιάννης Ἀν. Σαντάρμης**, «Τὸ Ἐφτάφωνο τραγοῦδι τοῦ Ἀσώτου», Ὡδὴ πρῶτη: «Ἡ φυγὴ», σελ. 27-29 – Ὡδὴ δευτέρα: «Ἡ πατρικὴ προσμονή», σελ. 70-71 – Ὡδὴ τρίτη: «Ἡ μετανοία», σελ. 71-72 – Ὡδὴ τέταρτη: «Ὁ γυρισμός», σελ. 101-105 – Ὡδὴ πέμπτη: «Ἡ ὑποδοχή», σελ. 145-152 – Ὡδὴ ἕκτη: «Ὁ δεῖπνος», σελ. 179-183 – Ὡδὴ ἕβδομη: «Ἡ ἄρνηση», σελ. 227-232 – **Κλειώ-Σταυρούλα Κουράση**, «Χειμῶνισαε», σελ. 39 – **Μοναχὴ Θέκλι**, «Νέο ξεκίνημα», σελ. 40 – **Χρήστος Μπασκόζος**, «Σὰ φάρο», σελ. 90 – «Μυσταγωγία», σελ. 160 – «Μὲ πίστη», σελ. 173 – «Μόνον κοντὰ Σου!», σελ. 201 – **Ε.Μ.**, «Μὲ θήραμα τὴν ὁμορφιά», σελ. 108 – «Ὁ διαβάτης», σελ. 155 – **Δ. Γκ.**, «Παραλλήλαις ἀμφοτέρωθεν...», σελ. 114 – **Λουκᾶς Κων/νου Ρούλιας**, «Δυὸ χελιδόνια (Σὰν λιτὸ μνημόσυνο γιὰ τὸν πατέρα)», σελ. 120 – **Μαρία Γουμενοπούλου**, «Δεκαπενταῦγουστος», σελ. 121 – «Ἡ ρίζα», σελ. 219 – **Κώστας Μιχ. Σταμάτης**, «Εἰρήνη», σελ. 131 – **Μοναχὸς Παΐσιος**, «Ἡ προσευχὴ τῶν γραμμάτων», σελ. 134.

ΜΟΡΦΕΣ-ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Ἰ. Α. Κ. Κορνάρου-Καθαμαρά, «Ἐπισημὸν τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια, πρῶτου Κυβερνήτη, στὴν Ἑλλάδα (6 Ἰανουαρίου 1828)», σελ. 34-37 – «Ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν ὑπογραφή Του διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος» (Θεόδωρος Κολοκοτρώνης)», σελ. 56-59 – **Γιαννούλης Χαλεπᾶς**, «Ὀγδόντα χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του», σελ. 193-197 – **Γιάννης Κ. Τσέντος**, «Ὁ τελευταῖος Σουλτᾶνος», σελ. 96-98 – **Ἀθανάσιος Γ. Ἡλίας**, «Ὁ ὀσῖος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου», σελ. 191.

ΙΑΤΡΙΚΑ

Ζωὴ Ριζοκόστα-Ἀγγέλη, «Τὸ γέλιο, ὁ γιαιτρὸς τοῦ ἑαυτοῦ μας», σελ. 32-33 – «Ὁγκοι τοῦ παχέος ἐντέρου»,

σελ. 75-76 – «Τὸ νερό, πηγὴ ζωῆς», σελ. 106-108 – «Οἱ πυρκαγιὲς βλάπτουν σοβαρὰ τὴν υγεία», σελ. 138-140 – «Περὶ ἐμβολίων», σελ. 176-178 – «Ἀλκοὸλ καὶ ἀλκοολισμός», σελ. 224-226.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἀθανάσιος Ἀστ. Γκάτζος, «Μεγάλωνοντας παιδιὰ ὑπεύθυνα», σελ. 16-17 – **Στέλλα Πετρίκη-Τραγγανίδα**, «Οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ», σελ. 66 – «Οἱ γέροντες», σελ. 186.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ

Παναγιώτα Χατζηγιαννάκη-Τσαγκαροπούλου, «Οἱ πνευματικὲς δυνάμεις στὴ λειτουργία τῆς οἰκογένειας», σελ. 1-3 – «Πνευματικὲς δυνάμεις στὴ λειτουργία τῆς οἰκογένειας. Ἡ ὑπέρβαση τοῦ ἰδίου θελήματος», σελ. 88-90 – **Αἰκατερίνη Κατσῶνη-Σιδηρᾶ**, «Ἡ Παιδεία Κυρίου». Ὁ πόνος ὡς παιδαγωγός», σελ. 5-11 – **Κατερίνα Δογάνη**, «Ἀντικρίζοντας τὴ νέα χρονιά», σελ. 13 – «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν», σελ. 114 – «Τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν», σελ. 168 – **Γιάννης Κ. Τσέντος**, «Ἐγνοεῖς καὶ ἐνθουσιασμοί», σελ. 14-15 – «Ἡ ἀπαξίωση τοῦ κλήρου», σελ. 122-125 – «Ἡ “μικρὴ” καὶ ἡ “μεγάλῃ” πίστη», σελ. 169-171 – **Λάμπρος Δήμος**, «Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με», σελ. 30-31 – **Ροδόπη Κουρσοῦμη**, «Σταυρώσιμη ἢ σταυροναστάσιμη ἡ ζωὴ μας;», σελ. 41-49 – **Μαρίνα Φραγκάκη**, «Ὁ παραλυτικὸς καὶ ὁ θρίμβος τῆς πίστεως», σελ. 69 – «Μέσα ἀπὸ τὰ ἀποκαΐδια», σελ. 162-163 – **Ἀντωνία Γραμμένου**, «Τὸ φίλημα τοῦ Ἰούδα», σελ. 74 – «Περιμένοντας τὸ Νεογέννητο...», σελ. 204 – **Μαρία Γουμενοπούλου**, «Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα», σελ. 86-97 – **Μπέλλα Παρασκευοπούλου**, «Ἡ ὑποκρισία», σελ. 112-113 – «Ταξιδεύοντας μὲ τὴν ἐλπίδα», σελ. 220 – **Ἄννα Ψωμᾶ**, «Ἀδικουμένων προστάτις...», σελ. 133-134 – **Ἰ. Α. Κ. Κορνάρου-Καθαμαρά**, «Ἀπὸ τὸν λόγον “Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ” τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου», σελ. 205-208.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Στέλλα Πετρίκη-Τραγγανίδα, «Οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ», σελ. 66 – **Γιάννα Καραμάνου**, «Γιορτὴ τῆς γυναίκας. Τὴ χρειαζόμαστε;», σελ. 67-68 – **Κλειώ-Σταυρούλα Κουράση**, «Ἡμέρα τῆς γυναίκας», σελ. 68 – **Μαρίνα Φραγκάκη**, «Τῆς Ἀνάστασης (Ἀφιέρωμα στὴ Μητέρα - στὴ Γυναῖκα ὄλων τῶν αἰῶνων καὶ τῶν ἐποχῶν)», σελ. 81-82 – **Χρυσὴ Δ. Μανωλοπούλου-Τσέντου**, «Μάρθα ἢ Μαρία;», σελ. 83-85.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ-ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ

Μαρία Γουμενοπούλου, «Τὰ κυριακάτικα εὐχαριστῶ», σελ. 12 – «Ἡ συνταγὴ τοῦ Ἁγίου», σελ. 172-173 – **Γιάννα Καραμάνου**, «Καλὴ χρονιά... ἔσπολη(τ)η!», σελ. 20-21 – **Αἰκατερίνη Καστρινακί-Μιχοπού-**

λου, «Τὸ στρογγυλὸ τραπέζι τοῦ πόνου», σελ. 99-100 – «Σταυρὸς πιστῶν τὸ στήριγμα», σελ. 164-165 – **Μιὰ γιὰγιά Β' Γυμνασίου**, «Τίποτα δὲν εἶναι τυχαῖο στὴ ζωὴ μας», σελ. 141-142 – **Λάμπρος Δήμος**, «Ἕνα ἀπρόσμενο καλοκαίρι», σελ. 184-185 – **Ναυσικῆ Ἰεσσαί Κασιμάτη**, «Ἐσεῖς οἱ ῥίγιοι...», σελ. 202-203.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ

Γιάννης Κ. Τσέντος, «Ἐλλάδα... παντοῦ!», σελ. 60-65 – «Ἀφιέρωμα. Χριστούγεννα καὶ Πρωτοχρονιὰ στὴ Βιέννη τῶν Ἑλλήνων», σελ. 210-219 – **Θ. Β. Κετσάας**, «Μιὰ ἐπίσκεψη στὸ Ἑλληνορθόδοξο Παρίσι», σελ. 192.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Μπέλλα Παρασκευοπούλου, «Ἱερεῖς τί σημαίνει "ἀναλαμβάνω τὴς εὐθύνες μου";», σελ. 18-19 – «Θὰ εἶσαι εὐτυχισμένος, ἄν...», σελ. 143-144 – **Ἀσπασία Κακούρη**, «Σημεῖα τῶν καιρῶν. Καύση νεκρῶν – εὐθανασία», σελ. 22-26 – **Λίτσα Ἀπαλάκη**, *Κάτι εἶδα... ἄκουσα... ἢ μοῦπαν*, «Τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς», σελ. 38 – «Τί νῶναι καλύτερο, ὁ κατήφορος ἢ ὁ ἀνήφορος;», σελ. 116 – «Τὸ παράπονο ἐνὸς σπουργίτη», σελ. 156 – «Σκέψεις πάνω στὸ καλοκαίρι ποὺ πέρασε», σελ. 199 – «Πῶς περνάει ὁ καιρός!», σελ. 234 – **Κλειώ-Σταυρούλα Κουράση**, *Τὰ μικρὰ τῆς ζωῆς μας*, «Χειμῶνιασε», σελ. 39 – «Λάθος», σελ. 117 – «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν», σελ. 117 – «Ἀγαπητὰ παιδιά», σελ. 198 – «Ὁ καημένος ὁ Πλούτυνας», σελ. 233 – **Κατερίνα Δογάνη**, «Ἡ ἀξία τῆς σιωπῆς», σελ. 73 – «Ἡ Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου», σελ. 132 – «Ἀνθοδέσμη χριστογεννιάτικων ἀναμνήσεων», σελ. 209 – **Ἀθανάσιος Ἄστ. Γκάτζιος**, «Τὰ παιδικὰ κινούμενα σχέδια (Cartoons) καὶ τὸ παιδί», σελ. 109-111 – «Καθημερινὰ στὰ παιδιὰ τὴν ἐνσυναίσθηση», σελ. 135-137 – «Ὅταν τὰ παιδιὰ δαγκώνουν», σελ. 174-175 – **Ἄννα Ψωμᾶ**, «Χωρὶς πρόγραμμα;», σελ. 115 – «Τὸ πιὸ πολῦτιμο γάλα!», σελ. 189 – **Μαρίνα Φραγκάκη**,

«Τοῦτο τὸν Δεκαπενταύγουστο στὴν Τήνο...», σελ. 126 – **Ἄ. Κ. Κορνάρου-Καλαμαρά**, «Τὸ ὄραμα τῆς Ὀσίας Πελαγίας στὴν Ἱ. Μονὴ Κεχροβουνίου Τήνου», σελ. 127-131 – **Γαρ. Καλαμπόκη**, «Νεοέλληνες καὶ ἀρχαία τραγωδία», σελ. 153-155 – **Ἐλενα (ἀπὸ τὸ διαδίκτυο)**, «Γι' αὐτὸ σοῦ ἤέω, μὴ σβήνεις τὰ τηλέφωνα τους!», σελ. 159 – **Δημήτριος Ἄ. Πειθῆς**, «Ἐποχές», σελ. 167 – **Γιάννα Καραμάνου**, «Ὅσο ὑπάρχουν "Ἀντιγόνες"», σελ. 187-188 – **Ἄννα Κατίκα**, «Τὸ βάθος τῶν πραγμάτων», σελ. 188 – **Χόρχε Μπουκάι**, «Ἡ ἀπόληια τοῦ παιδιοῦ», σελ. 190.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Ἦβη Σταυροπούλου, «Φιλοθέη Μοναχὴ, Ὁ Μπαρμπα-Γιάννης τῶν Ἑλλήνων (Ἱ. Καποδίστριας)», σελ. 77-78 – «Χαλῖη Γκιμπράν, Ὁ προφήτης», σελ. 157 – «Λίλη Μαυροκεφάλου, *Τότε ποὺ τὸ νερὸ πολεμοῦσε τὴ φωτιά*», σελ. 236 – **Δημ. Γ. Κουτρούμπας**, «Φιλόλαος Δ. Δημητρίου, *Σύγχρονοι πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ*», σελ. 78 – **Γιάννης Κ. Τσέντος**, «Μαρία Γουμενοπούλου, *Γλυκὸ τσαμπὶ σταφύλι*», σελ. 118 – «Ναυσικῆ Ἰεσσαί Κασιμάτη, *Ἄχ, Μικρασία! Σύλλη, ἡ γῆ τῶν γονιῶν μας*», σελ. 235-236 – **Φαίδρα Τσελῖκα**, «Ἀθανάσιος Ἀβραμίδης, *Ὁμολογία ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ζωῆς. "Τυχαῖα" γεγονότα καὶ "συμπτώσεις" στὴ ζωὴ. Ὑπάρχει ἢ "αἰτία", ἀλλὰ καὶ "κάτι ἄλλο"!*», σελ. 158 – **Ἄθηνᾶ Ντάσιου-Γιάννου**, «*Παρακλήσεις νεότερων Ὀρθοδόξων Ἀγίων*», σελ. 200.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Χριστιανικὴ Ἐνωση Γονέων «Ἀπόστολος Παῦλος» Θεσσαλονίκης, «Μαριάνθη Παρτσαφυλλίδου-Φραγκοπούλου», σελ. 79 – **Μαρίνα Φραγκάκη**, «Στὴ μνήμη τοῦ πατέρα», σελ. 119 – **Α.Ψ.**, «Αἰκατερίνη Νικ. Ψηλολίγνου», σελ. 237 – **Εὐαγγελία Τσαγκαρλή-Διαμάντη**, «Ἐλπίδα Κωτσόγιαννη (1929-2018)», σελ. 238.

Ἡ ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς μπορεῖ νὰ γίνει μὲ τοὺς ἑξῆς τρόπους:

Γιὰ συνδρομὴ Ἑσωτερικοῦ

α) Μὲ κατάθεση στὴν τράπεζα Eurobank, στὸν λογαριασμὸ ποὺ διατηρεῖ ἡ Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἀκτίνων ὑπ' ἀριθμ.: 0026-0201-94-0100366081 (IBAN: GR1102602010000940100366081).

Νὰ ζητᾶτε νὰ σημειώνετε ρητῶς τὸ ὀνοματεπώνυμό σας στὴν Αἰτιολογία.

β) Στὰ ΕΛΤΑ μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ (Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα). Προβλέπεται ἐπιβάρυνση μὲ ταχυδρομικὰ τέλη.

γ) Στὰ ΕΛΤΑ μὲ ἔντυπο ταχυπηρωμῆς ποὺ συναποστέλλεται μὲ τὸ τελευταῖο τεῦχος κάθε χρονιάς γιὰ ὅσους ἔχουν ὀφειλῆ. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση δὲν προβλέπεται ἐπιβάρυνση μὲ ταχυδρομικὰ τέλη.

δ) Στὰ Βιβλιοπωλεῖα «ΖΩΗ» καὶ συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεῖα.

ε) Σὲ κατὰ τόπους συνεργάτες καὶ ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ κόβουν σχετικὲς ἀποδείξεις.

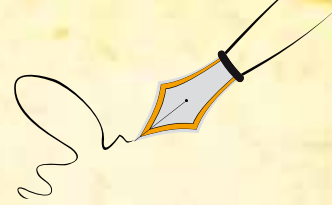
Γιὰ συνδρομὴ Ἐξωτερικοῦ

Παρακαλοῦμε μὴν ἀποστέλλετε ἐπιταγές, γιὰτὶ ἀδυνατοῦμε νὰ τὴς εἰσπράξουμε. Ἡ συνδρομὴ μπορεῖ νὰ κατατεθεῖ μὲ τραπεζικὸ ἔμβασμα. Τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ χρειαστεῖτε εἶναι:

– IBAN: GR1102602010000940100366081

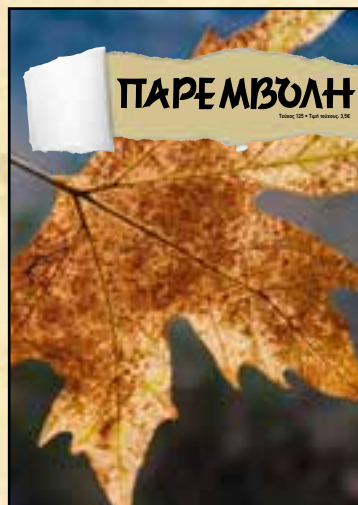
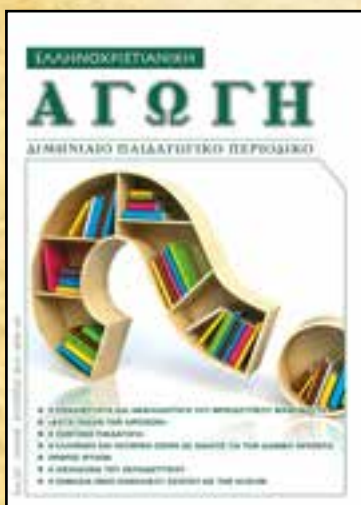
– BIC/Swift Code: ERBKGRAA

Άξίζει νά διαβάσετε

Το μηνιαίο Ὀρθόδοξο Χριστιανικό Περιοδικό με τήν ἱστορία τῶν 100 χρόνων του κοντά στόν ἑλληνικό λαό.

Τό περιοδικό γιά τήν Ἐπιστήμη, τὰ Γράμματα καί τήν Τέχνη, μέ τό ἔνδοξο παρελθόν καί τό δυναμικό “παρών” στίς μάχες του κατά τοῦ ὕλισμου καί τῆς ἀπιστίας.

Ἕνα περιοδικό – πολύτιμος συμπαραστάτης γιά ἐκπαιδευτικούς καί γονεῖς.

Νεανικό περιοδικό τῆς “Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως” – μέ τόν ἐνθουσιασμό τῆς νεότητος καί τή σφραγίδα τῆς πίστεως καί τῆς παιδείας.

Τό μηνιαίο παιδικό περιοδικό πού κυκλοφορεῖ ἀπό τό 1946 – ἕνας πολύτιμος πνευματικός φίλος γιά τὰ Ἑλληνόπουλα.

ΠΑΡΩΡΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΕΜΠ.ΑΘ
Αριθμός Άδειας
1754

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ.Τ. 10561
ΑΘΗΝΑ

Άξίζει νά διαβάσετε

Τό Όδοιπορικό τῆς Πρόνοιας

Συνεργαζόμενα Χριστιανικά Σωματεία «Ο Άπόστολος Παῦλος»

Έκδόσεις «Δαμασκός»

